ROK XII ZESZYT 31

# POLSKA GOSPODARCZA

## TYGODNIK

1931

CENA zł 1·50

# POLSKIE KOPALNIE SKARBOWE NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERMIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÊTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILESIE.

KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.
RYNEK, L. 9-15.
TELEFONY: KRÓL. HUTA 636-640 I KATOWICE 972.

SPRZEDAŻ
WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZANU
Z KOPALŃ „KRÓL" BIELSZOWICE, KNURÓW.

ADR. TELEGR. SKARBOFERME KRÓL. HUTA.

Centralna Poznańska Fabryka
# Wyrobów Gumowych
Spółka Akc.
Poznań-Starołęka
wyrabia
**opony samochodowe**
i
**rowerowe**

**Pierwsza w Polsce fabryka opon samochodowych pierwszorzędnej jakości, nie ustępującej towarom zagranicznym.**

WŁOSKA SPÓŁKA AKCYJNA
ADRJATYCKIE TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ w TRYJEŚCIE
## „RIUNIONE ADRIATICA DI SICURTÀ"
Rok założenia 1838.

DYREKCJE:
Lwów, ul. 3-go Maja Nr. 12.
Warszawa, ul. Moniuszki Nr. 10
∴ ∴ (dom własny) ∴ ∴

UBEZPIECZENIA:
od ognia, od kradzieży z włamaniem, od odpowiedzialności cywilno-prawnej, od nieszczęśliwych wypadków i życiowe.

W skład nas ego koncernu, obejmującego przeszło 20 spokrewnionych towarzystw, wchodzi również TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ „PIAST".

Oddziały i przedstawicielstwa we wszystkich ∴ większych miastach Rzeczypospolitej ∴

## Długotrwałe formalności celne
opóźniają wydanie i możność sprzedaży importowanych towarów

UNIKNIEMY TYCH NIEDOGODNOŚCI, SPROWADZAJĄC TOWARY SAMOLOTAMI, GDYŻ WÓWCZAS ODPRAWIANE SĄ NATYCHMIAST PO PRZYBYCIU PRZED WSZYSTKIEMI INNEMI.

## Samoloty kursują codziennie
## Niskie taryfy towarowe

**INFORMUJCIE SIĘ**
W BIURACH P. L. L. „LOT" (W WARSZAWIE, UL. MARSZAŁKOWSKA 138, TEL. 547-60).

# LIGNOZA

## SPÓŁKA AKCYJNA

WSZELKIE MATERJAŁY WYBUCHOWE I ŚRODKI ZAPALCZE ORAZ PAPIERY DRZEWNE I BEZDRZEWNE RÓŻNYCH GATUNKÓW

FABRYKI:
W KRYWAŁDZIE, POW. RYBNICKI, W PNIOWCU, POW. TARNOGÓRSKI, W STARYM BIERUNIU, POW. PSZCZYŃSKI

**GENERALNA DYREKCJA:** **KATOWICE, UL. DWORCOWA 13**
**TELEF.: 1355, 1520, 2958**

# JAKOŚĆ i STAŁOŚĆ

## *marek produktów naftowych gwarantowana*

**KOPALNIE**
w Borysławiu, Mraźnicy i Bitkowie
**Fabryka Gazoliny**
w Borysławiu
**Rafinerja w Libuszy**
**Organizacja sprzedaży**
Około 1.000 stacyj benzynowych i punktów sprzedaży w całej Polsce. Przeszło 3.000 polskich pracowników obsługuje publiczność produkując, przerabiając produkty STANDARD-NOBLA.
*600 pomp firmy Standard Nobel w Polsce dostarcza automobilistom czystej i jednolitej benzyny i olejów samochodowych — na każdym ważniejszym szlaku*

W ciągu ostatnich trzech lat firma Standard Nobel w Polsce należycie zorganizowała w całym kraju sprzedaż i obsługę, gwarantując publiczności: automobilistom, fabrykantom i innym konsumentom produktów naftowych—szybką i dobrze wykonaną dostawę produktów odpowiednich gatunków po cenach normalnych.

Uprzejmość i fachowość naszych pracowników stale zwiększa zaufanie polskiej publiczności.

Sztabę i Koło „Standard" i „Stanob" rozpoznają wszyscy natychmiast, jako godło oszczędności przy użyciu produktów naftowych.

**STANDARD NOBEL W POLSCE, S. A.**
*CENTRALA, ALEJA JEROZOLIMSKA 57, WARSZAWA*

ROK XII WARSZAWA, DNIA 1 SIERPNIA ZESZYT 31

# POLSKA GOSPODARCZA

DAWNIEJ

PRZEMYSŁ i HANDEL

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU PRZY WSPÓŁUDZIALE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI

WYCHODZI W SOBOTY

## TREŚĆ ZESZYTU

STR.

CZYNNIK ZAUFANIA — *C. P.* . . . . . 1159
W SPRAWIE ROZWOJU PRODUKCJI LNIARSKIEJ — *INŻ. L. STANISŁAWSKI* . . . . . 1161

**ŻYCIE GOSPODARCZE:**

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ:
GÓRNICTWO WĘGLOWE . . . . . 1162
HUTNICTWO ŻELAZNE . . . . . 1163
PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY . . . . . 1166
Utworzenie kartelu producentów pończoch — *M. K.*
PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY . . . . . 1166
Rozwój eksportu konfekcji — *M. K.*
ROLNICTWO. . . . . 1167
Standaryzacja wywozu kurzych jaj zagranicę — *G.*
Propaganda stosowania nawozów sztucznych przez konkursy rolnicze — *J. W.*
HANDEL:
HANDEL ZAGRANICZNY . . . . . 1168
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE . . . . . 1168
RYNEK AKCYJNY . . . . . 1169
CŁA ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZNEGO . . . . . 1170
KOMUNIKACJA I TRANSPORT . . . . . 1170
Konkurencja kolei żelaznych z samochodami — *J. G.*
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE . . . . . 1172
Ruch w porcie gdańskim w czerwcu 1931 r. — *A. R.*
POCZTA I TELEGRAF . . . . . 1173
Ruch przesyłek pocztowych w 1930 r.

STR.

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZEM:
ORZECZNICTWO SĄDOWE . . . . . 1174
KRONIKA BIEŻĄCA:
PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ . . . . . 1175
TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH . . 1175

**SKARBOWOŚĆ I FINANSE:**

PODATKI I OPŁATY . . . . . 1176
KREDYT . . . . . 1176
RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH 1177
Z BANKU POLSKIEGO . . . . . 1178

**PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:**

KREACJA KREDYTU BANKOWEGO W STANACH ZJEDNOCZONYCH AM. — *S. PHILIPSON* . . . . . 1179
KRONIKA ZAGRANICZNA:
OGÓLNE . . . . . 1180
FRANCJA . . . . . 1182
STANY ZJEDNOCZONE AM. . . . . 1183
NIEMCY . . . . . 1183
CZECHOSŁOWACJA . . . . . 1183
SZWECJA . . . . . 1183
BUŁGARJA . . . . . 1183
HISZPANJA . . . . . 1184
SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZNEGO W PAŃSTWACH ZAGRANICZNYCH . . . . 1184
Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH . . . . . 1185
BIBLJOGRAFJA . . . . . 1187

# CZYNNIK ZAUFANIA

PRAKTYKA powojennego życia gospodarczego wykazała, że w łańcuchu zjawisk gospodarczych pierwszorzędną rolę dynamiczną odgrywa moment zaufania.

Zaufanie w stosunkach handlowych między prywatnemi jednostkami było zawsze podstawą tych stosunków; miało ono także wielkie znaczenie dla rozwoju współdziałania międzypaństwowego; lecz skonstatowanie, że moment zaufania może urość do tak decydującego czynnika w dziedzinie międzynarodowych interesów czysto gospodarczych, jak to obserwujemy obecnie, jest dopiero zdobyczą czasów powojennych. Oczywiście, że sam moment zaufania nie wystarcza dla dobrej prosperacji interesów danego państwa, lecz z drugiej strony staje się widocznem, że nawet najlepsza sytuacja gospodarcza państwa bez oparcia się o zaufanie do niego nie wystarcza.

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że głównem źródłem ostatnich niepowodzeń finansowych Niemiec na gruncie europejskim jest brak zaufania do równowagi ich stosunków wewnętrznych. Agresywna niemiecka polityka zagraniczna, stałe wybijanie przez Rzeszę momentów rewizjonistycznych na czoło zagadnień europejskich, podsycanie wewnątrz państwa nastrojów wojowniczych, kontynuowanie zbrojeń i podtrzymywanie atmosfery politycznego ryzyka — wy-

tworzyło w rezultacie w świecie atmosferę braku zaufania do polityki niemieckiej i obawę, że Niemcy łatwo stać się mogą terenem nieobliczalnych wypadków. I ta właśnie opinja odsunęła kapitały europejskie od rynku niemieckiego, który daje wątpliwej wartości gwarancje dla wszelkiej przedsiębiorczości finansowej.

Tego rodzaju sytuacja w dziedzinie zaufania znalazła świetną bazę w dziedzinie gospodarczej polityki Niemiec, które rozwijały na wszystkich frontach swoje życie gospodarcze w tak intensywny sposób, jakby nie one były zwyciężone, lecz zwycięskie w wojnie światowej — i jakby nie one były zobowiązane do płacenia odszkodowań wojennych, lecz jakby im te odszkodowania się należały. W wyniku tej polityki gospodarczej i inwestycyjnej Niemcy są dzisiaj znakomicie, według ostatniego wyrazu techniki zainwestowanym organizmem gospodarczym, któremu zabrakło wszakże dla oddychania tlenu, t. j. pieniądza i kredytu. Aby usunąć na stałe te źródła niedomagania, Niemcy muszą przestawić swą politykę w kierunku odbudowy ku nim zaufania.

W stosunku do Polski zaobserwowaliśmy w ostatnich tygodniach bardzo znamienny fakt na giełdach amerykańskich, a także europejskich: oderwanie się kursów walorów polskich od kursów niemieckich, jakkolwiek dotąd bez wyjątku zawsze kursy walorów polskich szły na giełdach w ogonie za niemieckiemi. Teraz zaobserwowaliśmy wyraźnie po raz pierwszy, że podczas gdy np. na giełdzie nowojorskiej papiery wartościowe niemieckie spadały, to papiery polskie utrzymywały swój poziom przy tendencji mocnej. Ten stan rzeczy na giełdzie jest niewątpliwie odzwierciadleniem zaufania, jakiem cieszy się na rynkach zagranicznych obecnie nasze Państwo.

Zaufanie to jest wynikiem wieloletniej konsekwentnej pracy Rządu w kierunku utrzymania stabilizacji stosunków wewnętrznych zarówno w dziedzinie gospodarczej, jak i politycznej. Polskie życie gospodarcze oceniło już dawno należycie trwałość stosunków w naszem Państwie, mając możność kalkulacji na dłuższe okresy, niż to było poprzednio.

Lecz kwestja zaufania wewnętrznego wypłynęła ponownie z chwilą nastąpienia ostrego ataku przesilenia gospodarczego, kiedy zdawało się, że dotychczasowa trwałość stosunków gospodarczych ulegnie poruszeniu, a nawet chaotyzacji. Tymczasem konstatujemy, że te ujemne zjawiska nie nastąpiły i że mimo bardzo ciężkiego okresu zręby naszego życia gospodarczego trwają nienaruszone, opierając się skutecznie uderzeniom kryzysu. I mamy pełne prawo nadziei, że zręby te zwycięsko przetrwają przesilenie do końca, mając możność natychmiastowego rozwoju, skoro tylko na to ogólne warunki pozwolą.

Najgłówniejszem niebezpieczeństwem dla życia gospodarczego było zachwianie się równowagi budżetu państwowego. Wskutek przypływu fali przesilenia wpływy skarbowe tak znacznie się zmniejszyły, że uchwalony przez Izby Ustawodawcze budżet stał się na samym początku bieżącego okresu budżetowego nierealnym.

Lecz niebezpieczeństwo to zostało przez Rząd niezwłocznie zażegnane przez radykalne obcięcie strony wydatkowej w tym samym stopniu, w jakim zmniejszyła się suma wpływów skarbowych. Prawda, że środki, do jakich Rząd był zmuszony się uciec, były bardzo radykalne, lecz tem niemniej okazały się koniecznemi, a w skutkach swych zbawiennemi. Mamy na myśli znaczne obcięcie wynagrodzeń pracowników państwowych, redukcję ich liczby i zmniejszenie wydatków rzeczowych, przedewszystkiem przez zahamowanie wydatków inwestycyjnych. Te zarządzenia rządowe, jakkolwiek stały się źródłem żeru czynników opozycyjnych, znakomicie spełniły swoją rolę przez realne zrównoważenie budżetu.

Urealnienie budżetu było również zręcznym manewrem flankowym ku osłonieniu złotego, o którego losy tak gwałtownie zatroszczyła się pewna część opinji publicznej, upatrując dla waluty polskiej niechybne niebezpieczeństwo w stosunkach finansowych Niemiec oraz niektórych innych państw europejskich. I rzeczywiście, gdyby nie energiczna akcja rządowa w kierunku podtrzymania równowagi złotego, byłby on prawdopodobnie narażony na wpływ wahań giełdowych, a to w związku z rozpętaniem olbrzymiej spekulacji na dolara, która całkowicie spaliła na panewce.

Złoty polski dotrzymał kroku dolarowi.

Te zarządzenia rządowe, poparte zdecydowanem oświadczeniem Pana Premjera Prystora, świadczą, że Rząd zdecydowany jest na energiczną i konsekwentną obronę dwóch podstawowych elementów naszego życia gospodarczego: walu ty i budżetu. I to musi być podstawą zaufania do sytuacji polskiej, zarówno dla obywateli, jak i dla zagranicy.

Obok tej, aby się tak wyrazić, pracy defensywnej, Rząd prowadzi i prace ofensywne, mające na celu zwalczania ujemnych objawów kryzysu. Do tego rodzaju prac zaliczyć należy w pierwszym rzędzie m. in. powołanie przy Prezesie Rady Ministrów komisji dla zwalczania bezrobocia.

Jeśli porównamy obecne nasze stosunki gospodarcze ze stosunkami analogicznemi w innych państwach europejskich, a zwłaszcza mocną sytuację naszych banków i ich pełną wypłacalność, to musimy dojść do przekonania, że u nas dzieje się znacznie lepiej niż w niejednem państwie dawnem, które ma możność korzystania z długoletnich swych rezerw gospodarczych i doświadczenia i które nie potrzebowało w ciągu dziesięciu lat powojennych zbudować pełnej organizacji państwowej odrazu na wszystkich odcinkach, oraz które nie potrzebowało zwalczać tak

wielkich i ostrych przeciwności gospodarczych, wynikłych z trójzaborczości 150-letniej niewoli.

Skuteczne opieranie się kryzysowi daje zaufanie, że stosunki wewnętrzne w Państwie Polskiem są na tyle skrystalizowane, że Rzeczpospolita Polska stała się godnym zaufania czynnikiem w układzie sił międzynarodowych. Ostatnie wypadki międzynarodowe świadczą o tem, że Polska posiadła to zaufanie.

Zaufanie zaś międzynarodowe opierać się musi przedewszystkiem na zaufaniu wewnętrznem, które ma źródło w przeświadczeniu, że dotychczasowa polityka rządowa daje dobre rezultaty, i że Rząd niczego nie zaniedba dla podtrzymania ogólnego gospodarczego interesu.

*C. P.*

# W SPRAWIE ROZWOJU PRODUKCJI LNIARSKIEJ[1])

KONSUMPCJA (a za nią i produkcja) tkanin lnianych, wytwarzanych w fabrykach, doznała po wojnie znacznego ograniczenia. Brak surowca lnianego w pierwszem dziesięcioleciu po wojnie — w związku z prostracją produkcyjną Rosji — wywołał drożyznę płócien lnianych, a w związku z tem zmniejszenie się ich konsumpcji na rzecz płócien bawełnianych i jutowych. Wspomnieć należy, że jeszcze przed wojną konsumpcja, a w związku z tem i produkcja płócien lnianych, stale zmniejszały się, ustępując miejsca wyrobom bawełnianym i jutowym.

W Polsce konsumpcja tkanin lnianych ze względu na ich drożyznę oraz z powodu zubożenia powojennego społeczeństwa utrzymuje się na bardzo niskim poziomie. Mając minimalną produkcję fabryczną wyrobów lnianych, Polska importowała w 1930 r. płócien lnianych, wyraźnie w statystyce Gł. Urz. Stat. jako takie określonych, 46·4 t wartości zł 1.019 tys.; oprócz tego zaś 55·9 t wartości zł 456 tys., podanych w statystyce jako płótna żaglowe i oponowe, które w części tylko wyrabiane są ze lnu, w części zaś z konopi i juty. Wywóz wszystkich wymienionych powyżej gatunków tkanin wynosił w 1930 r. 32·7 t wartości zł 288 tys.

Oprócz cienkich tkanin aeroplanowych niema takiego gatunku tkaniny lnianej, któryby nie mógł być zastąpiony tańszą tkaniną z bawełny, konopi lub juty.

Konsumpcja płócien lnianych obejmuje głównie wyroby brezentowe, siennikowe, krawieckie, wyszywkowe, aeroplanowe i w małej mierze workowe, wreszcie zaś bielone płótna na bieliznę osobistą, stołową, pościelową i ręczniki. Niechętnie używa się w klimacie umiarkowanym płócien lnianych: 1) na bieliznę osobistą — ze względu na chłodzący charakter płótna lnianego, oraz 2) na wyroby ubraniowe skutkiem tego, że ubrania z płótna lnianego łatwo się gniotą. Natomiast kraje tropikalne używają chętnie płócien lnianych na bieliznę i na ubrania — właśnie dla ich chłodzącego charakteru.

O ile spożycie fabrycznych wyrobów lnianych w Polsce jest stosunkowo niewielkie i wynosi najwyżej 1.500 — 2.000 t, o tyle konsumpcja płócien lnianych wiejskiego domowego wyrobu jest znaczna. Polska zużyła w 1930 r. 60 tys. t bawełny, natomiast przerobiono w zagrodach włościańskich surowca lnianego prawdopodobnie 30 — 35 tys. t, czyli wagowo więcej niż połowę bawełny.

Podczas gdy w Polsce produkuje się rocznie z 60 tys. t surowca bawełnianego około 550 miljn. m² tkanin bawełnianych, to 2 tys. t surowca lnianego w produkcji fabrycznej daje tylko około 8·5 miljn. m² płócien, a 30 — 35 tys. t surowca lnianego w przerobie wiejskim daje rocznie ze względu na grubość wiejskich tkanin zaledwie 55 — 60 miljn. m² płócien. Obliczenia te zrobione są na podstawie badań płócien wiejskich, przeprowadzonych na Wileńszczyźnie przez Prof. Inż. Wł. Bratkowskiego.

Z powyższego wynika, że wyzyskanie surowca lnianego jest niesłychanie niskie i byłoby ważnem zadaniem naszej polityki włókienniczej, aby drogą odpowiedniego fabrycznego przerobu surowca chłopskiego na przędzę i udostępnienia jej wieśniakowi ścienić również płótna wiejskie, a przez to zwiększyć ich ilość o 35 — 40 miljn. m² i ułatwić ich zbyt do miast, które powstrzymują się od konsumpcji płócien grubych.

Płótna lniane są — jak wspomniałem wyżej — droższe od bawełnianych. Wydawnictwo Państwowego Banku Rolnego „Sprawa lniarska w Polsce" ustala, że cena płócien lnianych przewyższa cenę bawełnianych o 15 — 40%. Niżej przytaczam ceny, po których zawarł tranzakcję jeden z największych państwowych odbiorców tkanin lnianych (w zł za 1 m²):

| | |
|---|---|
| Tkanina bieliźniana bawełniana | 0·94 |
| „ „ lniana | 2·10 |
| „ prześcieradłowa bawełniana | 1·83 |
| „ „ lniana | 2·95 |
| Drelich bawełniany | 1·93 |
| „ lniany | 5·60 |

Z tych danych wynika, iż obecnie w Polsce płótna lniane są w najlepszym wypadku tylko o około 60%, normalnie zaś o 100% droższe od płócien bawełnianych; specjalne gatunki, jak lniane drelichy ubraniowe, są prawie 3-krotnie droższe od bawełnianych. Jest to jedna z najpoważniejszych przyczyn upadku konsumpcji tkanin lnianych.

Tanie natomiast są płótna wiejskie, które jednak dla swej grubości, jak wspomniałem wyżej, nie mają większego popytu u ludności miejskiej.

Według danych Prof. Inż. Wł. Bratkowskiego, wiejskie płótno z Wileńszczyzny o wadze 1 m² = 303 g kosztowało w hurcie zł 2, natomiast płótno lniane surowe wyrobu fabrycznego, zbliżone do wiejskiego, o wadze 1 m² = 271·5 g kosztowało zł 3·52 za 1 m².

Len produkuje się w Polsce z przeznaczeniem bądźto na włókno, bądźto na olej, przyczem inne właściwości posiadać musi nasienie lniane, przeznaczone na wyrób przędzy, inne — jako roślina oleista.

[1]) *Nawiązując do artykułu P. L. Maculewicza (zesz. 27 tygodnika z r. b., str. 1037), który wysunął sprawę zwiększenia spożycia wyrobów lniarskich w Polsce, drukujemy obecnie artykuł P. Inż. Stanisławskiego, ilustrujący obecną sytuację produkcji i konsumpcji lniarskiej w Polsce i możliwości ich rozwoju — zamykając w ten sposób narazie dyskusję nad temi zagadnieniami polskiej polityki włókienniczej. (RED.)*

Produkcja lnu służy głównie na potrzeby własne włościanina, a w województwach wschodnich idzie częściowo na zbyt. Około $^2/_3$ produkcji skoncentrowane jest w 4 województwach północno-wschodnich.

W ostatnich 3 latach było w Polsce zajętych pod uprawę lnu 117 — 122 — 128 tys. ha, z czego osiągano do 50 tys. t włókna i ok. 35 tys. t nasienia. Eksportowano — w przeliczeniu na czyste włókno — w ostatnich 3 latach: 125, 123 i 85 tys. t włókna, konsumpcja fabryk obejmuje w ostatnich latach 2·5 — 3 tys. t rocznie, a resztę zużywa wieś na własne potrzeby.

Z przeznaczenia naszej produkcji głównie na cele własne wypływa niski stan kultury uprawy oraz produkcji lnu. Wieśniak nie potrzebuje wysokich gatunków lnu, nie wytwarza przeto cienkiej przędzy i nie stara się o wysoką jakość surowca.

Włókno polskie oceniane jest na rynkach zagranicznych ogromnie nisko. Polega to nie tylko na tem, że jest jakościowo złe, ale i na tem, że nie jest doczyszczone, skutkiem czego standaryzacja jest niemożliwa. Włókno polskie straciło na cenie w ostatnim roku znacznie więcej aniżeli lny innych krajów, które są wywożone na rynki zagraniczne w stanie czystym i standaryzowane. Jest przeto pilną potrzebą uporządkowanie zagadnienia lniarskiego w Polsce w sensie podniesienia uprawy lnu i racjonalnego zorganizowania handlu eksportowego przez zaprowadzenie standaryzacji.

Przerób fabryczny włókna lnianego na przędzę i płótno w Polsce jest stosunkowo bardzo mały. Polska posiada około 18.000 wrzecion, z których 12.000 przypada na Żyrardów. Reszta rozdziela się między: 1) „Stradom" w Częstochowie, 2) „Krosno", 3) Stęszew pod Poznaniem, 4) Łomżę, 5) Radom, 6) Łowicz, 7) Bielsko.

Według danych Prof. Inż. Bratkowskiego, polski przemysł lniany przy pracy na 3 zmiany mógłby wyrobić, przy obecnie zainstalowanej ilości wrzecion, 7.500 t przędzy, zużywając na to 12.000 t surowca, czyli że byłby wówczas zdolny przerobić całą ilość surowca, która wogóle ukazuje się na rynku (t. j. pomijając spożycie wiejskie).

Ponieważ przemysł nasz przerabia rocznie 2.500 — 3.000 t włókna, wynika z tego, iż przemysł ten pracuje przeciętnie tylko na jedną zmianę. Wytwórnie ograniczają obecnie pracę ze względu na brak zbytu na swe wyroby. Małe przędzalnie są dobrze zatrudnione w obecnej chwili przerobem włókna na rachunek Państwowego Banku Rolnego. Jednak przędzalnia w Krośnie jest nieczynna. Również zaniechała produkcji tkanin lnianych firma Scheibler & Grohman, pomimo że otrzymywała lnianą przędzę zagraniczną, opłacając cło ulgowe.

Niekorzystny stan zatrudnienia polskiego przemysłu lniarskiego odpowiada takiemuż stanowi przemysłu zachodnio-europejskiego. Przemysł ten w Niemczech, Anglji i Czechosłowacji pracuje tylko w 30% swej zdolności wytwórczej, natomiast we Francji i w Belgji, dla których odbudowa powojenna stworzyła doskonałe warunki techniczne i finansowe, jest dobrze zatrudniony.

Na wzmożenie konsumpcji tkanin lnianych w Polsce mogłoby wpłynąć w znacznej mierze zainteresowanie się wyrobami lnianemi instytucyj państwowych i komunalnych.

Władze wojskowe dążą do wydatniejszego używania płótna lnianego w wojsku, lecz mogą ze względów budżetowych tylko powoli przechodzić na tkaniny zasadniczo droższe. Również koleje, poczta, policja, a zwłaszcza szpitale oraz saliny mogłyby przez swą politykę zakupów poważnie wpłynąć na wzmożenie się konsumpcji, a więc i produkcji lnu.

Ale jeśli organizacje i instytucje publiczne mogą decydować się płacić wyższą cenę, dlatego że równoważy się ona większą użytecznością płócien lnianych w stosunku do bawełnianych i jutowych, to odbiorców prywatnych tylko przez obniżenie cen płócien lnianych możnaby pozyskać dla konsumpcji wyrobów lnianych w szerszej aniżeli dotychczas mierze.

Potanienie płótna lnianego mogłoby być najprawdopodobniej osiągnięte przez sprzęgnięcie przędzalnictwa z przerobem wiejskim, który i dziś jest niesłychanie tani, a mógłby przy zracjonalizowaniu zaopatrywać kraj w istotnie tanie płótna lniane.

Zagadnienie lniarskie jest bardzo ważne w całokształcie naszej polityki włókienniczej. Włókiennictwo istotnie silnie obciąża nasz bilans handlowy. Wartość importu włókna we wszelkiej jego postaci wyniosła w 1930 r. zł 587·4 miljn. [1]). Oparcie się w pewnej mierze na surowcu krajowym i dopomożenie jednoczesne w ten sposób rolnictwu jest więc pilną potrzebą państwową. Sprawa ta domaga się najszerszego traktowania, które dotyczyć musi z natury rzeczy całokształtu polityki włókienniczej państwa. W grę wchodzi bowiem przemysł bawełniany, jutowy oraz przemysł jedwabiu sztucznego.

Wydaje się jednak rzeczą wątpliwą, czy obecny okres długotrwałego i silnego przesilenia gospodarczego jest odpowiednim momentem dla zasadniczej rewizji zasad polityki przemysłu włókienniczego.

*Inż. L. Stanisławski*

# ŻYCIE GOSPODARCZE

## GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

### GÓRNICTWO WĘGLOWE

**STAN PRZEMYSŁU WĘGLOWEGO W CZERWCU 1931 R.**[1]). — Sytuacja w polskim przemyśle węglowym w czerwcu w porównaniu z majem naogół nie uległa poważniejszej zmianie; po załamaniu się sezonowej konjunktury w marcu zapotrzebowanie węgla na rynku krajowym stale wykazuje tendencję zniżkową wskutek poważnego spadku za-

[1]) *Dane tymczasowe za maj — p. zesz. 27/1931, str. 1040.*

[1]) *Na kwotę tę składa się — w g danych Gł. U. St. — wartość surowca zł 357.190 tys., półfabrykatów — zł 103.827 tys., wyrobów gotowych — zł 122.098 tys., oraz różnych — zł 4.260 tys.*

potrzebowania na węgiel opałowy. Również zawiodły nadzieje przemysłowców węglowych na sezonowy wzrost zbytu węgla na cele przemysłowe. Wzrost konsumpcji węgla przejawił się jedynie w przemyśle żelaznym i cukrowniczym oraz w słabszym stopniu w przemyśle obróbczym i solnym.

Spadek zbytu na rynku wewnętrznym został powetowany przez wzmożony eksport, przyczem zbyt na rynki północne uległ dość poważnej zniżce, która została jednak skompensowana przez wzrost wywozu na rynki konwencyjne oraz do państw zachodnio-europejskich, a w szczególności do Francji i Włoch. Ogółem zwiększenie się eksportu w czerwcu w porównaniu z majem wynosi 2·34%.

W wyniku tej konjunktury wydobycie węgla zwiększyło się nieznacznie (ok. 4%), przyczem znaczną część tej nadwyżki złożono na zwały kopalniane z powodu braku zbytu.

Stan przemysłu koksiarskiego w czerwcu w porównaniu z majem wykazał pewien spadek produkcji przy utrzymanym zbycie ogólnym.

W przemyśle brykieciarskim przy zmniejszonej produkcji nastąpił dość znaczny spadek zbytu ogólnego.

Liczbowo stan przemysłu węglowego w czerwcu — według danych tymczasowych — ilustruje następujące zestawienie (w tys. tonn):

| *Rejony węglowe* | *Wydobycie* | *Zbyt w kraju* | *Eksport* | *Zapasy na zwałach*[1]) |
|---|---|---|---|---|
| Śląski . . . . . | 2.163 | 874 | 1.034 | 1.421 |
| Dąbrowski. . . | 470 | 260 | 147 | 597 |
| Krakowski. . . | 151 | 133 | 1 | 67 |
| Razem: | 2.784 | 1.267 | 1.182 | 2.085 |
| Maj 1931 [2]) | 2.677 | 1.273 | 1.155 | 2.019 |
| Wzrost (+) lub zmniejszenie (—) w stosunku do maja . . . . . | + 107 | — 6 | + 27 | + 66 |

Z danych zestawienia tego wynika, że wydobycie węgla kamiennego w czerwcu wynosiło 2.784 tys. t, czyli w stosunku do maja zwiększyło się o 107 tys. t. Przeciętne dzienne wydobycie (przy 24 dniach roboczych) zwiększyło się o ok. 5 tys. t i wynosiło 116 tys. t.

Ogólny zbyt węgla kamiennego w czerwcu zwiększył się o 21 tys. t w porównaniu z miesiącem poprzednim i wynosił 2.449 tys. t, przyczem na zbyt krajowy przypada 1.267 tys. t, t. j. o 6 tys. t mniej, a na eksport 1.182 tys. t, a zatem o 27 tys. t więcej niż w maju.

Zapasy na zwałach kopalnianych zwiększyły się o 66 tys. t i wynosiły 2.085 tys. t.

Liczba robotników, zapisanych z końcem miesiąca w kopalniach węgla kamiennego, wynosiła:

| *Rejony* | *Maj* | *Czerwiec* | *Spadek w stos. do maja 1931* |
|---|---|---|---|
| Śląski . . . | 72.248 | 72.131 | — 117 |
| Dąbrowski . | 25.776 | 25.474 | — 302 |
| Krakowski . | 7.972 | 7.954 | — 18 |
| Razem: | 105.996 | 105.559 | — 437 |

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w całem górnictwie nieznacznie się zmniejszyła i wynosiła na dzień 30 czerwca 13.610 osób.

Wydajność pracy, a więc przeciętne wydobycie na 1 robotniko-dniówkę w kopalniach węgla kamiennego, wynosiła 1.330 kg, a zatem zwiększyła się o 32 kg w porównaniu z majem.

Przeciętne wydobycie na 1 robotniko-dniówkę całej załogi w poszczególnych rejonach węglowych w czerwcu w porównaniu z majem ilustrują następujące dane (w kg):

| *Rejony* | *Maj* | *Czerwiec* |
|---|---|---|
| Śląski . . . . | 1.432 | 1.458 |
| Dąbrowski . . | 938 | 995 |
| Krakowski . . | 1.000 | 1.095 |

Dane powyższe wykazują dość poważny wzrost wydobycia na jedną robotniko-dniówkę w rejonie krakowskim i dąbrowskim, a w mniejszej mierze w rej. śląskim.

[1]) *Obliczono przy uwzględnieniu węgla, zużytego na cele własne kopalń, na deputaty robotnicze, oraz węgla, skreślonego przy sprawdzaniu zapasów.*

[2]) *Liczby poprawione.*

Przeciętne zarobki robotnicze na dniówkę opłaconą całej załogi w poszczególnych rejonach węglowych za maj w porównaniu z 2 poprzedniemi miesiącami wykazuje następujące zestawienie (w zł):

| *Rejony* | *Marzec* | *Kwiecień* | *Maj* |
|---|---|---|---|
| Śląski . . . . . | 10·50 | 10·39 | 10·34 |
| Dąbrowski . . . . . | 8·98 | 8·89 | 8·70 |
| Krakowski . . . . . | 8·22 | 8·19 | 8·10 |

Jak z danych powyższych wynika, w maju w porównaniu z kwietniem zarobki na dniówkę opłaconą nieznacznie spadły we wszystkich rejonach węglowych.

Płace robotnicze w miesiącu sprawozdawczym nie uległy zmianie.

Ceny węgla w kraju loco kopalnia pozostały w czerwcu niezmienione, również nie uległy zmianie ceny węgla eksportowego do krajów konwencyjnych. Ceny węgla f.o.b. Gdańsk—Gdynia w związku z silną konkurencją, szczególnie na rynkach północnych, węgla brytyjskiego i reńsko-westfalskiego, wykazywały pewną tendencję zniżkową i wynosiły dla grubych gatunków węgla górnośląskiego sh 10/9, a dla dąbrowskiego sh 10 za tonnę.

Węglowe taryfy kolejowe w miesiącu sprawozdawczym nie uległy zmianie.

Stawki frachtów morskich na węgiel z Gdyni/Gdańska do Szwecji, Norwegji i portów północnej Francji kształtowały się zwyżkowo, do portów Włoch utrzymały się na poziomie poprzedniego miesiąca. Za statek ok. 3.000 t płacono z Gdańska/Gdyni do Sztokholmu sh 4/3, do Malmö sh 4/2, do Kopenhagi sh 4/6, do Oslo sh 5, do Libawy sh 5, do G. S. S. L. po sh 7/6, do Antwerpji po sh 4/6, do Gandawy sh 4/6, do Rouen sh 5/9, do Bordeaux sh 6/9, do Le Havre sh 5/6.

Produkcja koksu w czerwcu w porównaniu z majem zmniejszyła się o 7.400 t i wynosiła 102.098 t. Ogólny zbyt koksu utrzymał się na poziomie poprzedniego miesiąca i wynosił 83.077 t. W koksiarniach zatrudnionych było w miesiącu sprawozdawczym 2.289 robotników.

Produkcja brykietów w czerwcu w porównaniu z majem zmniejszyła się o 144 t, wynosząc 17.619 t, również zmniejszył się zbyt ogólny o 2.948 t i wynosił 16.546 t. W brykieciarniach zatrudnionych było w czerwcu 160 robotników.

Węgla brunatnego w czerwcu wydobyto 2.423 t, t. j. o 169 t więcej niż w maju; również nieznacznie zwiększył się zbyt krajowy. Załoga robotnicza w kopalniach węgla brunatnego wynosiła 192 robotników.

# HUTNICTWO ŻELAZNE

**KOPALNICTWO RUD ŻELAZNYCH W OKRESIE MARZEC—MAJ 1931 R.**[1]). — Kryzys, przeżywany przez przemysł wielkopiecowy, jest bezpośrednią przyczyną trudnego położenia, w jakiem się znalazło nasze kopalnictwo rud żelaznych. Kopalnie posiadają bardzo duże zapasy, które nawet przy znaczniejszem ożywieniu się ruchu wielkopiecowego w prędkim czasie zlikwidowane być nie mogą. W ciągu 3 miesięcy marca—maja kopalnictwo rud nie wykazywało zbyt wielkiej zmiany w wydobyciu, utrzymując je na wysokości niezbędnego minimum dla egzystencji kopalń.

Pod względem wysokości wydobycia najlepiej przedstawiał się marzec, który w porównaniu do stycznia i lutego dał zwyżkę o ok. 16%, w następnych miesiącach jednak wydobycie obniżyło się nawet poniżej poziomu lutego, który był najgorszym miesiącem od szeregu lat.

Liczbowo wydobycie rud w całej Polsce i w poszczególnych okręgach przedstawiało się jak następuje (w tonnach):

| | *Okręgi górnicze:* częstochow. | radomski | zagł. dąbrowskie | tarnogórski | *Ogółem w Polsce* |
|---|---|---|---|---|---|
| 1930 — przec. mies. | 32.642 | 5.612 | 802 | 662 | 39.737 |
| Luty . . . 1931 | 23.115 | 2.543 | 445 | 333 | 26.436 |
| Marzec . . . „ | 27.866 | 2.551 | 496 | 366 | 31.279 |
| Kwiecień . . „ | 23.498 | 1.570 | 475 | 261 | 25.804 |
| Maj „ | 22.186 | 3.061 | 275 | 278 | 25.800 |
| Styczeń — maj „ | 118.948 | 13.965 | 2.417 | 1.733 | 137.063 |
| „ „ 1930 | 190.891 | 26.053 | 4.261 | 4.167 | 225.563 |

[1]) *Dane za styczeń i luty 1931 r. — p. zesz. 20/1931, str. 788.*

Jak widać więc z tego zestawienia, ogólne wydobycie w ostatnich miesiącach obniżyło się w porównaniu do przeciętnego z r. ub. o 35%, pięciomiesięczne zaś wydobycie w r. b. było mniejsze niż takież w r. ub. o 39%. Właściwie wydobycie odbywa się obecnie już tylko w okręgu częstochowskim i częściowo tylko w okr. radomskim, w innych zaś okręgach są to już tylko pojedyńcze kopalnie, nie przedstawiające poważniejszych jednostek. Procentowo udział majowy poszczególnych okręgów w ogólnem wydobyciu przedstawiał, się jak następuje: częstochowski 85·9% (przec. w 1930 r. 82·2%), radomski 11·9% (14%), dąbrowski 1·1% (2·0%) i tarnogórski 1·1% (1·7%). W okr. krakowskim w r. b. kopalnictwo rud wznowione nie zostało.

Liczba uruchomionych kopalń pozostawała w maju ta sama, co i w lutym, t. j. 14, z których wydobycie dało w obu miesiącach po 12 kopalń, były jednak pewne przesunięcia, mianowicie uruchomiona została jedna z poważniejszych kopalń w okr. radomskim, dzięki czemu wydobycie w tym okr. wzrosło dosyć znacznie, zatrzymana zaś została kopalnia w okr. tarnogórskim. Poza tem w ciągu marca i kwietnia pracowała w okr. częstochowskim jedna z kopalń T-wa Praszka-Pilawa dla wydobycia resztek przygotowanej rudy przed ostateczną likwidacją Towarzystwa.

Liczba robotników wynosiła w maju 2.748, pozostawała więc na poziomie lutego i marca, w których wynosiła: 2.763 i 2.711; w kwietniu była nieco mniejsza, gdyż wynosiła 2.489. W porównaniu do końca r. ub. (3.062) liczba majowa jest mniejsza o 10%. Główny spadek liczby robotników nastąpił w okr. częstochowskim, gdzie ich ubyło 184, t. j. 7·9%, w okr. radomskim zmniejszyła się ich liczba o 67, t. j. o 10·3%, w innych okręgach różnice są nieznaczne. W maju 1930 r. liczba robotników wynosiła 4.054.

Wydajność pracy robotnika (w tonnach miesięcznie i dziennie) przedstawiona jest w poniższem zestawieniu, przyczem uwzględnieni zostali jedynie robotnicy, zatrudnieni w kopalniach, dających wydobycie:

| | | *Liczba kopalń:* | | *Liczba robotn.:* | | *Wydobycie na 1 robotnika:* | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | *czynnych* | *z wydobyc.* | *ogółem* | *w kop. z wyd.* | *miesięcznie* | *dziennie* |
| Luty | 1931 | 14 | 12 | 2.763 | 2.679 | 9·88 | 0·438 |
| Marzec | „ | 14 | 13 | 2.711 | 2.644 | 11·81 | 0·455 |
| Kwiecień | „ | 14 | 13 | 2.489 | 2.415 | 10·70 | 0·446 |
| Maj | „ | 14 | 12 | 2.748 | 2.609 | 9·90 | 0·412 |

Jak widać więc, wydajność pracy nie wykazuje wielkich skoków, ma jednak tendencję do zmniejszania się.

Przywóz rudy żelaznej oraz tworzyw, zawierających żelazo, w marcu wykazuje bardzo znaczny spadek, w kwietniu cokolwiek się podniósł, pozostając jednak na niskim poziomie, w maju zaś powrócił do normalnej wysokości, odpowiadającej przeciętnemu przywozowi z 1930 r. Wywóz rudy utrzymywał się ciągle na niskim poziomie, a szczególnie w marcu był nikły.

Liczbowo obrót rudą z zagranicą przedstawiał się, jak następuje (w tonnach):

| | *Przywóz z zagran.: rudy żelaznej* | *materjał., zawieraj. żelazo* | *Wywóz rudy żel. zagranicę* | *Przywóz rudy manganowej* |
|---|---|---|---|---|
| 1930 — przec. mies. | 20.400 | 5.530 | 6.785 | 3.044 |
| Luty 1931 | 21.379 | 9.182 | 4.462 | 2.775 |
| Marzec „ | 7.725 | 3.620 | 2.729 | 3.546 |
| Kwiecień „ | 12.297 | 5.505 | 4.529 | 8.591 |
| Maj „ | 20,040 | 9.434 | 4.157 | 1.828 |
| Styczeń-maj „ | 97.997 | 34.934 | 22.350 | 14.859 |
| „ „ 1930 | 125.069 | 23.953 | 44.892 | 12.426 |

Przywóz rudy i tworzyw żelaznych był w ciągu miesięcy sprawozdawczych znacznie mniejszy niż na początku roku, co daje się wytłumaczyć częściowo spadkiem produkcji surówki, częściowo zaś nagromadzeniem się zapasów tych tworzyw w ciągu poprzednich miesięcy. W ciągu 5 miesięcy przywieziono w r. b. rudy mniej o 27.072 t, t. j. o 21·6%, natomiast innych tworzyw, zawierających żelazo, sprowadzono więcej o 10,981 t, czyli o 45·8%; tłumaczy się to tem, że w celu potanienia swojej wytwórczości huty starają się stosować jak najekonomiczniejsze materjały. Zwiększenie przywozu rudy manganowej o 19·5% świadczy o wzmożeniu się u nas produkcji ferromanganu, dzięki rozpadnięciu się odnośnego syndykatu światowego, co dało Polsce większą swobodę ruchów.

Stosunek żelaza, zawartego w rudzie przywiezionej i wydobytej w kraju (obliczony według metody, wskazanej w zesz. 7/1930), przedstawiał się następująco:

| | *Żelazo w rudzie wydobytej* (a) | *Żelazo w rudzie przywiezionej* (b) | *Stosunek I b : a* | *Stosunek II 100a : (a + b)* |
|---|---|---|---|---|
| Luty | 6.266 | 12.400 | 1·98 | 33·6 |
| Marzec | 8.523 | 4.480 | 0·53 | 65·5 |
| Kwiecień | 6.052 | 7.132 | 1·19 | 45·6 |
| Maj | 6.210 | 11.623 | 1·87 | 34·8 |

Stosunek II (procentowy stosunek żelaza polskiego do całej ilości żelaza w rudzie, przeznaczonej do przetopu) w marcu był trochę nienormalny skutkiem zwiększenia wydobycia i niezwykle małego przywozu, w kwietniu zaś i w maju wykazuje pewne przesunięcie na korzyść spożycia rudy krajowej.

Ceny wewnętrzne naogół pozostawały bez zmian; ceny wywozowe według danych Gł. Urz. Stat. wynosiły w marcu ℳ 21·70, w kwietniu ℳ 28·70 i w maju ℳ 26·20. Tak znaczna różnica w cenie daje się wytłumaczyć różną procentowością wywożonej rudy.

**HUTNICTWO ŻELAZNE W OKRESIE MARZEC—MAJ 1931 R.**[1]). — Okres wiosenny jest normalnie okresem największego ożywienia w hutnictwie; i w r. b. uwidoczniła się pewna poprawa konjunktury, jednakże w stopniu nieznacznym. Sądząc ze stanu zamówień syndykackich i z produkcji, największa poprawa osiągnięta została w maju, na co również poważnie wpłynęło otrzymanie w tym czasie obstalunku sowieckiego. Handel hurtowy jest bardzo mało ożywiony. Jedną z najpoważniejszych przyczyn jest brak zaufania do klienteli i jej wypłacalności. Zamówienia przemysłu stały również na bardzo niskim poziomie, choć niewiele tylko niższym niż w r. ub. Szczególnie niekorzystnie przedstawiały się zamówienia fabryk narzędzi rolniczych i drutu, cokolwiek lepsze były obstalunki na blachę cienką dla ocynkowania. Brak widoków na rozwój budownictwa zahamował również wszelkie poważniejsze obstalunki w dziale żelaza budowlanego. Przy słabych konjunkturach rynku wewnętrznego poważnem podtrzymaniem są obstalunki sowieckie, które hutnictwo w okresie sprawozdawczym otrzymało w większych ilościach i które pozwoliły na utrzymanie poziomu produkcji. Nie bez znaczenia również były zamówienia kolejowe, które z wydatną pomocą przychodzą hutnictwu w obecnym kryzysie.

Poniższe zestawienie podaje procentowe ustosunkowanie się wytwórczości ostatnich 4 miesięcy do przeciętnej miesięcznej z 1913 r.:

| | *Luty* | *Marzec* | *Kwiecień* | *Maj* |
|---|---|---|---|---|
| Wielkie piece | 41·3 | 43·0 | 39·3 | 39·2 |
| Stalownie | 71·2 | 71·7 | 62·5 | 76·3 |
| Walcownie | 65·9 | 64·1 | 60·9 | 69·0 |

W liczbach absolutnych wytwórczość hut żelaznych w ich zasadniczych działach przedstawiała się, jak następuje (w tonnach):

| | *Surówka* | *Stal zlewna* | *Wytw. walcowniane* | *Rury* | *Liczba robotn.* |
|---|---|---|---|---|---|
| *a) w województwie kieleckiem* | | | | | |
| 1930 — przeciętn. mies. | 12.857 | 27.225 | 19.525 | 2.956 | 14.601 |
| Marzec 1931 | 7.530 | 22.382 | 14.049 | 1.706 | 11.819 |
| Kwiecień „ | 6.854 | 23.251 | 12.913 | 1.785 | 11.971 |
| Maj „ | 7.177 | 23.681 | 13.259 | 2.096 | 12.001 |
| Styczeń - maj „ | 42.022 | 116.000 | 73.782 | 9.001 | — |
| „ „ 1930 | 76.860 | 138.699 | 104.302 | 17.743 | — |
| *b) w województwie śląskiem* | | | | | |
| 1930 — przeciętn. mies. | 29.972 | 75.266 | 55.273 | 4.540 | 29.550 |
| Marzec 1931 | 29.651 | 76.935 | 52.935 | 3.337 | 26.683 |
| Kwiecień „ | 26.933 | 63.342 | 50.672 | 2.785 | 26.252 |
| Maj „ | 26.510 | 82.044 | 58.890 | 3.860 | 25.777 |
| Styczeń - maj „ | 130.197 | 365.713 | 259.415 | 16.584 | — |
| „ „ 1930 | 138.696 | 375.474 | 274.306 | 39.775 | — |

[1]) *Dane za styczeń i luty 1931 r.—p. zesz. 20/1931 r. str. 789.*

c) ogółem w Polsce

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 1930 — przeciętnie mies. | 39.829 | 103.125 | 75.349 | 7.488 | 44 322 |
| Marzec 1931 | 37.001 | 99.317 | 66.984 | 5.043 | 38.527 |
| Kwiecień „ | 33.787 | 86.593 | 63.585 | 4.570 | 38.248 |
| Maj „ | 33.687 | 105.725 | 72.149 | 5.956 | 37.803 |
| Styczeń - maj „ | 172.219 | 481.713 | 334.101 | 25.585 | — |
| „ „ 1930 | 215.556 | 518.311 | 381.633 | 39.775 | — |

Małopolska huta od marca została zatrzymana.

Jak widać z powyższego zestawienia, wytwórczość hutnicza obniżyła się dosyć znacznie w stosunku do przeciętnej zeszłorocznej; wyjątek stanowią stalownie, które w maju dały produkcję wyższą.

W dziale surówki wytwórczość marcowa wykazała pewien wzrost (ok. 4·5% w stos do lutego); następne jednak miesiące zaznaczyły się spadkiem wytwórczości o ok. 9%. Wytwórczość w ciągu 5 miesięcy r. b. okazała się mniejszą niż w tymże czasie r. ub. o 43.337 t, t. j. o 20%. W maju r. ub. wytwórczość surówki wyniosła 40.786 t.

Ogólna liczba wielkich pieców w ruchu spadła do 9. W maju r. ub. ilość pieców wynosiła 11. Z ogólnej liczby pieców w ciągu miesięcy sprawozdawczych w b. Kongresówce pracowały 2 piece, na Śląsku zaś 7.

Zbyt surówki w kraju poprawił się cokolwiek w porównaniu do pierwszych miesięcy r. b., wynosząc kolejno: 12.335 t, 13.666 t i 14.817 t, ogólny jednak zbyt w tych 3 miesiącach r. b. w porównaniu z tymże czasem r. ub. był mniejszy o 1.600 t, t. j. o 3·8%. Wywóz zagranicę był nikły i dopiero w maju osiągnął 231 t, przyczem całość wywozu stanowiła surówka żelazo-manganowa. Spożycie wewnętrzne hut nie wykazało wielkich zmian, to też i zapasy pozostały mniej więcej na poziomie lutego, wynosząc w końcu maja 61.200 t. Udział poszczególnych dzielnic w wytwórczości wynosił w maju: b. Kongresówka 21·3% i Górny Śląsk 78·7%.

Wytwórczość stali w marcu utrzymywała się na poziomie poprzednich miesięcy, w kwietniu jednak wykazała dosyć znaczny spadek, bo o 12·8%; maj był znacznie korzystniejszy, gdyż dał zwiększenie produkcji o 22% w porównaniu z kwietniem. W ciągu 5 miesięcy r. b. produkcja była mniejsza niż w r. ub. o 36.598 t., t. j. o 7·1%. W maju r. ub. wytwórczość stali wyniosła 113.981 t.

Liczba pieców martenowskich w ruchu wykazała w marcu i w kwietniu zmniejszenie do 33, w maju zaś podniosła się do 34. Z ogólnej liczby pieców w b. Kongresówce pracowało w maju 10 i na Śląsku 24. Poza piecami martenowskiemi pracowały jeszcze piece elektryczne w ogólnej liczbie 8, z których 2 pracowały w b. Kongresówce, a 6 na Górnym Śląsku. Udział poszczególnych dzielnic w ogólnej wytwórczości w maju wynosił: b. Kongresówka 22·4% i Górny Śląsk 77·6%.

W dziale walcowni dało się w daszym ciągu zauważyć silne zmniejszenie wytwórczości w porównaniu z r. ub. Szczególnie zaznaczyło się ono w hutach b. Kongresówki. Wytwórczość w marcu i w kwietniu utrzymywała się na poziomie stycznia i lutego, w maju zaś poprawiła się o 12% w stosunku do kwietnia. W ciągu 5 mies. r. b. wytworzono żelaza mniej niż w zeszłym roku o 47.532 t, t. j. o 12·5%. W maju r. ub. wytwórczość walcowni wynosiła 78.983 t.

Ogólna liczba walcowni w ruchu zmniejszyła się o jedną, małopolską. Udział poszczególnych dzielnic w wytwórczości wynosił w maju: b. Kongresówka 18·4% i Śląsk 81·6%.

Zbyt wytworów walcownianych utrzymywał się w ogólnej ilości mniej więcej na dotychczasowym poziomie, w ostatnich jednak miesiącach dało się zauważyć lekkie przesunięcie w stronę zagranicy, mianowicie zbyt zagraniczny w marcu wyniósł 52·8% ogólnego zbytu, w kwietniu 48·8% i w maju 55·5%, podczas gdy przeciętna r. ub. nie dochodzi do 50%. Zbyt krajowy w ostatnich miesiącach przekraczał 33.000 t, był więc nieco większy niż w styczniu i w lutym; wywóz zagranicę wyniósł przeciętnie ok. 36.500 t, w maju zaś doszedł do 41.143 t. W ogólnym wywozie wytworów walcownianych (łącznie z półwytworem) wywóz do Z. S. R. R. w ciągu ostatnich 3 miesięcy wyniósł przeciętnie 93·5%. W maju r. ub. stosunek ten wynosił ok. 80%. Zapasy wytworów walcownianych zmniejszyły się do 73.700 t w końcu maja, stanowiąc więc jednomiesięczną produkcję. W maju r. ub. zapasy te wynosiły prawie tę samą ilość, gdyż 73.900 t.

W dziale rur wytwórczość wykazała cokolwiek wyższy poziom niż w styczniu i lutym, pozostawała jednak znacznie niższa od przeciętnej 1930 r., gdyż o ok. 30%. W ciągu 5 miesięcy r. b. wyprodukowano rur mniej niż w r. ub. o 14.190 t, t. j. o 35·7%. Udział w wytwórczości wynosił: b. Kongresówka 35·1% i Górny Śląsk 64·9%.

Zbyt rur w ciągu marca i kwietnia utrzymywał się na poziomie poprzednich miesięcy, w maju natomiast wykazał wzrost w sprzedaży krajowej — z 1.183 t w kwietniu do 2.031 t, podczas gdy wywóz zmniejszył się—z 4.380 t do 3.286 t. W ciągu 3 ostatnich miesięcy wywóz stanowił 69% ogólnego zbytu, przyczem zbyt do Z. S. R. R. wyniósł w kwietniu 35% ogólnego wywozu, a w maju tylko 17·3%; w marcu wywozu rur do Sowietów nie było.

Liczba robotników wykazuje stałe zmniejszanie się, mianowicie od lutego do końca maja zmniejszyła się o 1.811, co stanowi 4·6%; w tej liczbie w b. Kongresówce ubyło 166 robotników, czyli 1·4%, na Śląsku zaś 1.542, czyli 5·6%. Poza tem w zatrzymanej hucie w Małopolsce zredukowano 103 robotników. Poza powyższem zwolnieniem robotników stosowane są w coraz szerszym zakresie świętówki, które w stosunku do ilości dniówek, jakie przy obecnej załodze powinnyby być przepracowane, wynoszą przeciętnie ok. 22%, a w poszczególnych działach dochodzą do 50%, a nawet w sporadycznych wypadkach i wyżej. Poszczególne dzielnice zatrudniały w maju: b. Kongresówka 31·9% ogólnej liczby robotników, a Górny Śląsk 68·1%.

Zamówienia krajowe wykazały w marcu dosyć znaczny wzrost, dzięki zamówieniom kolejowym, w kwietniu zamówienia prywatne utrzymywały się na tej samej wysokości, w maju zaś wzrosły jeszcze o ok. 24%. Według danych Syndykatu Polskich Hut Żelaznych (bez surówki, rur i zamówień zagranicznych) obstalunki wynosiły (w tonnach):

| | *Marzec* | *Kwiecień* | *Maj* 1931 | *Maj* 1930 |
|---|---|---|---|---|
| Rządowe | 13.676 | 187 | 1.593 | 341 |
| Prywatne | 13.721 | 13.614 | 17.954 | 23.242 |
| Razem: | 27.457 | 13.801 | 19.547 | 23.583 |
| W prywatnych było: | | | | |
| zamówień handlu | 7.396 | 9.916 | 12.196 | 18.385 |
| „ przemysłu | 6.325 | 3.698 | 5.758 | 4.857 |

Największy wzrost wykazało żelazo sztabowe, którego zamówienia w stosunku do początkowych miesięcy wzrosły w maju o 100%; również dosyć znacznie powiększyły się obstalunki na kształtowniki, pewien wzrost wykazuje drut; natomiast zmniejszyły się dosyć znacznie zamówienia na blachę cienką, materjały nawierzchni kolejowej i zestawy kołowe. Zamówienia na półwytwór i na blachę grubą pozostawały bez wielkich zmian.

Dostawa tworzyw hutniczych nie napotykała na żadne trudności. Spożycie ich przez huty w marcu, kwietniu i maju przedstawiało się, jak następuje: rudy do wielkich pieców — 45.185 t, 44.968 t i 44.974 t; innych tworzyw wielkopiecowych, zawierających żelazo — 14.916 t, 12.638 t i 12.219 t, koksu dla wielkich pieców—40.053 t (w tem zagranicznego 451 t); 34.511 t (204 t) i 34.727 t (289 t); węgla dla wszelkich potrzeb z wyjątkiem koksowania — 124.098 t, 104.314 t i 107.417 t; żelastwa dla pieców wielkich i martenowskich — 75.406 t (w tem własnego 22.892 t), 73.109 t (23.564 t) i 88.278 t (24.291 t), wreszcie rudy manganowej—8.057 t, 1.288 t i 1.300 t. Dowóz do hut z zagranicy wyniósł: rudy żelaznej—19.249 t, 22.193 t i 18.301 t, i tworzyw, zawierających żelazo—4.896 t, 4.533 t i 789 t.

Obrót zagraniczny wytworami hutnictwa żelaznego, wraz z obrotem uszlachetniającym, podany jest w poniższem zestawieniu (w tonnach i tys. zł): liczby wywozu zestawione są na podstawie danych Dep. Górn.-Hutn. M. P. i H., liczby zaś przywozu i wartość na podstawie danych Gł. Urz. Stat.:

| | | *Marzec* tonn | *Marzec* tys. zł | *Kwiecień* tonn | *Kwiecień* tys. zł | *Maj* tonn | *Maj* tys. zł |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Surówka wszelka | wyw. | — | — | 60 | 32 | 231 | 73 |
| | przyw. | 1.239 | 673 | 127 | 44 | 356 | 239 |
| Półwytwór walc. żel. i stal. | wyw. | 2.199 | 470 | 874 | 205 | 1.465 | 375 |
| | przyw. | 1.335 | 292 | 505 | 113 | 941 | 210 |
| Żel. i stal walc. (oprócz niżej wymienionych) | wyw. | 26.488 | 7.450 | 22.243 | 6.190 | 27 957 | 7.180 |
| | przyw. | 296 | 159 | 297 | 239 | 349 | 204 |
| Szyny wszelkie wraz z akcesor. | wyw. | 14 | 4 | 1.280 | 315 | 199 | 60 |
| | przyw. | 11 | 1 | 9 | 6 | 1 | 1 |
| Blacha żel. i stal. | wyw. | 7.517 | 3.050 | 7.604 | 3.150 | 11.512 | 4.450 |
| | przyw. | 259 | 149 | 218 | 102 | 125 | 79 |
| Rury żel. i stal. | wyw. | 3.188 | 2.350 | 4.344 | 2.860 | 3.286 | 2.240 |
| | przyw. | 60 | 148 | 28 | 67 | 71 | 177 |
| Razem: | wyw. | 39.406 | 13.324 | 36.405 | 12.752 | 44.650 | 14.378 |
| | przyw. | 3.200 | 1.422 | 1.184 | 571 | 1.843 | 910 |

Poza tem wytworów dalej posuniętej obróbki huty wywiozły w marcu 350 t, w kwietniu 342 t i w maju 681 t. W maju r. ub. ogólny wywóz hutniczy wyniósł 31.768 t o wartości zł 12.938 tys.

# PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY

**UTWORZENIE KARTELU PRODUCENTÓW POŃCZOCH.**[1]). — W połowie lipca r. b. odbyło się w Łodzi walne zebranie przedstawicieli fabryk, produkujących pończochy kotonowe, t. j. pończochy wysokich gatunków, w sprawie utworzenia kartelu producentów.

Na zebraniu tem przyjęto statut kartelu nowej organizacji, która nosi nazwę „Zrzeszenie Fabrykantów Pończoch Kotonowych w Polsce" z siedzibą w Łodzi. W ten sposób zapoczątkowany został doniosły okres rozwoju pończosznictwa polskiego, które weszło na drogę uregulowania norm produkcji. Kartel obejmie wszystkie polskie wrzeciona kotonowe, przyczem wejdą do niego fabryki od najmniejszych o jednym zespole do największych i najnowocześniej urządzonych przedsiębiorstw, jak np. wybudowana ostatnio według najnowszych wymagań techniki fabryka wielozespołowa S. A. „N. Ejtingon" w Łodzi. Dotychczasowy chaos produkcyjny uniemożliwiał opanowanie nadprodukcji i niezwykle ostrej konkurencji, zaobserwowanej na rynku w okresie ostatnich sezonów. Ten stan rzeczy nie pozwalał przemysłowi na racjonalne wyzyskanie konjunktur, które w pończosznictwie przedstawiają się dość pomyślnie. Za moment dodatni uznać należy również zamierzenia kartelu w kierunku współdziałania z fabrykantami branży pończoszniczej, nie posiadającymi maszyn i produkującymi systematycznie na obcych warsztatach. Rozciągnięcie kontroli nad tym działem produkcji pończoszniczej jest niezbędne ze względu na poważną rolę, jaką odgrywa ona na rynku.

Statut kartelu wysuwa jako cel istnienia tej organizacji „unormowanie w Polsce produkcji pończoch odpowiednio do zapotrzebowania rynku zapomocą ograniczenia zatrudnienia w fabrykach swych członków". Członkiem Zrzeszenia może być każda zarejestrowana firma, posiadająca co najmniej jeden zespół maszyn kotonowych, która podpisze odpowiednią deklarację oraz złoży specjalną gwarancję. Za bardzo celowy uznać należy przepis statutu, zobowiązujący członków kartelu do niekupowania żadnych maszyn w ciągu jednego roku od daty wstąpienia do zrzeszenia. Biuro kartelu prowadzić będzie statystykę produkcji i zbytu, co umożliwi dokładne dostosowanie wytwórczości do faktycznych rozmiarów zapotrzebowania rynkowego. Każda z firm korzysta na walnych zgromadzeniach z ilości głosów w stosunku do liczby posiadanych zespołów, t. j. jeden zespół uprawnia do złożenia jednego głosu.

Zarząd Zrzeszenia, złożony z 7 członków i 2 kandydatów, ustala raz na miesiąc ilość godzin tygodniowego zatrudnienia, na okres następnego miesiąca, zarządza kontrolą fabryk w zakresie zatrudnienia, produkcji i zbytu oraz ustala kary porządkowe i kontrawencyjne. Kary za formalne uchybienia przeciw postanowieniom Zrzeszenia wymierza zarząd w wysokości do zł 500. Za pogwałcenie zasadniczych paragrafów statutu w zakresie niestosowania przepisowego zatrudnienia, podawania niezgodnych z rzeczywistością raportów o produkcji i sprzedaży zarząd uchwala kary w wysokości nie mniej jak 25% sumy gwarancyjnej za pierwsze wykroczenie, 50%—za drugie i 100%—za trzecie wykroczenie. Celem zabezpieczenia szybkiego ściągnięcia kar fabryki, wchodzące w skład kartelu, deponują w kasie Zrzeszenia weksle in blanco lub papiery wartościowe w wysokości zł 5.000 za pierwszy posiadany na walnem zgromadzeniu głos oraz po zł 2.500 za każdy następny głos. Od orzeczeń karnych zarządu członkom, na których nałożona została kara, przysługuje prawo odwołania do sądu polubownego którego orzeczenia są ostateczne i niezaskarżalne.

Czas trwania kartelu określony został na okres jednego roku do 1 lipca 1932 r.

Celem unormowania produkcji ustalono, iż w wypadku ograniczenia zatrudnienia do 46 godzin tygodniowo firmy jednozespołowe mają prawo pracować 69 godzin, a firmy dwuzespołowe 58 godzin tygodniowo. W ten sposób fabryki mniejsze uzyskują prawo zatrudnienia o 50% więcej. Autorzy statutu wychodzili ze słusznego założenia, że zrównanie wszystkich fabryk pod względem ilości godzin zatrudnienia byłoby krzywdzące dla małych przedsiębiorstw. W najbliższym czasie zarząd kartelu zwrócić się ma do czynników rządowych o poparcie poczynań organizacyjnych przemysłu pończoszniczego, mających na celu walkę z chaosem produkcyjnym.

*M. K.*

[1]) *P. również zesz. 25/1931, str. 972.*

# PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY

**ROZWÓJ EKSPORTU KONFEKCJI.** — Z inicjatywy Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi zainicjowane zostały konferencje w sprawie rozbudowy i racjonalizacji pomyślnie rozwijającego się eksportu gotowej odzieży. W konferencjach tych brali udział przedstawiciele Izby, reprezentanci wszyskich eksportujących firm konfekcyjnych okręgu łódzkiego oraz tych zakładów przemysłu włókienniczego, które uruchomiły dział produkcji gotowej odzieży dla celów eksportowych.

Rozwój tego eksportu oznacza znamienny zwrot, jaki od pewnego czasu dokonywa się w strukturze polskiego wywozu włókienniczego, wykazującego coraz większy udział gotowej odzieży. Z chwilą, kiedy wywóz konfekcji przekroczył w ciągu jednego miesiąca zł 1 miljn., stał się on poważną pozycją, wymagającą bacznej obserwacji i racjonalnych metod pracy. Konferencje, zainicjowane przez Izbę, miały więc na celu kontynuowanie tych prac, jakie zapoczątkowane zostały przez Izbę w 1929 r. Wówczas właśnie szereg firm zorganizował wspólny wyjazd swych przedstawicieli do szeregu państw, które następnie stały się odbiorcami konfekcji łódzkiej. Akcja eksportowa spowodowała poprawę ekonomiczną krawiectwa chałupniczego w Brzezinach oraz wydatną rozbudowę działów konfekcyjnych w całym szeregu fabryk łódzkich. W pierwszym rzędzie eksport ten skierował się na rynek angielski, który stanowi główną pozycję w eksporcie konfekcji. Następnie jednak zawarto szereg próbnych tranzakcyj na kilku innych rynkach, gdzie wywóz polski zaczyna się systematycznie umacniać. Świadczą o tem poniższe dane porównawcze eksportu konfekcji do poszczególnych państw (w zł):

| | *Kwiecień 1931* | *Czerwiec 1931* |
|---|---|---|
| Anglja | 521.455 | 891.941 |
| Danja | 37.668 | 28.613 |
| Holandja | 33.120 | 20.767 |
| Afryka Południ. | 10.188 | 11.780 |
| Francja | 10.082 | 11.777 |
| Norwegja | 600 | — |
| Belgja | 2.030 | 7.152 |
| Chiny | 1.000 | 27.152 |
| Niemcy | — | 209 |
| Ameryka | — | 120 |

Rozwój wywozu gotowej odzieży nabiera więc cech trwałości. Chodziłoby obecnie o ustalenie najwłaściwszych kierunków tego rozwoju. Nie ulega bowiem żadnej wątpliwości, że racjonalna ekspansja nie powinna poprzestać na bardzo pojemnym rynku angielskim, ale objąć również inne tereny zbytu, z których bardzo poważne możliwości reprezentują rynki: francuski, duński, holenderski i belgijski.

Nie mniej doniośle przedstawia się sprawa racjonalizacji tego eksportu i czuwanie nad jego jakością. Tutaj chodziłoby o udział w eksporcie takich placówek przemysłowych, które na czele posiadają fachowców, a wyeliminowanie przedsiębiorstw, trudniących się tylko dorywczo produkcją i wywozem gotowej odzieży.

Konferencje na terenie Izby doprowadziły do zgromadzenia bardzo obfitego materjału oraz do wysunięcia przez zainteresowane czynniki procudentów szeregu postulatów, które komisja eksportowa Izby Przemysłowo-Handlowej przedstawi w najbliższym czasie Ministerstwu Przemysłu i Handlu. Postulaty te sprowadzają się do zapewnienia eksportowi polskiej odzieży gotowej warunków pomyślnego rozwoju. Z jednej strony rozwój ten zapewniony został przez wprowadzenie zwrotu ceł i ujednostajnienie stawek, wynoszących, jak wiadomo, zł 325 za 100 kg. Drugim takim czynnikiem byłaby niewątpliwie selekcja firm eksportujących, których dotychczasowa działalność gwarantowałaby odpowiedni poziom jakościowy eksportowanych wyrobów i stosowanie metod, przyjętych na rynkach odbiorczych przez konkurencyjne przemysły konfekcyjne.

*M. K.*

# ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA

**STANDARYZACJA WYWOZU KURZYCH JAJ ZAGRANICĘ.** — Ostatnio ogłoszone rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 16/VI 1931 r. w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa w sprawie uregulowania wywozu kurzych jaj zagranicę („*Dz. Ust. R. P.*" Nr. 62, poz. 503) częściowo zmienia oraz kodyfikuje dotychczas obowiązujące przepisy, zawarte w rozporządzeniu Ministra Przem. i Han. z dn. 13/XI 1928 r. („*Dz. Ust. R. P.*" Nr. 1, 1929, poz. 5), zmienionem następnie rozporządzeniem tegoż Ministra z dn. 9/IV 1930 r. („*Dz. Ust. R. P.*" Nr. 44, poz. 378).

Najważniejsze przepisy, mianowicie dotyczące standartów jajczarskich, nie zostały w nowem rozporządzeniu zmienione. Tak więc w dalszym ciągu jaja świeże i czyste, przeznaczone na wywóz, należy sortować według następujących gatunków, oznaczonych wagą tysiąca sztuk jaj: 1) powyżej 45 kg do 48 kg włącznie, przy zachowaniu wagi średniej tysiąca sztuk jaj od 46 — 47 kg włącznie; 2) powyżej 48 kg do 51 kg włącznie, przy zachowaniu wagi średniej tysiąca sztuk 49 — 50 kg włącznie; 3) powyżej 51 kg do 54 kg włącznie, przy zachowaniu wagi średniej tysiąca sztuk 52 — 53 kg włącznie; 4) powyżej 54 kg do 57 kg włącznie, przy zachowaniu wagi średniej tysiąca sztuk 55 — 56 kg włącznie; 5) powyżej 57 kg do 62 kg włącznie, przy zachowaniu wagi tysiąca sztuk 58½ — 60½ kg włącznie; 6) powyżej 62 kg.

Nowe rozporządzenie zmienia tolerancję jaj, które nie odpowiadają wadze danego gatunku. Poprzednio mogło się znajdować w danym gatunku 12% jaj, których waga nie odpowiadała standartowi. Obecnie ten stosunek procentowy został podniesiony z 12 na 20%. Powyższe zarządzenie zostało spowodowane względami życiowemi i niemożnością utrzymania poprzedniego stosunku.

Dytychczas jaja, konserwowane w wapnie, oraz jaja, konserwowane w chłodni, musiały być sortowane oddzielnie. Nowe rozporządzenie zmienia powyższy stan rzeczy w ten sposób, że tylko jaja, konserwowane w wapnie, będą musiały być sortowane oddzielnie, natomiast nie będzie się czyniło różnicy pomiędzy jajami czystemi chłodzonemi a jajami czystemi świeżemi. W związku z tem został zniesiony obowiązek oznaczania skrzyń jaj, pochodzących z chłodni, znakiem „Frigor", został natomiast utrzymany obowiązek oznaczania skrzyń jaj, konserwowanych w wapnie, znakiem „Calc" Należy wspomnieć, że wyżej wymienione standarty dotyczą również jaj, konserwowanych w wapnie, które, jak zaznaczyliśmy, zaczną być pakowane oddzielnie.

W myśl przepisu, dotychczas obowiązujących, przedsiębiorstwo, które chciało być wpisane do rejestru przedsiębiorstw eksportowych, musiało złożyć podanie do właściwej władzy wojewódzkiej administracji ogólnej, względnie do Komisarjatu Rządu m. st. Warszawy, wymieniając: *a*) nazwę i adres przedsiębiorstwa, adres składów przeróbczych, *b*) imię, nazwisko i adres kierownika przedsiębiorstwa (członków dyrekcji, względnie zarządu), *c*) dane, stwierdzające, iż przedsiębiorstwo odpowiada warunkom art. 5 rozp. Prezydenta Rzplitej z dn. 6/III 1928 („*Dz. Ust. R. P.*" Nr. 27, poz. 249), *d*) maksymalną miesięczną zdolność przeróbczą składów przeróbczych według rozmiarów pomieszczeń i urządzeń technicznych, *e*) odbitkę stempla, marki, względnie innego znaku rozpoznawczego przedsiębiorstwa, pod którym towar ma być wywożony z Polski. W myśl nowych przepisów petent powinien wymienić: *a*) nazwę i adres przedsiębiorstwa, adres składów przeróbczych oraz stałych składów, służących do zbiórki i przechowywania jaj przed sortowaniem i przygotowaniem jaj do wysyłki, *b*) imię, nazwisko i adres kierownika przedsiębiorstwa oraz kierowników składów przeróbczych. Poza tem petent powinien wymienić w podaniu dane, które wymagane są — tak, jak dawniej — przez przepisy, zamieszczone w podanych powyżej punktach *c*, *d*, *e*.

Takie są najważniejsze zmiany, wprowadzone przez rozporządzenie z dn. 16/VI 1931 w dotychczas obowiązujących przepisach o standaryzacji wywozu kurzych jaj zagranicę. Zmiany te nie są zasadnicze, w każdym jednak razie wprowadzenie ich w życie niewątpliwie zostanie przyjęte z uznaniem przez zainteresowane sfery gospodarcze.

*G.*

**PROPAGANDA STOSOWANIA NAWOZÓW SZTUCZNYCH PRZEZ KONKURSY ROLNICZE.** — Stosownie do ustalonych przez Min. Rolnictwa wytycznych, akcja racjonalnej propagandy stosowania nawozów sztucznych polegać ma przedewszystkiem na nauczaniu drobnych rolników, jak należy używać tych nawozów, oraz jak powinno się kalkulować możliwy w obecnych warunkach do osiągnięcia zysk ze sztucznego nawożenia. Dlaakcji tej mają być przedewszystkiem wykorzystane konkursy uprawowe gospodarzy samodzielnych i młodzieży wiejskiej oraz gospodarstwa przykładowe, te bowiem metody pracy oświatowo-rolniczej mają na celu podniesienie całości gospodarki rolnej i polepszenie wszystkich zabiegów techniczno-rolniczych, bez czego stosowanie nawozów sztucznych w większości wypadków nie może dać dobrego wyniku ekonomicznego.

Poparcie dla propagandy nawozowej ze strony zainteresowanego przemysłu nawozowego ma się wyrażać głównie w bezpłatnem udzieleniu potrzebnej ilości nawozów sztucznych, które mają być wydawane, jako nagrody dla odznaczonych uczestników konkursów.

W r. b. przemysł nawozowy w porozumieniu z Min. Rolnictwa przyznał na nagrody na konkursach 110 tonn nawozów sztucznych. Rozdzielenie tych nagród organizowane jest przez Min. Rolnictwa i ma być przeprowadzone według następujących zasad:

1. — Nawozy, przeznaczone na nagrody, zostaną wydane przez przemysł nawozowy w postaci bonów, których posiadacze (osoby nagrodzone na konkursach) będą mogli otrzymać bezpłatnie w jednej z pobliskich składnic nawozowych odpowiednią ilość nawozu sztucznego w opakowaniu fabrycznem. Każdy z bonów opiewać będzie albo na: 50 kg nawozu azotowego krajowej produkcji, jak azotniak, syntetyczna saletra sodowa, saletrzak lub inny nawóz azotowy, albo 100 kg superfosfatu, albo też 400 kg kainitu. Ogólna ilość bonów, przeznaczonych na nagrody, wyniesie około 1.300 sztuk.

2. — Podziału bonów nawozowych pomiędzy poszczególne województwa dokona Min. Rolnictwa na podstawie zgłoszeń, przedstawionych przez organizacje rolnicze. Zgłoszenia te mają być nadesłane Ministerstwu przez wojewódzkie organizacje rolnicze za pośrednictwem urzędów wojewódzkich do dn. 1 sierpnia r. b. Nadto organizacje rolnicze mają w tym samym terminie podać Ministerstwu wykazy lokalnych składnic z nawozami sztucznemi, w ktorych to składnicach posiadacze rozdanych bonów nawozowych będą mogli otrzymać nawozy. Ponieważ ilość bonów wystarczy na przyznanie w postaci nawozów sztucznych w każdem województwie tylko części nagród konkursowych, wobec tego plan rozdziału bonów w poszczególnych województwach ma obejmować tylko część powiatów (8—10), zwłaszcza tych, które wykazują dotychczas niską konsumpcję nawozów sztucznych.

3. — Min. Rolnictwa około dn. 15 sierpnia r. b. ma dokonać podziału bonów i rozesłać je za pośrednictwem urzędów wojewódzkich organizacjom wojewódzkim, te zaś roześlą bony organizacjom powiatowym. Nagrody w postaci bonów nawozowych udzielone być mają tylko wyróżnionym uczestnikom konkursów uprawowych młodzieży wiejskiej i konkursów gospodarzy samodzielnych, jako nagrody indywidualne, zespołowe oraz powiatowe. Każda nagroda w postaci bonu zastępować ma w całości lub w odpowiedniej części nagrodę, przewidzianą dla wyróżnionych w danym konkursie osób.

4. — Niezwłocznie po rozdaniu nagród w bonach organizacje rolnicze mają dostarczyć Ministerstwu danych, jakie ilości nawozów sztucznych mają być odebrane z poszczególnych składnic, poczem, po rozesłaniu nawozów, bony będą mogły być realizowane.

W instrukcji szczegółowej, dotyczącej zorganizowania powyższej akcji, Min. Rolnictwa zaznaczyło, iż uważa za bardzo pożądane, aby organizacje rolnicze w szerokiej mierze skorzystały z możności otrzymania nawozów sztucznych na nagrody konkursowe.

*J. W.*

# HANDEL

## HANDEL ZAGRANICZNY

**W SPRAWIE WYWOZU TRZODY CHLEWNEJ DO AUSTRJI.** — Jednocześnie z wprowadzeniem podwyższonego cła na przywóz świń zastosował Rząd austrjacki kontyngenty przywozowe na świnie po cłach konwencyjnych, wynikających z traktatu handlowego z Węgrami i Jugosławją.

Kontyngenty te są następujące:

1) dla Polski — 84.773 szt. żywej trzody wagi 40 — 150 kg o przeciętnej wadze 81 kg, czyli 68.666 q oraz 29.779 q świń bitych lub mięsa wieprzowego;

2) dla Węgier — 21.000 szt. świń żywych wagi 40 — 150 kg o przeciętnej wadze 73 kg sztuka, 15.000 q bitych świń rasy „Mangolica", obciągniętych z tłuszczu, oraz 15.000 q mięsa wieprzowego;

3) dla Rumunji — 21.000 szt. świń o wadze 40 — 150 kg oraz 20.000 q świń bitych;

4) dla Jugosławji — 21 000 szt. świń żywych o wadze 40 — 150 kg, 15.000 q świń bitych rasy „Mangolica", obciągniętych ze słoniny, oraz 15.000 q mięsa wieprzowego;

5) dla Niemiec — 21.000 szt. świń żywych wagi 40 — 150 kg.

Dla Polski wynikły na podstawie klauzuli największego uprzywilejowania kontyngenty bardzo małe, gdyż Polska nie może skorzystać z kontyngentu jugosłowiańskiego w/g interpretacji austrjackiej, nie mając w kraju świń rasy „Mangolica" (begonów). Kontyngent węgierski, wynoszący połowę przywozu zeszłorocznego Węgier, nie daje nam w/g obliczeń austrjackich więcej, w podanych klasach wagowych, niż wyżej wykazano.

Dokładny podział kontyngentów na miesiące lub tygodnie nie został jeszcze uzgodniony, jak również manipulacja celna. Kontyngenty będą przyznawane na podstawie zaświadczeń polskiego Ministerstwa Przemysłu i Handlu, dzięki czemu rozdział kontyngentu pozostał w rękach polskich.

*P.*

**STANDARYZACJA WYWOZU KURZYCH JAJ ZAGRANICĘ** — p. str. 1167.

**ROZWÓJ EKSPORTU KONFEKCJI** — p. str. 1166.

## KRAJOWE RYNKI TOWAROWE[1])

### ZBOŻA I PRZETWORY

— W okresie sprawozdawczym (20 do 25 lipca) panowała dla zbóż chlebowych nadal tendencja s'absza — dla pszenicy, żyta oraz mąki, a mianowicie: na giełdzie poznańskiej pszenica zniżkowała o zł 1·50 za 100 kg, żyto stare o zł 1·75, mąka pszenna zł 2·50, żytnia o zł 1·50; na giełdzie warszawskiej (na której nadal pszenica nie była notowana) zniżki te są znacznie mniejsze, pozostałe zaś zboża oraz przetwory na obu giełdach nie wykazują różnic w porównaniu z notowaniami końcowemi okresu poprzedniego. Na pozostałych giełdach prowincjonalnych rynek zbóż chlebowych był naogół mało ożywiony przy tendencji przeważnie nieco słabszej.

**WARSZAWA.** — Ceny orjentacyjne — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica bez obrotów, żyto nowe 22·50 — 23·00 (23·00 —23·50), jęczmień ozimy nowy 22·50 —23·50 (22·50 — 23·50), owies jednolity 30·00— 32·50 (30·00 —32·00), — zbierany 28·50 — 29·50 — (28·50—29·50), mąka pszenna luksusowa 55·00—65·00 (55·00 — 65·00),— pszenna 4/0 50·00 — 55·00 (50·00 — 55·00), — żytnia (typ przepisowy) 43·00 — 44·00 (44·00 — 45·00), otręby pszenne szale 16·50 — 17·50 (16·50 — 17·50), — pszenne średnie 15·00 — 16·00 (15·00 — 16·00), — żytnie 14·50 — 15·00 (14·50 — 15·50).

**POZNAŃ.** — Ceny orjentacyjne — w zł za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica 23·00 — 23·50 (24·50 — 25·00), żyto stare 21·00 — 21·50 (22·75 — 23·25), — nowe zdrowe, suche, zdatne do przemiału 20·00 — 20·50, jęczmień zimowy 19·00 — 20·00 (19·00 — 20·00), owies pastewny 27·50 — 28·50 (27·50 — 28·50), mąka pszenna 65%-owa wraz z workiem 37·50 — 40·50 (40·00 — 43·00),— żytnia 65% - owa wraz z workiem stand. 38·00 — 39·00 (39·50 — 40·50), otręby pszenne grube 15·00 — 16·00 (15·00— 16·00), — pszenne średnie 13·50 — 14·50 (13·50 — 14·50) — żytnie 14·50 — 15·50 (14·50 — 15·50).

**GDAŃSK.** — W okresie sprawozdawczym brak notowań zbóż chlebowych.

### PASZA

— Na rynku paszy panowała nadal tendencja nieco mocniejsza przy dość ograniczonych obrotach.

**LWÓW.** — Notowania Centralnej Targowicy — w zł za 100 kg (w nawiasach podane są ostatnie notowania): siano I gat. 10·00— 12·00 (10·00 — 12·00), — II gat. 7·00 — 9·00 (6·00 — 8·00), koniczyna niemłócona nowa 11·00 — 13·00 (10·00 — 12·00), tymotka nowa 13·00, słoma omłotowa 4·00 — 5·00 (4·00—5·00); ceny orjentacyjne — parytet Lwów: otręby żytnie 12·00 — 12·50 (12·75— 13·25).

**WILNO.** — Ceny orjentacyjne — w zł za 100 kg, franco stacja Wilno: siano zwykłe 7·00 — 8·00, słoma 7·00 — 8·00, koniczyna 8·00 — 9·00, makuchy lniane 29·00 — 30·00, otręby pszenne grube 19·00 — 20·00, — żytnie 16·00 — 17·00.

### MASŁO

— W I połowie lipca dowozy na krajowym rynku maślarskim nie były duże, co, zresztą, jest normalnem zjawiskiem w okresie żniw, kiedy podaż zwykle się kurczy. Zmniejszenie się podaży przy dość dobrym popycie wpłynęło na ceny, które kształtowały się przeważnie przy tendencji zwyżkowej. W okresie sprawozdawczym mimo zwyżkowego kształtowania się cen na rynku maślarskim, zwłaszcza w ośrodkach związanych z rynkiem niemieckim, dało się wyczuć niepewność ze względu na sytuację, wytworzoną powikłaniami finansowemi w Niemczech. Eksporterzy przeważnie wstrzymali wysyłki do Niemiec, przedysponując na inne rynki towar, który początkowo przeznaczony był do Niemiec. Wstrzymanie wypłat banków niemieckich hamowało likwidację już przeprowadzonych tranzakcyj.

Notowano — w zł za 1 kg:

**WARSZAWA.** — Komisja Nabiałowa dwukrotnie, 8 i 16 lipca, podwyższyła ceny łącznie o gr 40 na 1 kg z wyjątkiem masła osełkowego, cena którego tylko dn. 16 lipca była podwyższona. Według Komisji Nabiałowej ceny hurtowe ostatnio wynoszą: masło wyborowe 3·80, sol. mlecz. 3·50, osełkowe 2·80.

**ŁÓDŹ.** — Wyborowe 3·90, deserowe I gat. 3·60, sol. osełkowe 3·40. Tendencja mocniejsza naskutek zmniejszonej podaży.

**POZNAŃ.** — Mleczarskie deserowe I gat. 4·40, II gat. 4·00. Tendencja utrzymana.

**KATOWICE.** — Wyborowe I gat. 4·10, II gat. 3·80, wiejskie 3·30. Tendencja mocniejsza przy dostatecznych dowozach.

**LWÓW.** — Masło deserowe 3·60 — 3·80, stołowe 3·20 — 3·40, kuchenne 2·80 — 3·00. Tendencja zwyżkowa.

**BYDGOSZCZ.** — Masło deserowe 4·10. Tendencja słabsza.

**GRUDZIĄDZ.** — Masło deserowe 4·00, do potraw 3·00— 3·60. Ceny masła do potraw nieco mocniejsze, deserowego bez zmian.

**BIELSKO.** — Masło wyborowe paczkowe po ¼ kg 3·50 — 3·80, deserowe I gat. 3·00 — 3·20, II gat. 2·70 — 2·80.

### SKÓRY

— Dla skór surowych panuje na większości rynków tendencja spokojna przy niewielkiem zapotrzebowaniu; ceny naogół nie

[1]) *Na podstawie danych Min. Przemysłu i Handlu i Min. Rolnictwa, sprawozdań organizacyj gospodarczych, własnych korespondentów, depesz P. A. T. oraz Agencji Wschodniej i t. d.*

wykazują poważniejszych wahań, prócz rynku lwowskiego, gdzie nastąpiła zwyżka wszystkich gatunków skór.

**LWÓW.** — Notowania Centralnej Targowicy — w zł za 1 kg (w nawiasach podane są ostatnie notowania): skóry bydlęce lekkie 1·35 (1·25), — bydlęce ciężkie 1·45 (1·35), — cielęce z rzeźni 2·25 (1·60), — cielęce prowincjonalne 1·95 (1·35); za 1 sztukę: skóry końskie duże 18·50 (17·00), — małe (poniżej 220 cm) 9·50 (8·90).

**WILNO.** — Ceny orjentacyjne — w zł za 1 kg loco rzeźnia miejska (jak wyżej): skóry bydlęce ciężkie 1·31 — 1·32 (1·37—1·38), — bydlęce lekkie 1·31 — 1·32 (1·37 — 1·38); za 1 sztukę: skóry cielęce 5·00—6·00 (5·00—6·00), — baranie 7·00—8·00 (7·00—8·00), — końskie 24·00 — 25·00 (24·00—25·00).

**GRUDZIĄDZ.** — Ceny orjentacyjne — w zł za 1 kg: skóry bydlęce solone ciężkie i średnie 0·60 — 0·70, — lekkie 0·70 — 0·90, — owcze krótkowełniste 0·50, — długowełniste 0·60; za 1 sztukę: skóry cielęce gburskie 2·00 — 3·00, — rzeźnickie 3·50 — 4·00, — końskie 10·00 — 15·00, — kozie 2·00, — jagnięce 0·20.

## TŁUSZCZE I OLEJE

— Na rynku tłuszczy i olejów panowała ostatnio tendencja słabsza, nie przynosząc jednak naogół poważniejszych zniżek cen. Jedynie na rynku krakowskim oraz warszawskim miały miejsce niewielkie zwyżki notowań. Zapotrzebowanie niewielkie.

**WARSZAWA.** — Ceny orjentacyjne — w zł za 1 kg loco skład Warszawa (bez beczek—za beczkę objętości 170 -180 kg dochodzi średnio zł 9·00; w nawiasach podane są ostatnie notowania): olej lniany La Plata 1·32 (1·25), — krajowy 1·40 (1·25), — rzepakowy 1·00 (1·10), — słonecznikowy 1·52 (1·52), — sojowy 1·75 (1·75).

**LUBLIN.** — Ceny orjentacyjne — w zł za 1 kg (w hurcie—jak wyżej): olej rzepakowy I gat. 1·20 (1·40), — lniany I gat. 1·40 (1·60); za 100 kg loco skład Lublin: rzepak bez zapachu 36·00—38·00 (44·00 — 46·00), siemię lniane 48·00 — 50·00 (50·00 — 52·00), kuchy rzepakowe 19·00 — 20·00 (22·00 — 25·00).

**KRAKÓW.** — Ceny orjentacyjne — w zł za 1 kg loco skład (jak wyżej): łój przemysłowy topiony bez kwasów 1·45 (1·25), — z kwasami 1·26 (1·02).

**WILNO.** — Ceny orjentacyjne — w zł za 1 kg netto (w tranzakcjach wagonowych — jak wyżej): olej lniany 1·30 (1·35), — słonecznikowy 1·45 (1·45), pokost 1·42 (1·50); za 100 kg: siemię lniane o czystości 90% 41·00 — 42·00.

## NAWOZY SZTUCZNE

— Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie wydała nowy cennik nawozów azotowych, który podajemy poniżej.

**CHORZÓW.** — Nowy cennik nawozów azotowych na sezon jesienny r. b. i wiosenny 1932 r. Ceny gotówkowe w zł przy przesyłkach całowagonowych franco każda stacja odbiorcza kolei normalnotorowych i W. M. Gdańska, z wyjątkiem tomasyny azotniakowej, której ceny rozumieją się loco wagon fabryka. Azotniak miel. (olejow.) 20 — 22% azotu — za 1 kg %: na lipiec 1·68, — sierpień 1·71, — wrzesień 1·73 — październik 1·74, — listopad 1·74, — grudzień 1·76, — styczeń 1932 r. 1·82, — luty 1·86, — marzec 1·86. — kwiecień 1·86, — maj 1·86; azotniak miel. (olejow.) 16% azotu — za worek 100 kg odpowiednio, jak wyżej: 28·00, 28·50, 28·80, 29·00, 29·00, 29·30, 30·30, 30·95, 30·95, 30·95, 30·95; saletrzak 15·5% azotu za worek 100 kg: lipiec — listopad 29·95, grudzień 30·30, styczeń 1932 r. 31·30 luty — maj 32·00; wapnamon 16% azotu za worek 100 kg (odpowiednio jak azotniak): 27·20, 27·70, 28·00, 28·20, 28·20, 28·50, 29·45, 30·10, 30·10, 30·10, 30·10; saletra sodowa 16% azotu za worek 100 kg: lipiec — listopad 39·10, grudzień 39·55, styczeń 1932 r. 40·90, luty — maj 41·80; tomasyna azotniakowana 9% azotu, 10% kwasu fosfor. za worek 80 kg: lipiec—wrzesień 18·00. Przy kupnie na kredyt do pow. cen gotówkowych dolicza się oprocentowanie (1% w stos. rocznym ponad stopę Banku Polskiego). Ceny azotniaku miel. nieolejowanego (do niszczenia chwastów) te same, co i azotniaku miel. olejow. 20 — 22% azotu; ceny azotniaku granulowanego wyższe o zł 20 na 1 kg% azotu od każdorazowych cen azotniaku mielonego 20 — 22% azotu — azotniak gran. wysyła się w blaszanych beczkach o zawartości 100 kg netto. Wszystkie wyżej podane ceny rozumieją się wraz z opakowaniem (mocne worki jutowe, wyklejane papierem i masą izolac., o wadze brutto za netto 100 kg wzgl. 80 kg), jedynie ceny wapnamonu obowiązują za towar luzem; za ewent. opakowanie workowe zł 2·00 za worek. Przy wysyłkach powyżej 5 tonn, a poniżej 10 tonn do cen pow. dolicza się 3% tytułem różnicy kosztów frachtów; przy przesyłkach drobnicowych (do 5 t) podane ceny rozumieć należy jako ceny loco fabryka, a nie stacja odbiorcza.

## METALE I WYROBY METALOWE

— Notowania Syndykatu Polskich Hut Żelaznych nie wykazują zmian w porównaniu z notowaniami z maja r. b.

**KATOWICE.** — Notowania Syndykatu Polskich Hut Żelaznych — w zł za 1 tonnę franco huta: żelazo sztabowe (cena zasadnicza) 350·00, żelazo formowe (do NP 24 włącznie) 350·00, żelazo formowe (NP 26 i ponad) 390·00, bednarka gorąco walcowana 422·50, żelazo uniwersalne 390·00, blacha gruba (do 5 mm) 525·00, drut walcówka (w jakości handlowej) 397·50.

— Blacha do cynkowania dostarcza się w stanie żarzonym bez specjalnej dopłaty za żarzenie, przy innych natomiast zamówieniach na cienkie blachy żarzone dolicza się następujące dopłaty: przy 1 do poniżej 5 mm 10·345%, — 0·875 mm 5·36%, — 0·75 mm 4·68%, — 0·625 mm 4·04%, — 0·562 mm 4·85%, — 0·50 mm 6·32%, — 0·48 mm 1·88%, — 0·375 mm 0·58%.

— Ceny blach 2 razy dekapowanych (efektywne) — w £ za 1 tonnę: grubość 0·32 do poniżej 0·35 mm 25.10, — 0·35 do poniżej 0·37 mm 23·10, — 0·37 do poniżej 0·43 mm 22, — 0,43 do poniżej 0·50 mm 21·15, — 0·50 do poniżej 0·55 mm 21·10, — 0·55 do poniżej 0·62 mm 21·5, — 0·62 do poniżej 0·75 mm 21, — 0·75 do poniżej 0·87 mm 20·15, — 0·87 do poniżej 1 mm 20.10, — 1 do ponad 11 mm 20·5; za blachy okrągłe i półokrągłe dochodzi do powyższych cen 10%. Blachy 1 raz dekapowane kosztują o £ 3 na tonnie mniej. Do wszystkich powyższ ch cen dla hurtowników dolicza się 2%. Od dn. 10 marca 1931 r. Syndykat udziela swoim odbiorcom specjalnego rabatu w wysokości zł 5·00 za 1 tonnę od wszystkich gatunków.

## RYNEK AKCYJNY

### za okres od 20 do 25 lipca 1931 r.

Zainteresowanie akcjami na giełdzie warszawskiej spadło w okresie sprawozdawczym do minimum; zmniejszyły się równie silnie obroty, jak i ilość notowanych akcyj, których w ciągu całego okresu sprawozdawczego zanotowano sześć, a więc wprost rekordowo mało. Jedną z głównych przyczyn tego stanu była duża rozbieżność kursów podaży i popytu, jak i ogólna niechęć do angażowania się w większe tranzakcje. O ile w pierwszej połowie okresu kursy utrzymywały się mniej więcej na dotychczasowym poziomie, o tyle ostatnie dni tygodnia przyniosły osłabienie i zniżkę kursów.

Z akcyj bankowych większym wahaniom kursowym uległy nadal akcje Banku Polskiego, kończąc okres sprawozdawczy kursem o zł 2·00 niższym w porównaniu z końcem okresu poprzedniego. Kurs akcyj Banku Handlowego w Warszawie nadal bez zmiany.

Z pośród akcyj przedsiębiorstw chemicznych, ostatnio rzadko ukazujących się na rynku, zanotowano akcje Pulsa; kurs ich w porównaniu z ostatniemi notowaniami z przed kilku miesięcy silnie zniżkował.

Akcje przedsiębiorstw elektrycznych nie były w okresie sprawozdawczym notowane.

W grupie akcyj przedsiębiorstw cukrowniczych obracano jedynie akcjami Częstocic, które w porównaniu z okresem poprzednim straciły zł 1·00.

Zainteresowanie akcjami przedsiębiorstw cementowych, węglowych i naftowych było minimalne, i pozostały one w okresie sprawozdawczym bez notowań.

Niewielkie ożywienie panowało również w grupie akcyj przedsiębiorstw metalurgicznych; notowano jedynie akcje Lilpopa i Starachowic, obie po zniżonych kursach, przyczem te ostatnie straciły ponad 10% w porównaniu z notowaniami okresu poprzedniego.

Pozostałe grupy: przedsiębiorstw włókienniczych, spożywczych, handlowych i innych nie cieszyły się najmniejszem zainteresowaniem.

Zmniejszenie obrotów cechowało w okresie sprawozdawczym również i giełdy prowincjonalne; przy słabej ten-

dencji kursy większości notowanych akcyj kształtowały się zniżkowo.

### GIEŁDA WARSZAWSKA

| | Wartość nominalna | Kurs najwyższy | Kurs najniższy | Kurs w dn. 25/VII |
|---|---|---|---|---|
| | | w zł | | |
| Bank Polski | zł 100 | 120·00 | 116·00 | 117·00 |
| „ Handl. w Warsz. | zł 100 | 100·00 | 100·00 | — |
| Puls | zł 100 | 51·75 | 51·75 | — |
| Częstocice | zł 100 | 31·50 | 31·50 | — |
| Lilpop | zł 25 | 16·50 | 15·50 | 15·50 |
| Starachowice | zł 50 | 8·00 | 8·00 | — |

### GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje (maksymum i minimum — w zł; w nawiasach podane są notowania okresu poprzedniego): Bank Polski — 116·00 (122·00 — 120·00), Bank Związku Spółek Zarobkowych — 55·00, Zieleniewski — 11·00 (15·00), Chodorów — 107·00, Cegielski — 27·50—27·00.

### GIEŁDA LWOWSKA

Akcje (jak wyżej): Gazy Wschodnie — 8·25 — 8·00 (9·50 — 9·25), Chodorów—111·00 (111·00).

### GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje (jak wyżej): Cegielski — 31·00 — 30·00.

# CŁA ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN.

**UZUPEŁNIENIE POZ. 177 TARYFY CELNEJ.** — W *„Dz. Ust. R. P."* Nr. 62, poz. 507, ukazało się rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 2/VII r. b. w sprawie częściowej zmiany taryfy celnej.

Powyższe rozporządzenie stanowi uzupełnienie rozporządzenia z dn. 22/XI 1930 r. (*„Dz. Ust. R. P."* Nr. 79, poz. 622) w którem przy punkcie 6 poz. 177 opuszczone zostały dotychczasowe uwagi, nie były bowiem objęte dokonanemi zmianami.

Ze względu na to, że opuszczenie to mogło nasuwać wątpliwości, iż powyższe uwagi zostały wogóle skasowane, obecnie powtórzono brzmienie pozycji 177 p. 6 wraz z temi uwagami.

Poza tem omawiane rozporządzenie wprowadza drobne zmiany w nomenklaturze p. 6 lit. *d* i w tytule p. 7.

**DALSZE ZAWIESZENIE CŁA WYWOZOWEGO OD MIZDRY I ODPADKÓW SKÓR SUROWYCH.** — Cło wywozowe od mizdry oraz odpadków i skrawków skór surowych wszelkich, ustanowione rozporządzeniem z dn. 15 listopada 1930 r. (*„Dz Ust. R. P."* Nr. 78, poz. 612), zawieszone zostało rozporządzeniem z dn. 22 stycznia 1931 r. (*„Dz. Ust. R. P."* Nr. 7, poz. 40) do dn. 31 b. m.

Obecnie, nowem rozporządzeniem, przedłużo y został powyższy okres zawieszenia ceł do dn. 31 października r. b.

**ZAKAZ PRZYWOZU NAWOZÓW AZOTOWYCH.** — W *„Dz. Ust. R. P."* Nr. 62, poz. 501, zostało ogłoszone rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 21/VII r. b., zabraniające aż do odwołania przywozu do obszaru celnego Rzeczypospolitej Polskiej nawozów azotowych: azotanu amonu, siarczanu amonu, saletry chilijskiej, azotanu sodu oczyszczonego i syntetycznego, saletry wapniowej, azotniaku oraz mieszaniny wszystkich tych nawozów również z innemi ciałami. Towary powyższe mogą być w poszczególnych przypadkach zwalniane od zakazu przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu. Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 22/VII r. b.

Pozostaje ono w związku z faktem, że konferencja azotowa, która obradowała w Lucernie, nie dała wyników, i konwencja nie została odnowiona; jednocześnie cały szereg państw, broniąc bytu własnego przemysłu azotowego przed możliwością gwałtownego dumpingu ze strony głównych producentów azotu — wprowadził bardzo ostre zarządzenia ochronne.

# KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

**KONKURENCJA KOLEI ŻELAZNYCH Z SAMOCHODAMI.** — Szybki rozrost automobilizmu oraz duże postępy w komunikacji lotniczej dają asumpt niektórym publicystom, zbyt pochopnym do wyprowadzania przedwczesnych wniosków, stawiania horoskopów o rzekomym schyłku kolei żelaznych, które spełniły już swoją rolę w ewolucji transportu i powinny, jakoby, ustąpić miejsca tym nowoczesnym środkom komunikacyjnym.

Czy tak jest istotnie? Czy koleje rzeczywiście nie czynią już zadość nowym wymaganiom w zakresie transportu? A jeżeli nie czynią, to czy ruch samochodowy, uzupełniony przez lotnictwo komunikacyjne, może zastąpić koleje żelazne i uczynić zbędnem ich istnienie?

Że dla chwili obecnej, kiedy przewozy, dokonywane obu nowemi środkami komunikacyjnemi, są jeszcze, względnie do ogólnego ruchu osób, a zwłaszcza towarów, nieznaczne, odpowiedź na wszystkie te pytania musi wypaść przecząco — jest jasne dla każdego bezstronnego badacza.

Ale stan obecny nie może, oczywiście, przesądzać o przyszłości i, być może, że właśnie dalszy rozwój automobilizmu i lotnictwa zapewni zwycięstwo tym nowym środkom komunikacyjnym i zmusi złożyć przestarzały aparat kolejowy do lamusa.

Odpowiedź na taką prognozę otrzymać można tylko w drodze rozumowania, opartego na możliwie ścisłej analizie warunków pracy każdego z tych rodzajów komunikacji. Dla zaułatwienia zadania wyłączamy z tej analizy lotnictwo, jako najmłodszą i jeszcze niedość skrystalizowaną i usamodzielnioną gałąź komunikacji, pielęgnowaną tymczasem przez rządy wszystkich państw ze względów raczej obrony państwa, niż jako środka transportu, a porównamy tylko koleje z ruchem samochodowym, na który zresztą przypada prawie 95% ruchu lądowego pozakolejowego.

Jakież są warunki pracy, zapewniające dziś ruchowi samochodowemu możność współzawodniczenia z koleją? W pierwszym rzędzie należą do nich warunki, wypływające z właściwości przewozu samochodowego, a więc w ruchu osobowym: większa częstotliwość w uruchamianiu wozów samochodowych niż pociągów kolejowych, co pozwala na lepsze wyzyskanie czasu; większa szybkość ogólna przejazdu dzięki możności przystawania w drodze tylko w razie potrzeby, a nie według ustalonego zgóry rozkładu jazdy, a więc nawet na stacjach, na których nikt nie wsiada, ani wysiada; dogodniejszy dla publiczności obiór miejsca odprawy i przybycia samochodu bliższy zazwyczaj śródmieścia, niż dworce kolejowe, mieszczące się na krańcach większych miast lub w oddaleniu paru kilometrów od miast i osad mniejszych.

W ruchu towarowym do tych przychylnych dla przewozu samochodowego właściwości należą: mniejsze formalności nadawczo-odbiorcze niż na kolei, mającej do czynienia z setkam

tysięcy klientów i zmuszonej — wobec ponoszenia całkowitej odpowiedzialności za całość i terminowość przesyłek — zapewnić każdemu z tej rzeszy klientów możność późniejszego dochodzenia swych praw; odbiór przesyłki od nadawcy i dostarczenie jej odbiorcy bezpośrednio z domu do domu, a więc bez kosztownej i kłopotliwej czynności dowozowo-odwozowej; szybsza dostawa przesyłki do miejsca przeznaczenia z uwagi na brak konieczności zatrzymywania się na stacjach pośrednich.

Do warunków, nie stanowiących dodatnich właściwości przewozu samochodowego, a zapewniających mu jednak możność współzawodniczenia z koleją, należy szereg uprzywilejowań, z których przewóz ten korzysta dziś jedynie wskutek nieprzystosowania obowiązujących ustaw i przepisów do nowego, po wojnie dopiero powstałego środka komunikacyjnego. Są to: zwolnienie całkowite lub częściowe tylko obciążenie samochodów kosztami na budowę i utrzymanie dróg, niszczonych przez nie gruntownie; niepoddanie w wielu wypadkach samochodów zarobkujących obowiązkowi uzyskania koncesji, co powoduje powstanie linij, wyraźnie współzawodniczących bądź z koleją, bądź z dawniej już istniejącemi przedsiębiorstwami samochodowemi, z równoczesnem zaniedbaniem obszarów, zupełnie nie posiadających komunikacyj; zwolnienie przedsiębiorstw samochodowych od regulaminowej odpowiedzialności za całość i terminowość dostawy przesyłki oraz od ustawowych świadczeń społecznych na rzecz pracowników.

Do tych uprzywilejowań natury prawno-skarbowej, ułatwiających powstanie nowych przedsiębiorstw samochodowych i umożliwiających przowadzenie ich z nakładem minimalnym, przybywa jeszcze brak przymusu przewozu, obowiązującego koleje żelazne, co powoduje możność wybierania przez samochody przewozów najbardziej rentownych z pozostawieniem kolei tanich przewozów masowych, a nadto u nas w Polsce przybywają jeszcze dwa momenty specjalne, mianowicie: wysoki podatek miejski, pobierany tylko od przesyłek kolejowych [1]), oraz prawo urzędów skarbowych do korzystania z ksiąg stacyjnych dla określania obrotów poszczególnych firm i wymierzania na tej podstawie podatku obrotowego, które to momenty służą jakby do rozmyślnego odstraszania przewozów z kolei na rzecz innych środków przewozowych.

Otóż, kiedy uprzytomniliśmy sobie odmienne warunki pracy obu środków komunikacyjnych, spróbujmy teraz wyobrazić sobie dalszą ich równoległą działalność.

Przedewszystkiem więc pogodzić się należy z faktem, że dotychczasowe uprzywilejowanie prawno-skarbowe ruchu samochodowego, tolerowane dotąd jedynie z uwagi na nowość tej komunikacji i z uznania potrzeby osiągnięcia przez nią pewnego stopnia rozwoju, utrzymać się nadal nie da. W większości krajów europejskich i w wielu pozaeuropejskich pociągnięto już ruch samochodowy do poważnych świadczeń na rzecz utrzymania dróg, a równocześnie rozciągnięto na linje samochodowe zarobkowe przymus uzyskania koncesji, ograniczającej dowolność w wyborze kierunku linji i zobowiązującej do regularności ruchu, do ogłaszania taryf, do zapewnienia publiczności określonej wygody i bezpieczeństwa.

Nie ulega wątpliwości, że zarządzenia te zastosowane będą w najbliższym czasie powszechnie i że znikną również specjalnie polskie uprzywilejowania ruchu samochodowego w postaci obciążenia przewozów kolejowych podatkiem na rzecz miast oraz kontroli władz skarbowych dla celów fiskalnych. Co do konieczności tych zmian opinja władz jest u nas zgodna, i jedynie obecny moment przesilenia gospodarczego wstrzymuje ich urzeczywistnienie.

Co się tyczy właściwości naturalnych ruchu samochodowego, to koleje żelazne uznają całkowicie ich znaczenie dodatnie w ewolucji transportu i właśnie dlatego nie tylko nie przeciwstawiają się im, ale, odwrotnie, starają w miarę możności przyswoić je własnemu aparatowi kolejowemu. W tym celu obok ogólnego przyśpieszenia biegu pociągów, dla obsługi małego ilościowo, ale częstotliwego ruchu osobowego wprowadzane są wagony motorowe lub krótkie pociągi lokalne, dla przewozu zaś przesyłek drobnych tworzone są specjalne szybkobieżne pociągi drobnicowe, wprowadzony jest przewóz tych przesyłek w osobnych skrzyniach kolejowych (centainers) i organizowany za pośrednictwem stacyj miejskich lub prywatnych przedsiębiorstw dowóz i odwóz przesyłek bezpośrednio od nadawców i do odbiorców.

W tych warunkach niedaleki jest czas, kiedy dotychczasowe uprzywilejowanie komunikacji samochodowej, powstałe zarówno wskutek jej właściwości naturalnych, jak i wskutek protekcji ustawowej, będzie, jeżeli nie zupełnie zniwelowane, to w każdym razie bardzo znacznie osłabione i przyrównane do warunków pracy kolei. Jakże wówczas wyglądać będzie działalność przewozowa obu tych środków komunikacyjnych?

Rozpatrzmy osobno warunki przewozu w ruchu osobowym i towarowym.

Ruch osobowy obsługiwany jest na kolei przez 3 rodzaje pociągów—pociągi dalekobieżne, podmiejskie i lokalne. Pierwsze dwa rodzaje pociągów obliczone są na większą ilość osób, od 100 do 150 podróżnych, i przystosowane są do pewnych określonych godzin ruchu. Tak np. pociągi dalekobieżne pośpieszne odchodzą z punktów końcowych późnym wieczorem, a przybywają wczesnym rankiem, aby umożliwić podróżnemu jak najkompletniejsze wyzyskanie czasu pobytu na stacji przeznaczenia. Pociągi zaś podmiejskie kursują w komplecie zwiększonym również głównie w godzinach rannych i wieczornych celem dowozu i odwozu robotników i urzędników z miejsc i do miejsc ich pracy.

Możność zastąpienia obu tych rodzajów pociągów przez samochody wydaje się więcej niż wątpliwą. Masowy nocny ruch samochodów połączony jest z tylu trudnościami, że nigdzie dotąd stosowany nie jest, uruchomienie zaś kilkudziesięciu autobusów dla dokonania 2—4 kursów dziennie na odległość 20 — 40 km w ruchu podmiejskim nie wytrzyma nigdy kalkulacji handlowej.

Inaczej jest z pociągami lokalnemi, obsługującemi linje drugorzędne lub utrzymującemi połączenie pomiędzy pewnemi ośrodkami, oraz z niektóremi pociągami osobowemi, kursującemi na magistralach, ale posiadającemi ruch niewielki. Tu samochody będą mogły istotnie przejąć z kolei przewóz osób, o ile nie uprzedzą ich w tem wagony motorowe. Pamiętać jednak należy, że w pewnych okresach, np. w dnie jarmarków lub odpustów, liczba podróżnych znacznie się wzmaga i nie będzie mogła być przewieziona przez autobusy, obliczone ilościowo na ruch normalny, oraz że pociągami osobowemi przewozi się nie tylko bagaż, z którym autobusy będą się mogły jako tako uporać, ale i przesyłki ekspresowe oraz przesyłki pośpieszne. Będzie to wymagało dodatkowego uruchomienia samochodów ciężarowych, ktore jednak niezawsze będą w stanie zastąpić kolei, zwłaszcza przy przewózce takich artykułów pierwszej potrzeby, jak np. mleko, dla którego ustalono na kolei taryfę tak niską, iż nie może być ona przejęta przez samochód bez poważnych strat.

Jeszcze bardziej problematyczna jest możność przejęcia przez ruch samochodowy przewozu towarów. W pierwszej linji fizycznie niemożliwy do wykonania jest przewóz samochodami towarów masowych a tanich, jak węgiel, ruda, kamienie, materjały drzewne, żwir, piasek i t. p., wymagających użycia olbrzymiej ilości jednostek samochodowych, dla przepustu których istniejąca dziś sieć dróg bitych nie byłaby wystarczająca, a których pracę nie mogłyby pokryć opłaty, uiszczane dziś kolejom według specjalnie zniżonych taryf.

Towary powyższe stanowią np. na kolejach polskich 70% ogółu przewozów, a więc do podziału pomiędzy koleje a sa-

[1]) *P. „Polska Gospodarcza" zesz. 27/1931, str. 1049.*

mochody pozostaje już tylko 30% ogólnej ilości towarów. Ale i z tego odsetka odpaść powinny w znacznym stopniu przewozy masowych towarów sezonowych, acz droższych i opłacających wyższą od poprzednio wyliczonych towarów taryfę, jak np. zboża, buraki, ziemniaki, materjały budowlane (cegła, wapno, cement), wreszcie nawozy sztuczne, przewóz których odbywa się tylko w ciągu kilku miesięcy w roku, co pociąga za sobą długotrwałe unieruchomienie taboru samochodowego, a w konsekwencji nierentowność przedsiębiorstwa.

W tych warunkach do podziału pomiędzy koleje a samochody pozostałyby tylko niewielkie ilościowo przewozy najbardziej cennych towarów, jak to i obecnie ma miejsce. A że koleje, przez stałe usprawnianie swego aparatu i przyswojenie mu cech, odpowiadających współczesnym wymaganiom transportu, nie oddadzą bez walki tych przewozów, przeto udział samochodów w ich wykonaniu będzie jeszcze długo nieznaczny.

Tak wygląda w świetle analizy teza o przeżyciu się kolei i możności zastąpienia jej przez inne, bardziej nowoczesne środki przewozowe. Koleje mogą spokojnie patrzeć w swą przyszłość, co nie zwalnia ich, oczywiście, od obowiązku ciągłej dbałości o dalsze swe usprawnienie, natomiast społeczeństwo powinno we własnym interesie otaczać koleje żelazne zaufaniem i opieką jako instrument przewozowy, który jeszcze bardzo długo będzie głównym, najdogodniejszym i najtańszym środkiem przewozu.

*J. G.*

# ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

**RUCH W PORCIE GDAŃSKIM W CZERWCU 1931 R.**[1]). — Ruch okrętowy w czerwcu pod względem pojemności okrętów był prawie identyczny w porównaniu z liczbami z miesiąca poprzedniego; jednocześnie był nieco większy aniżeli w czerwcu r. ub. Zawinęły do portu 484 okręty o pojemności 360.216 nrt (358.865 nrt)[2]), wyszły 492 okręty o pojemności 356.039 nrt (357.596 nrt). Pojemność okrętów, które w ciągu pierwszego półrocza r. b. zawinęły do portu gdańskiego, wyniosła 1,935.092 nrt w porównaniu z 1,962.535 nrt w pierwszem półroczu r. ub. Widzimy zupełnie nieznaczną różnicę na korzyść r. ub. a że zmniejszała się ona ostatnio z każdym miesiącem, sądzić należy, że i nadal ruch okrętowy utrzymywać się będzie na poziomie r. ub.

Narodowość statków, które odwiedziły w czerwcu port gdański, była następująca:

| | *Przybyło:* | | *Wyszło:* | |
|---|---|---|---|---|
| | *statków* | *nrt* | *statków* | *nrt* |
| **Polska i Gdańsk** | **25** | **26.552** | **45** | **27.240** |
| Niemcy | 143 | 80.324 | 144 | 77.598 |
| Finlandja | 10 | 10.600 | 10 | 10.600 |
| Z. S. R. R. | 3 | 3.965 | 4 | 3.092 |
| Estonja | 16 | 5.367 | 16 | 5.419 |
| Łotwa | 21 | 17.803 | 21 | 19.744 |
| Litwa | 4 | 2.170 | 4 | 1.851 |
| Szwecja | 95 | 52.607 | 97 | 47.149 |
| Norwegja | 22 | 12.975 | 21 | 13.009 |
| Danja | 91 | 71.424 | 96 | 75.901 |
| Anglja | 17 | 22.546 | 15 | 20.203 |
| Holandja | 12 | 9.493 | 13 | 9.659 |
| Belgja | 1 | 2.529 | 1 | 2.529 |
| Francja | 13 | 13.124 | 13 | 12.701 |
| Hiszpanja | 3 | 5.996 | 2 | 4.406 |
| Włochy | 2 | 6.570 | 4 | 11.393 |
| Jugosławja | 1 | 3.587 | — | — |
| Grecja | 5 | 12.584 | 6 | 13.545 |
| Razem: | 484 | 360.216 | 492 | 356.039 |

Na 19 bander, reprezentowanych w gdańskim ruchu portowym, bandera polska zajmuje czwarte miejsce za Niemcami Danją i Szwecją, wyprzedzając Anglję, Łotwę, Grecję, Norwegję i szereg innych.

Obrót towarowy w czerwcu wyniósł 795.256 t w porównaniu z 653.578 t w maju, czyli że był większy o 141.678 t. W porównaniu z czerwcem r. ub. obrót towarowy był większy o 194.332 t. Rekordowy przeładunek, uskuteczniony w czerwcu, wpłynął niezmiernie korzystnie na ogólną sumę obrotów towarowych w I półroczu. Podczas gdy w ciągu pierwszych 5 miesięcy r. b. była ona mniejsza aniżeli w analogicznym okresie r. ub., obecnie sytuacja przedstawia się odwrotnie, aczkolwiek przewaga r. b. jest nieznaczna: w I półroczu r. b. przeładowano w porcie gdańskim 3,886.169 t w porównaniu z 3,863 248 t w analogicznym okresie r. ub. Szczegółowy przegląd ruchu portowego w pierwszem półroczu rozpatrzymy w oddzielnym artykule.

Ruch towarowy w czerwcu przedstawiał się następująco:

| | *Przywóz* | *Wywóz* |
|---|---|---|
| Artykuły spożywcze i kolonjalne | 8.494 | 32.335 |
| Produkty zwierzęce i wyroby | 14.251 | 840 |
| Drzewo i wyroby | 1.837 | 104.672 |
| Materjały budowlane | 355 | 1.829 |
| Węgiel, oleje mineralne i t. p. | 3.866 | 570.452 |
| Chemikalja | 2.199 | 1.150 |
| Rudy i metale | 43.035 | 6.920 |
| Papier i wyroby | 713 | 1.330 |
| Materjały i surowce włókiennicze | 946 | 27 |
| Razem: | 75.701 | 719.555 |

W miesiącu sprawozdawczym przywóz wzrósł w porównaniu do miesiąca poprzedniego o przeszło 10 tys. t, eksport wykazał wzrost o przeszło 130 tys. t. W imporcie zwiększyły się wszystkie prawie grupy towarowe. Największy wzrost wykazuje grupa produktów zwierzęcych, w której zawarte są nawozy sztuczne, a mianowicie z 7.939 t na 14.251 t. Pewien wzrost wykazują również artykuły spożywcze, rudy i materjały włókiennicze.

W eksporcie, który, jak wyżej wspomnieliśmy, zwiększył się bardzo poważnie, największy wzrost wykazuje wywóz węgla, a mianowicie z 448.847 t w maju na 570.452 t w czerwcu. Dalej wzrosły artykuły spożywcze o kilka tysięcy t—do 32.335 t. Drzewo nieznacznie tylko przekracza liczbę z miesiąca poprzedniego, osiągając 104.672 t. Reasumując, stwierdzamy, że czerwiec był miesiącem korzystnym dla portu gdańskiego. Wzrost liczb przeładunkowych nabiera na znaczeniu zwłaszcza na tle ogólnego kryzysu.

Eksport węgla, bez węgla bunkrowego, przedstawiał się w czerwcu następująco (w tonnach):

| | |
|---|---|
| Francja | 100.150 |
| Danja | 91.839 |
| Szwecja | 90.342 |
| Włochy | 77.233 |
| Finlandja | 38.724 |
| Norwegja | 21.416 |
| Łotwa | 20.965 |
| Holandja | 17.079 |
| Z. S. R. R. | 15.005 |
| Jugosławja | 5.691 |
| Islandja | 3.166 |
| Belgja | 2.210 |
| Estonja | 1.275 |
| Litwa | 950 |
| Razem: | 486.045 |

Ruch pasażerski w czerwcu charakteryzuje następująca tabela:

[1]) *Dane za maj — p. zesz. 27/1931, str. 1051.*
[2]) *W nawiasach podane są liczby za miesiąc poprzedni.*

| | Przyjechało | Wyjechało |
|---|---|---|
| Zatoka Gdańska . | 3.709 | 5.761 |
| Sztokholm . . . | 12 | — |
| Kopenhaga . . . | 36 | 34 |
| Londyn . . . . . | 46 | — |
| Hull . . . . . | 95 | — |
| Kłajpeda . . . . | 1 | — |
| Helsingfors . . . | 8 | — |
| Razem: | 5.907 | 5.795 |

*A. R.*

**RYNEK FRACHTOWY.** — Podczas gdy sytuacja finansowa Niemiec wpływa ujemnie na rynki całego świata, armatorowie stają wobec coraz trudniejszych warunków pracy, co też jest spowodowane wstrzymaniem zapotrzebowania na tonnaż pod zboże tak z Północnej, jak i z Południowej Ameryki oraz brakiem zainteresowania na wszelkiego rodzaju ładunki. Zmusiło to armatorów do dalszego unieruchomienia całego szeregu statków.

W ubiegłym tygodniu dokonano bardzo niewielu zafrachtowań.

Na rynku La Platy zakontraktowano 24 statki o ogólnym tonnażu 160.300 t przy tendencji zniżkowej stawek, które spadły o sh 1 na tonnie. Średniego typu statki kontraktowano z portów górnego biegu rzeki po zasadniczej stawce sh 16 do Londynu, a po sh 17/9 do portów Adrjatyku na ładunki lipcowe, podczas gdy duże statki akceptowały sh 16/6—15/3 do portów Anglji i Kontynentu na lipiec i sierpień, sh 16/6 na sierpień, sh 17/3 na sierpień-wrzesień, a sh 17 na wrzesień.

Na rynku czarnomorskim zakontraktowano 17 statków o ogólnym tonnażu 105.200 t. Stawki na podróże natychmiastowe były bez zmiany, t. j. zasadnicza stawka wynosiła sh 10/3 na załadunki w lipcu, sierpniu i wrześniu do portów Kontynentu przy zwykłych opcjach. Zapotrzebowanie na tonnaż trwa w dalszym ciągu na tych samych zasadach. Z portu Poti zakontraktowano na lipiec 8.000-tonnowy statek po $ 3·20 do Stanów Zjednoczonych Am. z opcją na Mikołajów po 15 cent. mniej; poszukiwany jest takiż statek 9.000-tonnowy na załadunak w sierpniu do Bostonu, przyczem stawka proponowana wynosi $ 3·00. Z tegoż portu poszukiwany jest również tonnaż pod załadunki do portów Kontynentu po stawce sh 10/9 na sierpień, przy opcji na Mikołajów po sh 9/9 i do zachodnich Włoch po sh 9/6 i 8/6.

Rynek Ameryki Północnej wykazywał słabe ożywienie. Z Montreal płacono 6½ centów za 100 lbs za ładunki do Antwerpji i Rotterdamu. Cukier z Kuby i Santo Domingo szedł po stawce sh 14.

Na rynku Dalekiego Wschodu zakontraktowano kilku statków pod cukier z portu Mauritius do portów Anglji po sh 19/6, a po sh 17 z Durban do Montreal. Z Fiji zafrachtowano statek 7.000 tonnowy do Montreal po sh 27/6 na sierpień. Z Kamczatki pod konserwy rybne do portów Anglji i Kontynentu po sh 26/3. Z Władywostoku pod bób na załadunki sierpniowe do portów Kontynentu po sh 24.

Na rynku bałtyckim notowane jest w dalszym ciągu zapotrzebowanie na tonnaż pod węgiel i drzewo. Zawarto kontrakt na 21.000—27.000 t relsów kolejowych z Polski do Holandji z dostawą w ciągu przyszłych 10 miesięcy. Na rynku zbożowym zastój. Eksport cukru bardzo nikły. Stawki frachtowe bez zmian.

**OSTATNIE WIADOMOŚCI Z NAD MORZA.** — Poniżej podajemy w paru wierszach garść krótkich informacyj aktualnych. Ciekawsze sprawy poruszymy poza tem w najbliższych zeszytach oddzielnie, bardziej wyczerpująco:

— Od dn. 16 do dn. 22 lipca bawił w Gdyni P. Vattier. Dyr. Dep. Portów w Min. Robót Publicznych w Paryżu. P. Vattier przybył do Polski na zaproszenie Rządu polskiego dla wydania opinji w sprawie dalszej rozbudowy portu gdyńskiego.

— Zarząd Portu Gdyńskiego przystąpił do przedłużenia hangaru portowego Nr. 2 na nabrzeżu Rotterdamskiem o dalsze 120 m, przez co uzyska się nowe pomieszczenie składowe o powierzchni 6 tys. m².

— Bank Cukrownictwa, niezależnie od będącego w budowie magazynu cukrowego Nr. 2, rozpoczął budowę magazynu cukrowego Nr. 3 na nabrzeżu Polskiem na miejsce magazynu firmy „Warta", który został zburzony.

— Firma kolonjalna „Józef Fetter" wykupiła od f. „Pantarei" w Gdyni jej mniejszy magazyn na nabrzeżu Polskiem. Magazyn ten nowonabywca znacznie rozszerzy, zakładając urządzenia dla dosuszania, sortowania i pakowania owoców suszonych. Obrót tegoroczny jest oceniony na ok. 2 tys. tonn.

— Konsulat szwedzki w Gdyni wydzierżawił od portu plac dla budowy Domu Marynarza Szwedzkiego oraz kościoła ewangielickiego.

— Do zbiorników melasowych w Gdyni nadeszły z cukrowni pierwsze transporty towaru na skład.

— S/S „Kościuszko" dn. 29/VII zabrał do Kanady pierwszy większy transport polskich wódek monopolowych (12 tys. l).

# POCZTA I TELEGRAF

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA POCZT I TELEGRAFÓW

**RUCH PRZESYŁEK POCZTOWYCH W 1930 R.** — Rozwój ruchu pocztowego w ciągu 1929 r. właściwie nie ulegał specjalnym komplikacjom, które mogłyby nastąpić w związku z pogarszającą się sytuacją gospodarczą kraju. Można powiedzieć, iż rok 1929 w zakresie rozgałęzionej działalności poczty przeszedł pod znakiem rozwoju. Odmiennie przedstawia się rozwój działalności pocztowej w 1930 r. Rozwijający się ustawicznie aparat pocztowy reaguje w dość charakterystyczny sposób na wahania konjunkturalne. Badanie tych wahań byłoby niekompletne, jeżeli w związku z niemi nie byłyby poruszane te zmiany, jakie zachodzą w strukturze ruchu pocztowego.

W świetle powyższej tezy należy rozpatrzeć rozwój przesyłek pocztowych w 1930 r.

Na podstawie danych statystycznych rozwój najpoważniejszego działu poczty — przesyłek listowych, których przesyłanie jest zastrzeżone ustawą jako monopol przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon", przedstawiał się w ostatnich 3 latach w sposób następujący ( tys. sztuk):

| Rok | Ogółem | Listy | Kartki | Druki | Papiery handlowe | Próbki towarowe | Przesyłki list. wolne od opłaty |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1928 | 933.535 | 648.493 | 143.833 | 107.810 | 4.648 | 9.789 | 18.957 |
| 1929 | 999.244 | 681.760 | 159.921 | 106.758 | 6.804 | 9.417 | 34.584 |
| 1930 | 977.781 | 641.375 | 155.680 | 116.892 | 7.098 | 8.824 | 47.913 |

Z powyższego zestawienia liczb absolutnych wynika jasno, iż rok 1929, poza drobnemi wyjątkami, nie wykazuje naogół osłabienia ruchu. Inaczej natomiast przedstawia się ruch przesyłek listowych w 1930 r. W ostatnim roku zaznacza się całkiem wyraźnie nie tylko zahamowanie wzrostu, lecz i spadek ruchu rozwojowego przesyłek listowych. Pocieszający jest fakt, iż obniżka, stosunkowo biorąc, okazuje się niezbyt wielka.

Aby dokładnie zorjentować się w skali spadku ruchu pocztowego w 1930 r., podajemy poniżej zestawienie procentowego spadku lub wzrostu ruchu:

| | Ogółem | Listy | Kartki | Druki | Papiery handlowe | Próbki towarowe | Przesyłki list. wolne od opłaty |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Zmiany w 1929 r. w stosunku do 1928 r. . . . . | + 7·4 | + 5·13 | + 11·19 | — 0·98 | + 46·38 | — 3·8 | + 82·54 |
| Zmiany w 1930 r. w stosunku do 1929 r. . . . . | — 2·15 | — 5·92 | — 2·65 | + 9·49 | + 4·33 | — 6·3 | + 38·5 |

W 1929 r. ogólny ruch przesyłek listowych powiększył się o 7·4% w stosunku do ruchu z 1928 r. Jeżeli uwzględnić okresy roczne, poprzedzające rok 1929, wówczas dojść można do sformułowania wniosku następującego: od szeregu lat ruch

przesyłek listowych ulega ciągłemu wzrostowi. Jednakże intensywność tego wzrostu stopniowo maleje. Rok 1929 jest obecnie ostatnim okresem wzrostu ruchu.

Tendencja, wykazująca stopniowe osłabienie intensywności wzrostu ruchu przesyłek listowych, sięga korzeniami wgłąb zmian strukturalnych, o czem będzie mowa poniżej. Rok 1930 przynosi obniżkę w stosunku do roku 1929. Wielkość tej obniżki wynosi 2·15%.

Do obniżki 2·15% ogólnego ruchu przyczynił się spadek najpoważniejszego pod względem ilości rodzaju przesyłek i listów. Wprawdzie ruch listów wykazał w 1929 r. dość znaczny wzrost, wynoszący 5·13% w stosunku do 1928 r., jednak w 1930 r. obniżył się o 5·92%, czyli że obniżka pochłonęła wzrost poprzedniego, a nawet pogłębiła w pewnym niewielkim stosunku zaznaczający się spadek. W ten sposób ruch listów osiągnął w 1930 r. poziom niższy aniżeli w 1928 r. Odmienny układ stosunków rozwojowych spotyka się w ruchu kartek pocztowych, których wzrost notuje tak rok 1929, jak i rok 1928. Osłabienie ruchu w 1930 r. wynosi 2·65%. Poziom obrotu kartek pocztowych w 1930 r. pozostał wyższym od poziomu z 1928 r. Stąd wynika, iż załamanie ruchu kartek pocztowych w 1930 r. częściowo tylko pochłonęło wzrost, osiągnięty w 1929 r. Rozwojowy ruch druków nie odczuł zahamowania w okresie przedłużającej się depresji. Dała się zauważyć w tym dziale przesyłek pewna stagnacja w 1929 r. W zakresie rozwoju papierów handlowych podkreślić należy wielki wzrost w 1928 r. i stosunkowo nieznaczny w 1930 r.

Próbki towarowe odzwierciadlają najdobitniej zmiany, zachodzące w ogólnej konjunkturze gospodarczej. Dokładne odbicie wahań stosunków gospodarczych w świetle rozwoju ruchu próbek towarowych pochodzi stąd, iż ten rodzaj przesyłek przeważnie ściśle związany jest z sytuacją gospodarczą.

Wreszcie, ostatni z przedstawionych rodzajów, mianowicie przesyłki listowe, wolne od opłaty, rozwija się niezależnie od czynników natury gospodarczej. Tu raczej grają rolę momenty administracji pocztowej i ogólnej.

W celu kompletnego przedstawienia ruchu pocztowego w 1930 r. należy poruszyć sprawę, w jakim wzajemnym stosunku pozostają najpoważniejsze rodzaje przesyłek. Udział procentowy poszczególnych rodzajów przesyłek ilustruje poniższe zestawienie:

| *Rok* | *Ogółem* | *Listy* | *Kartki* | *Druki* | *Przesyłki listowe wolne od opłaty* |
|---|---|---|---|---|---|
| 1928 | 100 | 69·47 | 15·41 | 11·55 | 4·92 |
| 1929 | 100 | 68·23 | 15·995 | 10·68 | 3·46 |
| 1930 | 100 | 65·59 | 15·92 | 11·95 | 4·90 |

Pozostałe rodzaje przesyłek listowych, mianowicie papiery handlowe i próbki towarowe pozostawić trzeba poza zestawieniem z uwagi na małe stosunkowo liczby przesłanych jednostek.

Z zestawienia widać, jakie rodzaje przesyłek listowych są najpoważniejszemi działami pod względem wielkości oraz w jaki sposób ulega zmianie „objętość" tych rodzajów w ciągu ostatnich lat.

Jeżeli połączyć wyniki powyższego zestawienia z wynikami zestawienia poprzedniego, wówczas można wyciągnąć następujące wnioski.

Rozwój najpoważniejszego rodzaju przesyłek — listów — wykazuje od szeregu lat coraz mniejszy wzrost: listy ujawniają tendencję malejącej intensywności wzrostu. Niepomyślna konjunktura, panująca w kraju, przyśpiesza ten strukturalny rozwój, czego wymownym dowodem jest rok 1930. W roku tym udział procentowy listów w ogólnej masie osiągnął poziom 65·59%, gdy jeszcze w 1929 r. ten udział wynosił 68·23%. Inne rodzaje przesyłek listowych, drobniejsze, ujawniają wzrost. Biorąc ogólnie, rzec można, iż ich formy rozrastają się w życiu. Depresja gospodarcza wywiera na ich wzrost również swój wpływ. Wpływ ten polega na hamowaniu wzrostu. Zaznaczyć przytem należy, iż im dany rodzaj przesyłek silniej jest powiązany ze stosunkami czysto gospodarczemi w kraju, tem dotkliwsze jest zahamowanie wzrostu, tem spadek ruchu jest głębszy. W strukturze więc ruchu pocztowego ujawniają się następujące przesunięcia: listy pozostają pod wpływem tendencji słabnącej intensywności wzrostu, pozostałe rodzaje przesyłek — pozostają pod wpływem tendencji wzrastającej. Depresja gospodarcza przyśpiesza proces malenia wzrostu.

Mimo, iż ruch przesyłek pocztowych uległ zahamowaniu w 1930 r., zarząd pocztowy, mając na uwadze zaspokojenie potrzeb ogólnych, nadal rozwija sieć pocztową.

Poniższe zestawienie przedstawia liczbę nowych punktów pocztowych, założonych w roku budżetowym 1930/31.

| *Województwo* | *Urzędy* | *Agencje* | *Razem* |
|---|---|---|---|
| Wileńskie . . . . | 1 | 2 | 3 |
| Nowogródzkie . . | — | 4 | 4 |
| Poleskie . . . . . | — | 5 | 5 |
| Białostockie . . . | 1 | 9 | 10 |
| Wołyńskie . . . . | 1 | 12 | 13 |
| Lubelskie . . . . | — | 11 | 11 |
| Lwowskie . . . . | 1 | 8 | 9 |
| Stanisławowskie . | — | 4 | 4 |
| Tarnopolskie . . . | — | 3 | 3 |
| Kra owskie . . . | 2 | 8 | 10 |
| Śląskie . . . . . | — | 11 | 11 |
| Kieleckie . . . . | — | 24 | 24 |
| Warszawskie . . | 4 | 20 | 24 |
| Łódzkie . . . . . | — | 9 | 9 |
| Pomorskie . . . . | 1 | 3 | 4 |
| Poznańskie . . . | — | — | — |
| Razem: . . | 11 | 133 | 144 |

Z zestawienia widoczne jest, iż większość placówek pocztowych powstała jako agencje. Agencja należy do najniższego szczebla klasyfikacji instytucyj pocztowych. Z jednej strony zaspakaja ona już istniejące w danem środowisku potrzeby, z drugiej — przez sam fakt jej istnienia ułatwia na przyszłość rozwój stosunków w zakresie pośredniczenia w prz syłaniu wiadomości i dóbr.

# PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZEM

**SZLIFIERSTWO SZKŁA JEST ZAWODEM RZEMIEŚLNICZYM.** — Art. 142 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o prawie przemysłowem brzmi: „Za rzemiosło w rozumieniu niniejszego (IX) działu uważa się następujące rodzaje przemysłu, o ile nie są prowadzone sposobem fabrycznym.... wyrób szkieł i narzędzi optycznych."

Izba Rzemieślnicza w Grudziądzu w piśmie z dn. 6/X 1928 r, Nr. 1025/28 S prosiła o wyjaśnienie, czy szlifierstwo szkła (luster i t. p.) należy uważać jako zawód złączony ze szklarstwem, a więc rzemieślniczy, czy też jako przemysł wolny.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu dało następujące wyjaśnienie: Szlifowanie szkła (luster i wszelkich przedmiotów szklanych, wchodzących w zakr es szlifowania) należy uważać jako zawód, złączony z rzemiosłem wyrobu szkieł i narzędzi optycznych. (Nr. PD 296/28 t. 15, str. 36).

*Wł. Dr.*

## ORZECZNICTWO SĄDOWE

**NADWYŻKA ZE SPREDAŻY NIERUCHOMOŚCI PRZEZ OSOBĘ PRAWNĄ JEST DOCHODEM PODATKOWYM.** — Skarżący Bank w odwołaniu przeciw wy-

miarowi podatku dochodowego domagał się wyłączenia z podstawy wymiaru nadwyżki, osiągniętej ze sprzedaży dwóch nieruchomości. Ministerstwo Skarbu nie uwzględniło odwołania, podając w uzasadnieniu, iż nadwyżka ta stanowi zysk bilansowy i w myśl art. 21 ustawy o pod. dochodowym podlega włączeniu do podstawy wymiaru podatku. Skarga zarzuca obrazę art. 7 powołanej ustawy.

Najw. Trybunał Administracyjny uznał skargę za nieuzasadnioną, do osób prawnych bowiem, które podpadają pod postanowienia art. 21 ustawy o podatku dochodowym, przepis art. 7 tejże ustawy nie ma zastosowania. Dla tej kategorji płatników ustawa w art. 21 określa osobno, co należy uważać za dochód, podlegający opodatkowaniu. Mianowicie, stanowią go zyski bilansowe, wykazane w zatwierdzonem zamknięciu rachunkowem, sporządzonem zgodnie z postanowieniami art. 6, 8, 10 i 13, nie wyłączając kwot, rozdzielonych pomiędzy członków, wspólników, udziałowców i t. p. tytułem udziału w zyskach w postaci dywidend lub procentów.

Pojęcie zysków bilansowych rozszerzają ustępy 2 i 3 art. 21 ustawy na sumy, przeznaczone na umorzenie długów lub kapitału zakładowego, na ulepszenie lub rozszerzenie przedsiębiorstwa, na utworzenie wszelkiego rodzaju funduszów rezerwowych z pewnem ograniczeniem co do towarzystw ubezpieczeniowych, dalej pod określonemi bliżej warunkami na pensje i wszelkiego rodzaju wynagrodzenia osób, wchodzących w skład organów przedsiębiorstwa.

Wynika z tego przedewszystkiem, że podstawę wymiaru stanowią zasadniczo zyski bilansowe, następnie zaś, że bilans handlowy doznaje dla celów wymiaru podatku zmian, jakie przepisuje art. 21, bądź w formie szczegółowych postanowień, bądź też przez powołanie się na pewne artykuły ustawy. Poza temi zmianami jednak pojęcie zysków bilansowych należy stosować w takiem znaczeniu, w jakiem ono jest używane w nauce o prowadzeniu ks ąg handlowych i sporządzaniu bilansów, skoro warunkiem zastosowania art. 21 jest—według wyraźnego brzmienia tego przepisu — prowadzenie prawidłowych ksiąg handlowych, a ustawa o pod. dochodowym powyższego pojęcia dla swego zakresu nie określa zasadniczo w jakiś szczególny sposób.

W tym stanie rzeczy niema podstawy do wyłączenia przy wymiarze z zysków, wykazanych w zamknięciu rachunkowem, wpływu wskutek częściowego lub całkowitego spieniężenia majątku, ani zysków, wynikających ze sprzedaży przedmiotów majątkowych, skoro art. 21 ani wyraźnie tego nie przepisuje' ani też art. 7, w którym o wpływach tego rodzaju mowa, nie jest wymieniony w tekście art. 21 ustawy. (Wyrok N. T. A. L. Rej. 7104/29 w sprawie skargi Banku Międzynarodowego Sp. Akc. w Warszawie).

**PODPISANY BLANKIET WEKSLOWY, JAKO DOWÓD ISTNIENIA DŁUGU.** — Sąd Najwyższy (w sprawie Nr. I C 2452/30) rozważał skargę kasacyjną, w której podniesiono zarzut uznania przez sąd merytoryczny blankietu wekslowego za początek dowodu ze świadków na ustalenie bliższych okoliczności pożyczki.

Sąd Najwyższy, rozważając powyższy zarzut, orzekł, jak następuje:

Przepisy ustawy postępowania cywilnego do rzędu dowodów pisemnych zaliczają nie tylko akty urzędowe i prywatne, lecz i inne pisma, może przeto być uznany za dowód pisemny podpisany przez dłużnika blankiet wekslowy, chociażby nie był wypełniony tekstem.

Rozpatrując znaczenie tego dowodu, sąd, mając na względzie, że skoro dłużnik wydał wierzycielowi blankiet wekslowy ze swoim podpisem, to tem samem upoważnił go do zapełnienia tego blankietu na swoje imię na sumę wartości blankietu, władny jest uznać, iż blankiet ten stwierdza istnienie długu w wysokości sumy, na którą opiewa, i na dłużniku, o ile dług w rzeczywistości nie sięga pomienionej sumy, ciąży obowiązek przedstawienia odpowiednich tego dowodów.

Wobec tego sąd merytoryczny władny był oprzeć zasądzenie poszukiwanej sumy na złożonym przez powoda blankiecie wekslowym, traktując zeznania świadków, jako materjał posiłkowy, przytem sąd nietrafnie określił znaczenie tego dokumentu, jako początku dowodu na piśmie, ale uchybienie to istotnego znaczenia niema.

Natomiast niesłusznie sąd merytoryczny zasądził odsetki od sumy wekslowej za czas do wytoczenia powództwa, gdyż wydanie wierzycielowi przez dłużnika blankietu wekslowego może być uważane za upoważnienie go do wypełnienia tego blankietu tylko normalnym, przepisanym w ustawie, tekstem wekslu, warunek zaś co do odsetek od sumy wekslowej nie stanowi ustawowego składnika wekslu i musi być specjalnie przez strony umówiony, przyczem umowa ta wymaga formy pisemnej.

# KRONIKA BIEŻĄCA

## PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

KONWENCJE I UMOWY:

**Konwencja handlowa i nawigacyjna z Grecją** — z dn. 10/IV 1930 r. („*Dz. Ust. R. P.*" Nr. 63, poz. 509/10).

**Umowa z Czechosłowacją o rybołówstwie i ochronie ryb na wodach granicznych** — z dn. 18 II 1928 („*Dz. Ust. R. P.*" Nr. 64, poz. 513/14).

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW:

**Zmiana nazwy przeds. „Państw. Wytwórnia Aparatów Telegraficznych i Telefonicznych w Warszawie"** — rozp. z dn. 19/VI 1931 r. („*Dz. Ust. R. P.*" Nr. 64, poz. 515).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

**Zmiana opłat manipulacyjnych** — rozp. Ministrów Skarbu, Przem. i Han. oraz Roln. z dn. 11/VII 1931 r. („*Dz Ust. R. P.*" Nr. 64, poz. 526).

**Ulgi celne na klipfisze suszone i makrele** — rozp Ministrów: Skarbu, Przem. i Han. oraz Roln. z dn. 7/VII 1931 r („*Dz. Ust. R. P.*" Nr. 64, poz. 525).

## TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

3 sierpnia:

— **Mikaszewickie Zakłady Wyrobów Drzewnych „Olza"**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Jasna 11 (ew. II termin — dn. 17 sierpnia).

— **Przemysł Drzewny „Agahell"**, S. A. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Jasna 11 (ew. II termin — dn. 17 sierpnia).

5 sierpnia:

— **„Syndykat Rolniczy Grodzieński"**, S. A. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Grodnie, ul. Orzeszkowej 20.

— **„Chodorów", Spółka Akcyjna dla Przemysłu Cukrowniczego w Chodorowie**, S. A. — o godz. 11 w biurze Generalnej Dyrekcji S-ki we Lwowie, ul. Zimorowicza 19.

6 sierpnia:

— **Zjednoczone Zakłady Wapienne „Wapnorud" w Rudnikach**, S. A. — o godz. 10 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Trębacka 15.

7 sierpnia:

— **Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna „Blask"**, S. A. w Poznaniu — o godz. 11 w lokalu S. A. Dr. Roman May w Poznaniu, pl. Nowomiejski 4.

— **„Towarzystwo Drogi Żelaznej Podjazdowej Piotrków-Sulejów"**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 96 (ew. II termin — dn. 21 sierpnia).

8 sierpnia:

— **Towarzystwo Akcyjne Hurtownia Drzewa „Wisła"**, S. A. w likwidacji — o godz. 17 w lokalu Hurtowni Drzewa Wisła Leon Figiel, Kapuściska Małe.

12 sierpnia:

— **„Albertyńska Fabryka Papieru i Tektury"**, S. A. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Albertynie (ew. II termin — o godz. 17).

17 sierpnia:

— **„Spółka Akcyjna Wyrobów Wełnianych i Bawełnianych M. Silbersteina w m. Łodzi"**, S. A. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 40.

— **„Piotrkowska Manufaktura"**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 40.

18 sierpnia:

— **„Stowarzyszenie Rolniczo-Handlowe w Radomsku"**, S. A. — o godz. 14 w lokalu S-ki w Radomsku, ul. Reymonta 12.

— **„Kanold"**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Lesznie.

20 sierpnia:

— **„Syndykat Rolniczy Warszawski"**, S. A. — o godz. 13 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Kopernika 30.

22 sierpnia:

— **„Zjednoczone Gazownie Polskie"**, S. A. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Marszałkowska 87.

# SKARBOWOŚĆ I FINANSE

## PODATKI I OPŁATY

**EKSPORT RUDY ŻELAZNEJ PRAŻONEJ WOLNY JEST OD PODATKU OBROTOWEGO.** — Okólnikiem z dn. 20/VII 1931 r. L. D. V 4464/4 Ministerstwo Skarbu na podstawie opinji Min. Przemysłu i Handlu wyjaśniło podwładnym organom, że ruda żelazna prażona jest półfabrykatem w rozumieniu art. 3 p. 15 ustawy o państw. podatku przemysłowym i korzysta przy eksporcie ze zwolnienia od podatku przemysłowego od obrotu.

**OPODATKOWANIE PRZEDSIĘBIORSTW SKUPU ZAWODOWEGO.** — Przedsiębiorcy skupu zawodowego mogą zasadniczo zakupywać towary tylko osobiście i nie wolno im do tego celu używać komiwojażerów, agentów lub innych pomocników. Jeżeli przedsiębiorcą skupu zawodowego jest spółka zarejestrowana, to — według wyjaśnień Min. Skarbu, wyrażonych w okólniku z dn. 20/VII 1931 r. L. D. V 8269/4, może każdy wspólnik, wymieniony imiennie w nazwie spółki, dokonywać zakupów na podstawie oryginalnego świadectwa przemysłowego i dowodu zarejestrowania spółki lub na podstawie odpisów tych dokumentów, uwierzytelnionych przez właściwy urząd skarbowy w ilości, odpowiadającej liczbie wspólników.

W przedsiębiorstwach skupu zawodowego, prowadzących prawidłowe księgi handlowe, zezwala się na dokonywanie zakupów towarów również przez pracowników przedsiębiorstwa, pobierających wyłącznie względnie przeważnie stałe uposażenie służbowe, za których firma płaci podatek dochodowy od uposażeń oraz świadczenia socjalne. W takich wypadkach mogą urzędy skarbowe uwierzytelniać odpisy świadectwa przemysłowego przedsiębiorstwa skupu, niezbędne dla pracowników wyżej wspomnianych. We wszystkich innych wypadkach (jeżeli przedsiębiorstwo skupu nie prowadzi prawidłowych ksiąg handlowych, względnie pracownik pobiera wynagrodzenie przeważnie w formie prowizji i t. d.), należy pracowników przedsiębiorstwa skupu traktować, jako samodzielnych przedsiębiorców skupu, którzy winni być zaopatrzeni we właściwe świadectwo na skup, narówni z wszelkiego rodzaju agentami, komiwojażerami i t. p.

**PIERWSZEŃSTWO ZASPOKOJENIA PODATKU PRZEMYSŁOWEGO Z MAJĄTKU RUCHOMEGO.** — W związku z wątpliwościami, w jakim zakresie należy stosować postanowienia okólnika Min. Skarbu z dn. 4/XII 1930 r. L. D. V 18214 w sprawie interpretacji art. 92 ustawy o podatku przemysłowym, Ministerstwo Skarbu okólnikiem L. D. V 4995/1/31 udzieliło następujących wyjaśnień.

Celem wydanego zarządzenia było upoważnienie podwładnych organów, aby przy wykonywaniu egzekucji nie korzystały w całej pełni z uprawnień, nadanych przepisami art. 92 ustawy, w tych wszystkich wypadkach, w których realizowanie należności podatkowej z majątku ruchomego, znajdującego się w przedsiębiorstwie, a nie stanowiącego własności płatnika, byłoby przerzuceniem ciężaru podatkowego na osoby trzecie, luźnie tylko związane z przedsiębiorstwem. W szczególności zasada, wyrażona w okólniku, winna być stosowana w wypadkach handlu komisowego, sprzedaży na kredyt z zastrzeżeniem prawa własności aż do czasu całkowitego pokrycia należności za dostarczony towar, oddania przedmiotów do przeróbki względnie przechowania i t. p.

Nie należy jednak stosować tej tezy we wszystkich innych wypadkach, w których specjalne właściwości sprawy uzasadniałyby konieczność pełnego wykorzystania uprawnień, wynikających z wyżej wskazanego artykułu, jak np. w wypadkach przejścia opodatkowanego przedsiębiorstwa na własność innej osoby, wynajmu urządzenia sklepowego za udział w dochodach przedsiębiorstwa i t. p., oraz w tych, w których zachodzić może uzasadniona obawa, że zawarta pomiędzy kontrahentami tranzakcja ma na celu jedynie udaremnienie egzekucji podatkowej.

Zarazem zaznaczyć należy, że kwestja obywatelstwa osoby, oddającej swe towary bądź do komisowej sprzedaży, bądź też do przeróbki lub przechowania i t. p., jest tu bez znaczenia.

## KREDYT

**WKŁADY W INSTYTUCJACH KREDYTOWYCH W I KWARTALE 1931 R.** — Rok 1930 wykazywał poważne zmiany w ruchu wkładów. Przez I półrocze wkłady wzrastają w tempie szybszem niż w 1929 r., w III kwartale — naodwrót — następuje spadek wkładów i dopiero pod koniec roku powraca zwyżkowy ruch wkładów. W r. b. w I kwartale następuje stabilizacja wkładów, lecz już II kwartał przynosi dość poważny ich spadek. Spadek w II kwartale dotyczy w lwiej części banków prywatnych, z których już w I kwartale odpływały wkłady, lecz ruch ten równoważony był zwyżką wkładów w bankach państwowych oraz instytucjach oszczędnościowych.

Spadek wkładów w bankach prywatnych, który przybrał silniejsze rozmiary w II kwartale, tłumaczy się czynnikami psychicznemi, mianowicie pojawiającemi się wciąż fałszywemi pogłoskami o złej sytuacji niektórych banków. Pewien bodziec do kształtowania się takich nastrojów dał upadek Polskiego Banku Przemysłowego. Wyczerpywanie rezerw finansowych nawet większych przedsiębiorstw również nie sprzyjało procesowi gromadzenia się wkładów. Rolnictwo, naciskane terminami płatności, redukowało swe wkłady do minimum. Korzystne tempo wzrostu wkładów w instytucjach oszczędnościowych tłumaczy się w dużej mierze powstrzymywaniem się od zakupów (m. in. w związku z akcją obniżki cen).

Liczbowo ruchw kładów przedstawia się następująco: w latach 1926 — 1928 wkłady wzrosły z ℳ 593·0 miljn. do ℳ 2.484·2 miljn., w 1929 r. podniosły się w dalszym ciągu do ℳ 2.756·1 miljn., a w 1930 r. do ℳ 2.998·7 miljn.; I kwartał r. b. wykazał zwyżkę wkładów tylko do ℳ 3.001·0 miljn.

Trzeba podkreślić, że omawiane tu dane Gł. Urzędu Statystycznego nie obejmują gminnych kas oszczędności oraz części kas miejskich i powiatowych, tudzież szeregu spółdzielń kredytowych (przedewszystkiem nie należących do związków rewizyjnych), przyczem niektóre dane są ustalone szacunkowo. Z drugiej strony, ogólna suma wkładów w instytucjach, uwzględnionych przez Gł. Urząd Stat., może być faktycznie mniejsza od uwidocznionej, gdyż przy sumowaniu nie zostały potrącone — w braku odpowiednich danych — wzajemne wkłady jednych instytucyj kredytowych w drugich.

Zauważyć nadto należy, że porównanie ogólnych sum wkładów w różnych okresach czasu nie przedstawia właściwie większej wartości, gdyż suma ogólna obejmuje zarówno wkłady terminowe, na dłuższe czasem nawet terminy, jak i wkłady natychmiast płatne, a, oczywiście, zupełnie inne znaczenie mają wkłady terminowe czy oszczędnościowe, inne zaś — czekowe czy żyrowe: miarą bowiem wkładu nie jest tylko kwota, lecz i czas, na który jest on ulokowany.

Dlatego też o wiele już właściwszy obraz ruchu wkładów przedstawia następujące zestawienie (według poszczególnych rodzajów wkładów):

| | *31/XII 1929* | | *31/XII 1930* | | *31/III 1931* | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | miljn. ℳ | % | miljn. ℳ | % | miljn. ℳ | % |
| Wkłady oszczędnościowe[1]) | 1.018·0 | 36·9 | 1.264·3 | 42·2 | 1.347·9 | 44·9 |
| „ terminowe . . . | 540·3 | 19·6 | 569·2 | 19·0 | 556·9 | 18·5 |
| Razem: . | 1.558·3 | 56·6 | 1.833·5 | 61·2 | 1.904·8 | 63·4 |
| Rachunki bieżące i żyrowe . . . . . | 463·0 | 16·8 | 479·0 | 16·0 | 444·2 | 14·8 |

[1]) *Wkłady kas oszczędnościowych i spółdzielń kredytowych zostały zaliczone w całości do tej grupy.*

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Wkłady bezterminowe i à vista . . . . . | 373·7 | 13·5 | 395·6 | 13·2 | 392·9 | 13·1 |
| Wkłady czekowe . . . . | 361·1 | 13·1 | 290·6 | 9·6 | 259·1 | 8·6 |
| Razem | 1.197·8 | 43·5 | 1.165·2 | 38·8 | 1.096·2 | 36·5 |
| Ogółem: | 2.756·1 | 100·0 | 2.998·7 | 100·0 | 3.001·0 | 100·0 |

Jak widzimy, wkłady kapitalizacyjne (oszczędnościowe i terminowe) w I kwartale 1931 r. wzrosły silnie, i to nie tylko w liczbach absolutnych: poważnie wzrósł również ich udział procentowy w ogólnej sumie wkładów. Zauważyć należy, że wzrastały tylko wkłady oszczędnościowe, natomiast wkłady terminowe wykazały spadek; spadek ten dotyczy jednak tylko wkładów w bankach prywatnych, gdyż w państwowych nastąpił wzrost. Wzrost wkładów oszczędnościowych wyniósł blisko 7%.

Rezerwy gotówkowe (rachunki bieżące, żyrowe, czekowe, bezterminowe) obniżyły się w I kwartale r. b., przyczem najsilniej spadły wkłady czekowe (o blisko 11%), w mniejszym stopniu salda rachunków bieżących (o przeszło 7%), a bardzo nieznacznie tylko — wkłady bezterminowe.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę wkłady w poszczególnych instytucjach (względnie grupach instytucyj), to uderzy nas silny spadek w I kwartale r. b. wkładów w Banku Polskim (lokat żyrowych), znacznie podwyższonych uprzednio na ultimo roku, oraz stosunkowo mniejszy — w bankach akcyjnych; poza tem nieznacznie tylko zmniejszyły się wkłady w Państwowym Banku Rolnym, spółdzielniach kredytowych oraz bankach komunalnych. Silny wzrost wkładów widzimy w kasach oszczędności, a także (biorąc procentowo) w oddziałach zagranicznych banków akcyjnych oraz Centralnej Kasie Spółek Rolniczych; stosunkowo słaby był wzrost w Pocztowej Kasie Oszczędności i Banku Gospodarstwa Krajowego.

| | *31/XII 1929* | *31/XII 1930* | *31/III 1931* |
|---|---|---|---|
| | m i l j n. zł | | |
| Banki akcyjne . . . . . | 907·5 | 979·6 | 934·6 |
| Kasy oszczędności . . . | 446·4 | 582·1 | 636·4 |
| Pocztowa Kasa Oszczędności . . . . . | 383·6 | 431·3 | 444·6 |
| Spółdzielnie kredytowe . | 374·1 | 392·4 | 387·8 |
| Bank Gospodarstwa Krajowego . . . . . | 254·9 | 243·1 | 251·9 |
| Bank Polski . . . . . | 177·4 | 162·4 | 135·5 |
| Państwowy Bank Rolny . | 70·9 | 62·3 | 58·0 |
| Oddziały zagranicznych banków akcyjnych . . | 76·8 | 71·5 | 77·2 |
| Banki komunalne . . . . | 61·0 | 68·5 | 67·4 |
| Centralna Kasa Spółek Rolniczych . . . . . | 3·5 | 5·5 | 7·6 |

*D.*

# RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

## GIEŁDA WARSZAWSKA

### za okres od 20 lipca do 25 lipca 1931 r.

Dla walut panowała w okresie sprawozdawczym tendencja niejednolita, przyczem, jak i w tygodniu poprzednim, szereg kursów wykazuje stosunkowo znaczne odchylenia w porównaniu z notowaniami końcowemi okresu poprzedniego. Poprawiły się: funty szterlingów, franki szwajcarskie, szylingi austrjackie i liry włoskie, bez zmiany pozostały kursy dolarów i koron czeskosłowackich, zniżkowały natomiast: franki francuskie, belgi, floreny holenderskie, korony szwedzkie, leje rumuńskie, oraz w bardzo silnym stopniu — w związku z położeniem na rynku niemieckim — guldeny gdańskie.

Zainteresowanie dolarami gotówkowemi zmalało; kurs ich kształtował się w ciągu okresu sprawozdawczego zniżkowo, kończąc okres sprawozdawczy na poziomie zł 9·04½ za $ 1. Na rynku prywatnym wahania kursu dolara były znacznie mniejsze niż w okresie poprzednim; w ostatnim dniu okresu notowano zł 9·0575 za $ 1.

Wysokość dziennego zapotrzebowania walut uległa pewnemu zmniejszeniu, utrzymując się naogół na średnim poziomie.

| | | *Kurs najwyższy* | *Kurs najniższy* | *Kurs w dn. 25/VII* |
|---|---|---|---|---|
| | | w zł | | |
| Dolary St. Zjedn. . . . | $ 1 | 8·925 | 8·925 | 8·925 |
| „ „ „ telegr. . | $ 1 | 8·929 | 8·928 | 8·928 |
| Funty szterlingów . . . | £ 1 | 43·34 | 43·29 | 43·34 |
| Franki francuskie . . . | 100 fr. | 35·06 | 34·99 | 34·99 |
| Franki szwajcarskie . . | 100 fr. | 173·95 | 173·70 | 173·95 |
| Belgi . . . . . | 100 blg. | 124·50 | 124·50 | — |
| Korony czeskosłowackie | 100 kor. | 26·45 | 26·45 | 26·45 |
| Szylingi austrjackie . | 100 szyl. | 125·48 | 125·46 | 125·48 |
| Liry włoskie . . . . . | 100 lir. | 46·78 | 46·70 | 46·78 |
| Floreny holenderskie . . | 100 fl. | 359·90 | 359·75 | 359·90 |
| Korony szwedzkie . . . | 100 kor. | 238·60 | 238·60 | — |
| Guldeny gdańskie . . . | 100 guld. | 171·75 | 171·75 | — |
| Leje rumuńskie . . . . | 100 lei | 5·30 | 5·30 | — |

Dla papierów procentowych państwowych zainteresowanie było w okresie sprawozdawczym nadal małe; w związku z nieco większą podażą kursy większości papierów tej grupy kształtowały się zniżkowo: 3% Pożyczka Budowlana straciła zł 1·25 w porównaniu z notowaniami końcowemi okresu poprzedniego, 5% Pożyczka Konwersyjna 1½%, 6% Pożyczka Dolarowa 1¼%. Na dotychczasowym poziomie utrzymały się kursy 4% Pożyczki Konwersyjnej (sztuki), 10% Pożyczki Kolejowej oraz listów zastawnych i obligacyj banków państwowych, a jedynie serje 4% Pożyczki Konwersyjnej cenione były o zł 1 wyżej.

Dział listów zastawnych stał — naskutek zwiększonej podaży — pod znakiem tendencji słabszej. Dotyczy to szczególniej listów prowincjonalnych, które trudniej było ulokować, to też wykazują one przeważnie znaczniejsze zniżki kursowe. Z pośród listów zastawnych w walucie obcej notowano jedynie 7% L. Z. T-wa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie 1928 r.; kurs niezmieniony.

Obroty obligacjami nie przekraczały dotychczasowych rozmiarów. Kursy VI oraz VIII i IX 6% Obligacyj Pożyczek Konwersyjnych m. Warszawy 1926 r. kształtowały się zniżkowo, tracąc odpowiednio 2% i 1½%. Notowano również rzadko ukazujące się obligacje III 4½% Pożyczki Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r. po kursie 52%, oraz 8% Obligacje Polskiego Banku Komunalnego II i IV emisji — po kursach dotychczasowych.

| | *Wartość nominalna (waluta)* | *Kurs najwyższy* | *Kurs najniższy* | *Kurs w dn. 25/VII* |
|---|---|---|---|---|
| | | w zł | | |
| 3% Pożyczka Budowlana | zł w zł. 50 | 37·00 | 36·50 | — |
| 4% „ Inwestycyjna | zł w zł. 100 | 84·50 | 82·50 | — |
| 4% „ „ (serje) | zł w zł. 100 | 91·00 | 91·00 | — |
| | | w %% nominału | | |
| 5% Pożyczka Konwersyjna | zł | 45·00 | 44·50 | 44·50 |
| 6% „ Dolarowa | $ | 76·50 | 74·25 | — |
| 10% „ Kolejowa | fr. w zł. | 104·00 | 104·00 | — |
| 7% L. Z. Państ. Banku Roln. | zł w zł. 1927 | 83·25 | 83·25 | 83·25 |
| 8% „ „ „ „ | zł w zł. 1927 | 94·00 | 94·00 | 94·00 |
| 7% L. Z. Banku Gosp. Kraj. | zł w zł. 1927 | 83·25 | 83·25 | 83·25 |
| 8% „ „ „ „ | zł w zł. 1924 | 94·00 | 94·00 | 94·00 |
| 7% Obl. Kom. „ „ „ | zł w zł. 1927 | 83·25 | 83·25 | 83·25 |
| 8% „ „ „ „ „ | zł w zł. 1924 | 94·00 | 94·00 | 94·00 |
| 8% Obl. Bud. „ „ „ | zł w zł. 1927 | 93·00 | 93·00 | — |
| 8% Obl. Polskiego Banku Komunalnego II em. | zł | 81·50 | 81·50 | — |
| 8% Obl. Polskiego Banku Komunalnego IV em. | zł w zł. 1927 | 93·00 | 93·00 | — |
| 4½% L. Z. T-wa Kred. Ziemsk. | zł | 50·50 | 48·25 | 48·50<br>48·25 |
| 7% L. Z. T-wa Kred. Ziems. w Warszawie 1928 r. | $ | 72·50 | 72·50 | — |
| 4½% L. Z. T-wa Kred. m. Warsz. | zł | 50·50 | 50·00 | — |
| 5% „ „ „ „ „ | zł | 55·00 | 54·75 | — |
| 8% „ „ „ „ „ | zł | 71·25 | 69·50 | 69·50<br>70·00<br>69·75 |
| 8% „ „ „ „ Częstochowy | zł | 61·75 | 60·75 | 60·75 |
| 8% „ „ „ „ Lublina | zł | 62·00 | 62·00 | 62·00 |
| 5% „ „ „ „ Łodzi | zł | 53·00 | 53·00 | 53·00 |
| 8% „ „ „ „ „ | zł | 66·50 | 65·00 | 65·00 |
| 8% „ „ „ „ Piotrkowa | zł | 62·00 | 62·00 | — |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 10% L. Z. T-wa Kred. m Radomia | zł | 73·00 | 73·00 | — |
| 10% „ „ „ „ Siedlec | zł | 72·00 | 71·75 | — |
| III 4½% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r. | zł | 52·00 | 52·00 | — |
| VI 6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r. | zł | 48·00 | 47·00 | — |
| VIII i IX 6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r. | zł | 46·25 | 45·00 | — |

## ZŁOTY ZAGRANICĄ

| 1931 | *Gdańsk*[1]) | *Berlin*[1]) | *Wiedeń*[1]) | *Paryż*[1]) | *Zurych*[1]) |
|---|---|---|---|---|---|
| 20/VII | 58·265 | 47·10 —47·30 | 79·44 —79·72 | — | 57·65 |
| 21/ „ | 58·22 | 47·075—47·275 | „ „ | — | 57·60 |
| 22/ „ | 58·215 | 47·125—47·325 | 79·43 —79·80 | — | 57·65 |
| 23/ „ | 58·29 | „ „ | 79·46 —79·74 | 285·00 | — |
| 24/ „ | 58·19—58·30 | „ „ | „ „ | — | 57·55 |
| 25/ „ | — | „ „ | 79·44 —79·72 | — | „ |

| 1931 | *Londyn*[2]) | *Praga*[1]) | *New-York*[1]) | *Amsterdam*[1]) |
|---|---|---|---|---|
| 20/VII | 43·43 | — | 11·22½ | — |
| 21/ „ | 43·45 | — | „ | — |
| 22/ „ | 43·43 | 377·10 | „ | — |
| 23/ „ | „ | 377·00 | „ | — |
| 24/ „ | 43·37 | „ | 11·22 | — |
| 25/ „ | „ | — | „ | — |

## POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH

| | *Kurs najwyższy* | *Kurs najniższy* | *Kurs ultimo* | *Obroty* |
|---|---|---|---|---|
| | (w %%-ach nominału) | | | |

### Giełda w New-York'u

6% pożyczka dolarowa z 1920 r.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 6—11/VII | 70½ | 68 | 70½ | 33.000 |
| 13—18/VII | 70 | 65 | 66 | 53.000 |
| 20—25/VII | 70¼ | 65⅛ | 65⅛ | 32.000 |

8% pożyczka z 1925 r. (Dillon, Read & Co.)

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 6—11/VII | 83¾ | 82 | 82 | 62.000 |
| 13—18/VII | 81⅛ | 68 | 74½ | 182.000 |
| 20—25/VII | 75 | 72⅛ | 74 | 96.000 |

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 6—11/VII | 76½ | 73½ | 75½ | 98.000 |
| 13—18/VII | 75 | 63 | 70 | 230.000 |
| 20—25/VII | 72 | 68 | 70 | 186.000 |

7% pożyczka m. Warszawy z 1928 r.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 6—11/VII | 62 | 59¾ | 59¾ | 35.000 |
| 13—18/VII | 57½ | 45 | 50 | 77.000 |
| 20—25/VII | 52½ | 51 | 52 | 77.000 |

7% pożyczka śląska z 1928 r.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 6—11/VII | 60 | 57 | 58 | 16.000 |
| 13—18/VII | 57 | 49 | 51 | 42.000 |
| 20—25/VII | 52⅜ | 47¼ | 47¼ | 122.000 |

### Giełda w Londynie

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

| | | | |
|---|---|---|---|
| 6—11/VII | 80·37 | 75·37 | 79·37 |
| 13—18/VII | 79·22 | 75·72 | 76·22 |
| 20—25/VII | 76·61 | 74·61 | 75·11 |

### Giełda w Zurychu

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

| | | | |
|---|---|---|---|
| 6—11/VII | 78·00 | 77·30 | — |
| 13—18/VII | 78·00 | 65·00 | — |
| 20—25/VII | 72·00 | 70·00 | — |

[1]) *Za zł 100.*
[2]) *Za £ 1.*

### Giełda w Sztokholmie

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Czerwiec 1931 | 74½ | 72¾ | — | 12.000 |

### Giełda w Paryżu

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

| | | |
|---|---|---|
| 6—11/VII | 98·04 | 96·47 |
| 13—18/VII | 96·10 | 91·40 |
| 20—25/VII | 91·86 | 90·49 |

### Giełda w Medjolanie

| 7% pożyczka włoska z 1924 r. | | | | Liry |
|---|---|---|---|---|
| 6—11/VII | 99·40 | 99·20 | 99·30 | 50 |
| 13—18/VII | 99·35 | 99·35 | 99·00 | 50 |
| 20—25/VII | — | — | — | — |

# Z BANKU POLSKIEGO

**STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 20 LIPCA 1931 R.** — Wypadki niemieckie odbiły się w Polsce w stopniu stosunkowo bardzo słabym, ale ostre zaburzenia na rynku walutowym sąsiada i nastroje ogólnego niepokoju na wszystkich rynkach pieniężnych nie mogły zupełnie nie dać się odczuć na rynku polskim. Dlatego też widzimy w dekadzie sprawozdawczej nieco wzmożony odpływ walut i dewiz z instytucji emisyjnej — odpływ, częściowo zrównoważony wpłatą ok. zł 16 miljn. z tytułu pożyczki francuskiej.

Naskutek ujemnego kształtowania się bilansu walutowego Banku rezerwy walutowe obniżyły się w II dekadzie lipca z zł 325·2 miljn. do zł 298·6 miljn., przyczem zniżka dotknęła tylko część rezerw, wchodzącą w skład pokrycia obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku (z zł 205·3 miljn. do zł 167·2 miljn.), podczas gdy pozostała część rezerw, niezaliczona do pokrycia, zwiększyła się jednocześnie z zł 120·0 miljn. do zł 131·3 miljn.

Zapas złota zwiększył się w II dekadzie lipca o zł 34 tys. — jedynie dzięki drobnemu skupowi złota, dokonywanemu przez oddziały Banku; dlatego też wzrost dotyczy tylko zapasu złota w skarbu Banku (z zł 486·08 miljn. do zł 486·11 miljn.), gdy zapas złota zagranicą pozostał niezmieniony w wys. zł 81·7 miljn.

Zmiany w stanie rezerw złoto-walutowych, stanowiących pokrycie obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań, w pierwszych 2 dekadach lipca r. b. ilustruje następujące zestawienie (w tys. zł):

| | *30/VI* | *10/VII* | *20/VII* |
|---|---|---|---|
| Złoto . . . . . | 567.751 | 567.795 | 567.830 |
| Waluty i dewizy netto . . | 230.489 | 205.276 | 167.217 |
| Razem: | 798.240 | 773.071 | 735.047 |

W stosunku do sumy obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań powyższe pokrycie złoto-walutowe stanowiło w dn. 20/VII 50·09%, gdy w dn. 10/VII 52·20% i w dn. 30/VI 53·22% (statutowe minimum 40%); samo pokrycie złotem wynosiło w dn. 20/VII 38·69%, w dn. 10/VII 38·34%, w dn. 30/VI 37·85% (statutowe minimum 30%).

Spadek procentu pokrycia w dekadzie sprawozdawczej był nieco mniejszy niż spadek sumy pokrycia (rezerw), a to dlatego, że jednocześnie obniżyła się nieco suma obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań, mianowicie o zł 13·6 miljn. do zł 1.467·5 miljn. Właściwie zmniejszył się tylko jeden składnik tej sumy, mianowicie obieg banknotów — z zł 1.187·4 miljn. do zł 1.170·4 miljn., podczas gdy drugi składnik — natychmiast płatne zobowiązania — wykazał minimalną zresztą zwyżkę o zł 3·4 miljn. do zł 297·1 miljn.

Wzrost zobowiązań powstał jedynie dzięki zwykłemu w środku miesiąca, lecz tym razem bardzo nikłemu zwiększeniu się lokat żyrowych (z zł 232·7 miljn. do zł 235·3 miljn.); z pozostałych pozycyj — salda rachunku Skarbu na zakup srebra oraz rachunku państwowego funduszu kredytowego pozostały niezmienione, a saldo pozycji „różne rachunki" uległo nieznacznej zwyżce (o zł 0·9 miljn.).

Z lokat żyrowych, których stan na dz. 20/VII był nieco większy niż w dn. 20/VI (zł 232·3 miljn.), wzrost w II dekadzie lipca wykazują jedynie lokaty kas państwowych — z zł 45·7 miljn. do zł 63·4 miljn., lokaty zaś na rachunkach prywatnych spadły z zł 187·1 miljn. do zł 171·9 miljn.

Lekki spadek obiegu biletów Banku w dekadzie sprawozdawczej (do poziomu znacznie wyższego niż w dn. 20/VI, kiedy

wynosił zł 1.127·4 miljn.) stanowi częściowo odpowiednik wzrostu lokat na rachunkach żyrowych, głównie jednak wiąże się z odpływem walut z Banku, który został częściowo zneutralizowany zwiększeniem się kredytów Banku.

Suma kredytów dyskontowych wykorzystanych (suma weksli w portfelu) mimo medio miesiąca zwiększyła się, mianowicie, w II dekadzie lipca o zł 7·9 miljn. do zł 572·8 miljn., osiągając poziom o zł 42·7 miljn. wyższy niż w dn. 20/VI r. b. Suma pożyczek zastawowych wzrosła o zł 3·0 miljn. do zł 81·9 miljn. (w dn. 20/VI zł 75·6 miljn.).

Z innych pozycyj bankowego pokrycia obiegu banknotów — suma weksli zagranicznych zwiększyła się w dekadzie sprawozdawczej zaledwie o zł 0·1 miljn. do zł 103·8 miljn., zapas monet srebrnych i bilonu, przejętych przez Bank na własność, pozostał również prawie niezmieniony (wzrósł zaledwie o zł 20 tys.), zapas papierów procentowych własnych wykazał też niewielką zwyżkę (o zł 0·1 miljn. do zł 12·9 miljn.), dług Skarbu Państwa (na poczet kredytu bezprocentowego) wynosił bez zmiany zł 20·0 miljn.

Całe bankowe pokrycie obiegu przedstawiało się następująco (w tys. zł):

| | 30/VI | 10/VII | 20/VII |
|---|---|---|---|
| Weksle | 553.928 | 570.863 | 578.787 |
| Weksle zagraniczne | 98.349 | 103.626 | 103.770 |
| Polskie monety srebrne i bilon | 22.997 | 22.937 | 22.957 |
| Pożyczki, zabezpieczone zastawami | 83.294 | 78.951 | 81.905 |
| Papiery proc. własne | 13.326 | 12.809 | 12.873 |
| Dług Skarbu Państwa | 20.000 | 20.000 | 20.000 |
| Razem: | 791.894 | 809.187 | 820.292 |

Obieg pieniędzy skarbowych zmniejszył się w dekadzie sprawozdawczej z zł 236·7 miljn. do zł 231·1 miljn. (w dn. 20/VI zł 230·7 miljn.). Mianowicie, w dn. 20/VII obieg składał się z: 1) biletów państwowych (5-złotowych) — zł 1·4 miljn. (w dn. 10/VII zł 1·4 miljn.), 2) monet srebrnych (5-, 2- i 1-złotowych) — zł 156·8 miljn. (w dn. 10/VII zł 160·2 miljn.), 3)bilonu niklowego i bronzowego — zł 72·9 miljn. (w dn. 10/VII zł 74·0 miljn.). Bilety zdawkowe, wycofane z obiegu, podlegały wymianie tylko do dn. 30/VI; nie wymieniono zupełnie biletów za zł 1·1 miljn.

**AKTYWA**

| | | |
|---|---|---|
| ZŁOTO w skarbcu | zł 486,114.428·37 | |
| „ zagranicą | „ 81,715.741·90 | |
| | zł 567,830.170·27 | |
| PIENIĄDZE I NALEŻN. ZAGRAN. | zł 167,217.031·82 | zł 735,047.202·09 |
| PIENIĄDZE I NALEŻN. ZAGR., niezaliczone do pokrycia | | „ 131,349.400·45 |
| POLSKIE MONETY SREBRNE I BILON | | „ 22,956.662·21 |
| PORTFEL WEKSLOWY | | „ 578,786.931·57 |
| POŻYCZKI ZASTAWOWE | | „ 81,905.422·17 |
| PAPIERY PROCENTOWE WŁASNE | | „ 12,873.214·86 |
| PAPIERY FUNDUSZU ZAPASOWEGO | | „ 93,224.620·33 |
| DŁUG SKARBU PAŃSTWA | | „ 20,000.000·— |
| NIERUCHOMOŚCI | | „ 20,000.000·— |
| INNE AKTYWA | | „ 144,356.531·76 |
| | | zł 1„840,499.985·44 |

**PASYWA**

| | | |
|---|---|---|
| KAPITAŁ ZAKŁADOWY | | zł 150,000.000·00 |
| FUNDUSZ ZAPASOWY | | „ 114,000.000·00 |
| NATYCHM. PŁATNE ZOBOWIĄZANIA: | | |
| *a*) rachunki żyrowe kas państwowych | zł 63,412.118·78 | |
| *b*) pozostałe rachunki żyrowe | „ 171,892.840·85 | |
| *c*) rachunek Skarbu na zakup srebra | „ 11.813.907·57 | |
| *d*) rachunek państwow funduszu kredyt. | „ 720.194·84 | |
| *e*) różne rachunki | „ 49.261.619·29 | |
| | zł 297,100.681·33 | |
| OBIEG BILETÓW BANKOWYCH | „ 1„170,375.160·— | zł 1„467,475.841·33 |
| INNE PASYWA | | „ 109.024.144·11 |
| | | zł 1„840,499.985·44 |

# PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

## KREACJA KREDYTU BANKOWEGO W STANACH ZJEDNOCZONYCH AMERYKI

JAK WIADOMO, podstawę amerykańskiej bankowości stanowi system rezerwowych banków federalnych z 1913 r. Na zasadzie tego systemu w 12 rezerwowych bankach federalnych złożone są rezerwy 9.000 banków, będących członkami Federal-Reserve systemu.

Wprawdzie te 9.000 banków stanowią tylko $^1/_3$ wszystkich amerykańskich banków, ale rozporządzają one przeszło $^2/_3$ wszystkich środków bankowych Stanów Zjednoczonych.

Kapitał i depozyty rezerwowych banków federalnych pochodzą od banków, które są członkami systemu. Według, mianowicie, przepisów ustawy z 1913 r. o Federal-Reserve Board — banki-członkowie systemu zobowiązane są przechowywać część swoich depozytów, jako rezerwy, w 12 rezerwowych bankach federalnych.

W okresach większego zapotrzebowania biletów bankowych lub kredytów handlowych, banki - członkowie zwracają się o nie do rezerwowych banków, i wtedy te ostatnie, nie naruszając rezerw członkowskich (aby nie zmniejszać ustawowej rezerwy), udzielają bankom członkowskim kredyt w formie dodatkowego depozytu. Mianowicie, do posiadanych przez poszczególne banki w rezerwowych bankach federalnych rezerw dodaje się wtedy fikcyjny depozyt, który kredytuje bank federalny poszczególnemu bankowi członkowskiemu.

Ta metoda stwarzania kredytu w postaci sztucznego depozytu jest typowa dla całego amerykańskiego systemu bankowego.

Zmiany w sumie wkładów poszczególnych banków członkowskich odzwierciadlają się w zmianach kont rezerwowych, które banki te posiadają w federalnych bankach rezerwowych. Gdy, naprzykład, depozyty w bankach członkowskich zwiększają się lub zmniejszają o $ 100, wtedy zwiększają się lub zmniejszają

konta rezerw w federalnych bankach przeciętnie o $ 7·5.

Większą część wkładów w bankach członkowskich stanowią wkłady bezterminowe (demand deposits), a mniejszą cześć — wkłady terminowe (times deposits).

Przed powstaniem systemu rezerwowych banków federalnych, banki były zobowiązane utrzymywać dla obydwóch rodzajów wkładów te same pokrycia. Ustawa o Federal Reserve Board z 1913 r. przeprowadziła rozróżnienie pomiędzy wkładami terminowemi i bezterminowemi, a mianowicie ustaliła pokrycie dla bezterminowych wkładów na 18%, 15% i 10% (według tego, gdzie się bank znajduje), a dla terminowych wkładów na 5%. W 1917 r. pokrycie zostało (dla celów finansowania wojny) obniżone dla bezterminowych wkładów na 13%, 10% i 7%, a dla terminowych na 3%. Wskutek tego suma depozytów wzrosła bardzo znacznie, do czego przyczynił się również dopływ z Europy złota za $ 2·5 miljd.

Wprowadzenie różnego ustawowego pokrycia dla wkładów terminowych i bezterminowych spowodowało, że wkłady terminowe silniej wzrosły niż wkłady bezterminowe. Według Dr. Burgess[1]) dopływ złota w wysokości $ 850 miljn. w latach 1922 — 27 wywołał wzrost bezterminowych wkładów o $ 5 miljd., a terminowych wkładów o $ 8 miljd., t. j. 6 wzgl. 9 razy większy wzrost wkładów niż zapasów złota.

Terminowe wkłady są przeważnie wkładami oszczędnościowemi, natomiast bezterminowe — stanowią depozyty czekowe (checking deposits). Na dz. 31 grudnia 1930 r. suma wszystkich depozytów bezterminowych wynosiła $ 17·5 miljd. W tych $ 17·5 miljd. pewną część stanowiły sztuczne, wyżej wspomniane depozyty.

Ten zupełnie odbiegający od europejskiego system jest możliwy głównie dzięki wysoko rozwiniętemu clearing'owi bankowemu. W Stanach Zjednoczonych, mianowicie, 95% całego pieniężnego obrotu dokonywa się zapomocą czeków i tylko 5% gotówką. Dzięki temu na podstawie obiegu pieniężnego, wynoszącego mniej więcej $ 4 miljd., są dokonywane rocznie tranzakcje czekowe na $ 800 miljd.

Działanie clearing'u bankowego ujawnia się w szybkości obrotu wkładów bezterminowych: jeżeli wkłady te we wszystkich bankach Stanów Zjedn. wynoszą $ 25 miljd., i jeżeli wkłady te wykonują trzydzieści obrotów na rok, to otrzymamy sumę tranzakcyj czekowych, czyli bankowego clearing'u, w wys. około $ 750 miljd. rocznie.

Na tym systemie wkładów jest zbudowany system kredytowy Stanów Zjedn. Bezterminowe wkłady stoją w pewnym związku z kredytami, a wkłady terminowe z bankowemi inwestycjami.

Według ostatniego wykazu wszystkich banków członkowskich na dz. 31/XII 1930 ogólnej sumie wkładów $ 37·1 miljd. odpowiadała ogólna suma kredytów i inwestycyj w wys. $ 34·8 miljd. Suma ta — według łącznego bilansu banków członkowskich — rozpadała się na następujące pozycje: na $ 11 miljd. inwestycyj i na $ 23·8 miljd. kredytów.

Z tych $ 11 miljd. — $ 4·1 miljd. są inwestowane w papierach państwowych (governement securities) i $ 6·9 miljd. w innych papierach wartościowych (państwowych, komunalnych, w obligacjach kolejowych, przemysłowych, w akcjach rezerwowych banków federalnych i innych towarzystw i t. d.). Większą część sumy kredytów $ 23·8 miljd. stanowią kredyty lombardowe, do których również należą kredyty giełdowe (brokers loans), reszta zaś przypada na indywidualne kredyty i dyskonto weksli. Razem wziąwszy, blisko $^2/_3$ wszystkich władów bankowych jest ulokowane na rynku kapitałowym, $^1/_3$ zaś na rynku pieniężnym.

Stąd widać, jak wielką pomoc wyświadczają banki, członkowie federalnego systemu, rynkowi kapitałów. To wyjaśnia nam ten olbrzymi rozwój, który osiągnęła akumulacja kapitału w Stanach Zjedn.

Jak wielką jest różnica pomiędzy amerykańskim i europejskim systemem depozytowym — widać to z porównania stosunku zapasów złota do depozytów bankowych w Stanach Zjedn., Niemczech i Polsce. Bankom — członkom federalnego systemu rezerwowego Stanów Zjedn. odpowiadają — co do ich roli w rozporządzaniu źródłami pieniężnemi—w Niemczech 9 wielkich banków, w Polsce zaś 56 banków akcyjnych. Stosunek depozytów w tych bankach do zapasów złota w bankach emisyjnych przedstawiał się w końcu 1930 r., jak następuje:

| | *Stany Zjedn. Am.* | *Niemcy* | *Polska* |
|---|---|---|---|
| Wkłady . . . . . | $ 37 miljd. | RM 11 miljd. | ℳ 775 miljn. |
| Zapasy złota . . . | $ 4·6 miljd. | RM 2·2 miljd. | ℳ 560 miljn. |
| Stosunek procent. | 12% | 20% | 74% |

Z liczb tych widzimy, jak bardzo Stany Zjednoczone wyzyskują swe olbrzymie zapasy złota dla stwarzania kredytu bankowego.

*S. Philipson*

# KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIEŃ POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

## OGÓLNE

**STOPA DYSKONTOWA.** — Jak wiadomo, w dn. 13 czerwca r. b. stopa dyskontowa Reichsbanku została podwyższona o 2%, t. j. do 7%. Podwyżka ta nie dała żadnych rezultatów, a dalszy przebieg wypadków wykazał, że osiągnięty poziom dyskonta jest jeszcze za niski. W dn. 16 b. m. niemiecka stopa dyskontowa została więc podniesiona do 10%, przyczem z wielu stron decyzja ta została uznana za nie wystarczającą, wysunięto bowiem natychmiast po niej dezyderat dalszego podniesienia dyskonta — do 15%, a nawet do 20%. Jak się wydaje, tego rodzaju zarządzenia istotnie będą wydane już w najbliższym czasie.

Wypadki niemieckie spowodowały zwyżkę stopy dyskontowej również w innych krajach, a mianowicie w Anglji, Austrji, na Węgrzech, w Jugosławji, a poza tem w Gdańsku. Największe znaczenie posiada niezawodnie podniesienie dyskonta angielskiego. Zwyżka ta dokonana została w dn. 23 lipca r. b. i wyniosła, zgodnie z tradycją Banku Angielskiego, 1% (do 3½%), przyczem, podobnie jak w Niemczech, natychmiast pojawiły się poglądy o potrzebie dalszych restrykcyj, które doprowadziłyby stopę do poziomu 4½%. Przypomnieć należy, że obecne podwyższenie angielskiej stopy dyskontowej jest pierwszem od dn. 26/IX 1929 r. (zwyżka stopy z 5½% na 6½%); od tego bowiem czasu — stosownie do wymagań konjunktury — stopa była stopniowo obniżana: do 3½% w dn. 20/III r. ub., do 3% w dn. 1/V r. ub. i do 2½% w dn.

[1]) „*The Reserve Banks and the Money Market*", *str. 260.*

14/V r. b. Ostatnia z wymienionych zniżek związana była z redukcją stopy w Stanach Zjednoczonych do 1½%, podczas gdy we Francji dyskonto utrzymywało się od 2/I r. b. na poziomie 2%, podobnie jak w Szwajcarji od dn. 22/I r. b. i w Holandji od dn. 16/III r. b. Osiągnięcie wyjątkowo niskiego dyskonta w głównych centrach finansowych uważane było za ważny krok w walce z kryzysem światowym i dawały się słyszeć głosy o potrzebie dalszego obniżenia; w Anglji poglądy takie wypowiadano ponownie w początku b. m., w związku z nadziejami, pokładanemi w planie Hoovera. Gwałtowny odpływ złota przekreślił te projekty, zmuszając do posunięcia, sprzecznego z wymaganiami konjunktury. Od dn. 13 do dn. 22 lipca r. b. Bank Angielski stracił £ 20 miljn. złota, uwzględniając zaś jednoczesne zakupy, rezerwa złota zmniejszyła się o £ 17 miljn., odpływ zaś kierował się do Francji, Holandji i Belgji. Jako przyczynę wymieniano zaniepokojenie co do losów angielskich kredytów krótkoterminowych, ulokowanych w Niemczech, a obliczonych na £ 70 miljn. W momencie podwyższenia stopy rezerwa zasadnicza Banku Anglji wynosiła £ 150 miljn., zarządzenie to jednak nie dało zamierzonych rezultatów, odpływ złota do Francji trwał, grożąc przekroczeniem rezerwy legalnej, wynoszącej £ 142 miljn. Przekroczenie tej granicy nie groziłoby wprawdzie kursowi funta szterlingów, który według oceny amerykańskiej utrzymałby się nawet przy osiągnięciu przez rezerwę £ 75 miljn., jednakowoż przekroczenie rezerwy legalnej stworzyłoby niezawodnie bardzo niebezpieczne nastroje psychiczne, zwłaszcza że unieruchomienie znacznych kapitałów w Niemczech nakłada na instytucję emisyjną obowiązek silniejszego alimentowania banków prywatnych. Wedle ostatnich wiadomości, wizyta przedstawiciela Banku Angielskiego w Paryżu doprowadziła do zwyżki tamtejszego kursu funta ponad punkt złoty, w wyniku czego odpływ złota z Anglji musi ustać, a potrzeba dalszej zwyżki stopy dyskontowej znika.

Poziom stopy dyskontowej w Austrji i na Węgrzech kształtuje się równolegle do poziomu stopy niemieckiej. Podwyżka niemiecka z dn. 13 ub. m. była, jak wiadomo, natychmiast naśladowana przez Wiedeń. Wiadomości, nadchodzące z Londynu, skłoniły austrjacką instytucję emisyjną do podniesienia dyskonta do poziomu niemieckiego, t. j. z dotychczasowych 7½% na 10%, kredytów zaś lombardowych z 10% na 11½%, przyczem zwraca uwagę, że ostatnie sprawozdania Banku Narodowego nie wykazywały konieczności takiego kroku, który stanowi raczej akt przezorności, tem więcej, że niema obecnie nastrojów panicznych, przejawiających się po upadku Danatbanku. W tych warunkach decyzja instytucji emisyjnej nastąpiła zupełnie niespodziewanie; wywołana ona była jakoby radami, płynącemi z Londynu i Bazylei.

Dyskonto na Węgrzech podwyższone było ostatnio w dn. 15 ub. m. w związku z sytuacją rynku niemieckiego, wywierającego na Budapeszt wpływ bezpośredni i bardzo silny; obecnie, jednocześnie z Anglją i Austrją, podniesiono stopę do 9%, a kredyty lombardowe do 9½%, przewiduje się jednak, że niezadługo będzie można powrócić do dotychczasowego poziomu, co byłoby potrzebne dla stworzenia odpowiednich warunków dla sfinansowania zbiorów. Węgrzy liczą na szybką pomoc finansową zagranicy, odnośne pertraktacje bowiem były już posunięte bardzo daleko, a uległy przerwaniu pod wpływem wiadomości o upadku Danatbanku.

Poniżej podajemy obecną wysokość oficjalnej stopy dyskontowej w państwach europejskich i ważniejszych zamorskich, wraz z datą, od której ona obowiązuje:

| | | | |
|---|---|---|---|
| Anglja | 23/VII | 1931 | 3½ [1] |
| Austrja | 23/VII | 1931 | 10% |
| Belgja | 31/VII | 1930 | 2½% |
| Bułgarja | 4/VI | 1931 | 8½% |
| Czechosłowacja | 25/VII | 1930 | 4% |
| Danja | 13/XI | 1930 | 3½% |
| Estonja | 7/X | 1930 | 7% |
| Finlandja | 26/VIII | 1930 | 6% |
| Francja | 3/I | 1931 | 2% |
| Gdańsk | 29/VII | 1931 | 10% |
| Grecja | 30/XI | 1928 | 9% |
| Hiszpanja | 8/VII | 1931 | 6½% |
| Holandja | 16/V | 1931 | 2% |
| Indje | 28/V | 1931 | 6% |
| Japonja | 6/X | 1930 | 5·1% |
| Jugosławja | 20/VII | 1931 | 7½% |
| Litwa | 1/IV | 1930 | 6% |
| Łotwa | 1/X | 1930 | 6% |
| Niemcy | 16/VII | 1931 | 10% |
| Norwegja | 7/XI | 1930 | 4% |
| Polska | 3/X | 1930 | 7½% |
| Portugalja | 2/VI | 1930 | 7½% |
| Rumunja | 31/III | 1931 | 8% |
| Stany Zjedn. Am. | 8/V | 1931 | 1½% |
| Szwajcarja | 23/I | 1931 | 2% |
| Szwecja | 5/II | 1931 | 3% [2] |
| Węgry | 23/VII | 1931 | 9% |
| Włochy | 19/VII | 1931 | 5½% |
| Z. S. R. R. | 5/IV | 1927 | 8% |

**MIĘDZYNARODOWY KARTEL STALOWY.** — W dn. 31 lipca r. b. upłynął termin, na jaki został przedłużony międzynarodowy kartel stalowy. Wobec tego, iż ciągle zmieniające się warunki gospodarcze wymagały stałego przystosowywania się kartelu do życia, był on już parokrotnie modyfikowany, utrzymując jednak stale zasadę kontyngentowania jedynie wysokości produkcji stali, ażeby tem pośrednio wpływać na jej cenę światową. Zasada ta jednak w ciągu ostatnich lat poddawana była krytyce ze strony wszystkich uczestników kartelu, jako zupełnie nie prowadząca do celu, i w myśl tego postanowione zostało opracowanie innych zasad, które pozwoliłyby na osiągnięcie właściwego celu, t. j. podniesienia międzynarodowej ceny żelaza, a poza tem uwzględniłyby szereg różnych żądań uczestników kartelu. Ponieważ jednak interesy uczestników w większości wypadków były wręcz sprzeczne, znalezienie wspólnej linji było niezmiernie trudne i odwlekało się do chwili obecnej, istnienie zaś kartelu, w jego pierwotnej formie, było przeciągane na stosunkowo krótkie okresy. Ostatecznie na dzień 17 lipca wyznaczone zostało w Brukseli posiedzenia Komitetu Dyrekcyjnego kartelu, na którem miały zapaść decyzje co do nowych zasad, omówionych już poza tem na całym szeregu posiedzeń zainteresowanych przemysłów. Posiedzenie to jednak nie doszło do skutku — wobec nieprzybycia nań Niemców, a — co najważniejsze — nie została ustalona data nowego posiedzenia, jak również nie mogła być powzięta decyzja co do dalszego istnienia samego kartelu. Część uczestników kartelu widzi w tem ze strony Niemców chęć wycofania się ze wszystkich zobowiązań. Czy zapatrywanie takie ma rację— to pokaże najbliższa przyszłość.

Nieprzybycie Niemców na zebranie tłomaczone jest wypadkami politycznemi i finansowemi w Niemczech. W każdym razie od sposobu, w jaki ułoży się obecny kryzys niemiecki, będzie zależało stanowisko niemieckiej grupy w kartelu. Żądania ich według wszelkiego prawdopodobieństwa pójdą znacznie dalej od dzisiejszych, tem bardziej, iż do jak największego wywozu dąży obecnie już nie tylko przemysł, ale i Rząd, któremu zależy na zdobyciu obcych walut.

Co do kwestji formalnego przedłużenia samego kartelu na obecnych warunkach, to narazie ścisłych wiadomości jeszcze niema, chodzą jednak pogłoski, że następne posiedzenie Komitetu Dyrekcyjnego (które zastąpiłoby niedoszłe z dn. 17 lipca) odbędzie się we wrześniu, co oznaczałoby, że istnienie kartelu będzie przedłużone przynajmniej do końca września.

**MIĘDZYNARODOWA KONWENCJA PRODUCENTÓW PLATYNY.**— Do 1927 r. światowy rynek platyny był kontrolowany przez syndykat, składający się z 4 firm: angielskiej Johnson, Matthey & Co., amerykańskiej Baker, francuskiej Marret, Bonnin & C-ie i niemieckiej Haraeus. Syndykat ten zakupywał od wytwórców całkowitą ich produkcję i sprzedawał ją po ustalanych przez siebie — nota bene na wysokim poziomie—cenach. W 1927 r. Z. S. R. R., na który przypadało 56% wytwórczości światowej, zerwał stosunki z syndykatem i rozpoczął sprzedaż platyny na własną rękę, naskutek czego ceny znacznie się obniżyły. Z. S. R. R. liczył przytem, że naskutek obniżki cen zapotrzebowanie na platynę znacznie wzrośnie, a jednocześnie powiększy się też i udział jego w pokrywaniu tego zapotrzebowania, ponieważ 2 inni wytwórcy, Kolumbia i Transvaal, mający wysokie koszty produkcji, będą zmuszeni do wycofania się z rynku. Jak to jednak zwykle bywa, wytwórczość tych ośrodków okazała się bardziej odporna na zniżkę cen, niż można było przypuszczać, i w 1929 r. udział Z. S. R. R. w produkcji światowej nie był większy niż w 1926 r., jak to wykazuje poniższe zestawienie wytwórczości poszczególnych krajów:

| | *1926* | *1929* | *1930* |
|---|---|---|---|
| | tysięcy uncyj | | |
| Z. S. R. R. | 93 | 100 | 120 |
| Kolumbja | 55 | 46 | 33 |
| Transvaal | 8 | 23 | 13 |
| Kanada | 9 | 13 | 40 |
| Razem: | 165 | 182 | 206 |
| Udział %-owy Z. S. R. R. | 56 | 55 | 60 |
| Ceny — w £ za uncję w końcu roku | 23 | 13 | 6¾ |

W 1930 r. wytwórczość Z. S. R. R. doznała istotnie bardzo znacznego zwiększeni, lecz ceny spadły przytem do poziomu, znajdującego się poniżej już także i kosztów wytwórczości Z. S. R. R., a udział ich w wytwórczości światowej powiększył się znów stosunkowo nieznacznie. Spadek produkcji w Kolumbji i Transvaalu skompensowany bowiem został przez nagły jej wzrost w Kanadzie. O tym ostatnim zadecydowały swoiste czynniki. Wytwórczość kanadyjska polega na otrzymywaniu platyny nie, jak to odbywa się w innych ośrodkach, z platynowych rud lub piasków, lecz jako produktu ubocznego przy przetwarzaniu rud niklowo-miedzia-

[1]) *W dn. 30/VII została podwyższona do 4%.*

[2]) *W dn. 30/VII została podwyższona do 4%.*

nych. W ten sposób koszty wytwórczości sprowadzają się w tym wypadku wyłącznie do rafinowania, które przy udoskonalonych metodach kosztuje nie więcej niż £ ½ za uncję. To też po wykończeniu odnośnych urządzeń wytwórczość kanadyjska wzmożona być mogła gwałtownie— nawet przy tak niekorzystnym poziomie cen, jaki utrzymywał się w 1930 r.

Zresztą, spadek cen w tym roku zależał nie tylko od tego, że ekspansja rosyjska nie została skompensowana in minus przez zmniejszenie wytwórczości w innych ośrodkach, lecz także i od światowego kryzysu gospodarczego, który spowodował gwałtowne ograniczenie zapotrzebowania na platynę dla celów jubilerskich. W 1931 r. spadek cen platyny trwał dalej aż do poziomu £ $5^3/_8$ za uncję. W ten sposób wytworzyła się sytuacja, wobec której Z. S. R. R. nie mógł mieć już żadnej nadziei, że spadek cen skompensowany dla niego zostanie przez zwiększenie zakresu zbytu i w ostatnich tygodniach przystąpił do zawarcia konwencji z pozostałymi wytwórcami na warunkach, zresztą, bliżej nieznanych. W wyniku tego ceny podniosły się gwałtownie do £ 8 za uncję i, jak dotąd, utrzymują się na tym poziomie.

Ogólne znaczenie konwencji „platynowej" polega na fakcie, że jest to pierwszy podział rynku światowego, w którym bierze udział Z. S. R. R. Wydaje się, że zjawisko to nie pozostanie odosobnione.

*K.*

**POROZUMIENIE POMIĘDZY TOWARZYSTWAMI ŻEGLUGI TRANSATLANTYCKIEJ.** — Kryzys w żegludze transatlantyckiej doprowadził ostatnio do porozumienia pomiędzy wielkiemi towarzystwami żeglugi (White Star, Cunard, Canadian Pacific, U. S. Lines, C-ie Générale Transatlantique, Hamburg-America, Norddeutscher Lloyd, Holland-America), które zdecydowały zmniejszyć ilość odjazdów swych największych okrętów, posiadających kabiny luksusowe i kabiny I klasy, z Europy do New-Yorku.

Porozumienie to zawarte zostało na czas od II połowy lipca do grudnia 1931 r. W czasie trwania porozumienia każde towarzystwo zobowiązało się wykonać tylko 4 podróże, czyli mniej więcej 1 podróż na miesiąc.

Włochy udziału w porozumieniu nie biorą, lecz panuje przekonanie, że i one również zmienią rozkład jazdy swych statków na linjach transatlantyckich, redukując je w odpowiedni sposób.

# FRANCJA

**MIĘDZYNARODOWA WYSTAWA KOLONJALNA.** — Olbrzymi rozmach, z jakim wzniesiono paryską Wystawę Kolonjalną, wielkie koszta, jakie pociągnęło za sobą jej zorganizowanie, nie zdziwią nikogo, kto obserwuje rozwój stosunków gospodarczych między francuską metropolją a jej kolonjami i obustronne z tej penetracji wynikające zyski. Szczególnie w latach ostatnich, kiedy zagraniczne obroty handlowe Francji układają się w sposób coraz bardziej niepomyślny a deficyt bilansu handlowego wzrasta z zastraszającą szybkością, stosunki handlowe Francji z jej kolonjami stanowią pomyślne w tej dziedzinie przeciwieństwo.

I tak podczas gdy w 1913 r. przywóz do Francji z kolonij francuskich wynosił 797 miljn. fr., a wywóz do kolonij 895 miljn. fr., to w 1928 r. przywóz wyniósł 6.742 miljn. fr., wywóz 8.356 miljn. fr., w 1929 r. przywóz 7.009 miljn. fr., wywóz 9.449 miljn. fr., a w r. ub. przywóz 6.524 miljn. fr., a wywóz 8.853 miljn. fr. Udział kolonij w całkowitym przywozie do Francji wyniósł w r. ub. 12·46% wobec 12·04% w 1929 r. i 9·46% w 1913 r., w całkowitym wywozie francuskim zaś 20·67% zamiast 18·84% w 1929 r. i 13·01% w 1913 r. Szczególnie charakterystyczne jest, że nawet ostatnio — mimo ogólnej zniżki cen— obroty handlowe z kolonjami nie doznały poważniejszego zmniejszenia.

Kwestja ta powinna i nas interesować, gdyż nawiązanie bezpośrednich stosunków handlowych z kolonjami francuskiemi jest dla Polski zewszechmiar pożądane, dotychczas bowiem mimo dość znacznego udziału artykułów egzotycznych w zagranicznym obrocie Polski, przywóz i wywóz z kolonij francuskich zajmuje odległe i znikome miejsce, co zarówno ze względu na ceny nabywanych artykułów, jak i na konieczność wyzwolenia się z pod pośrednictwa niemieckiego w handlu kolonjalnym jest zjawiskiem niepomyślnem. Piękna w tej dziedzinie rola mogłaby przypaść w udziale naszej młodej marynarce handlowej oraz polskim portom.

Rozmach pieniężny, towarzyszący tworzeniu Wystawy, jest istotnie imponujący. Same prace Generalnego Komisarjatu Wystawy pochłonęły 300 miljn. fr., a niezależnie od tego znaczne wydatki poniosły kolonje francuskie, terytorja protektoratowe lub mandatowe, kraje zagraniczne, biorące udział w Wystawie, a w końcu pojedyńczy koncesjonarjusze i wystawcy. Samo uporządkowanie lasku w Vincennes, prace drogowe i kanalizacyjne pochłonęły 25 miljn. fr Zainstalowanie elektryczności, koszta dekoracyj dziennych i nocnych, motywów świetlnych i t. p. 14 miljn. fr. Niektóre oficjalne budynki kosztowały: Stałe Muzeum Kolonjalne 25 miljn. fr., Sekcja metropolitalna 23 miljn. fr., Miasto Informacyj 16 miljn. fr. i t. d.

Udział pieniężny poszczególnych kolonij przedstawiał się następująco: Algier 7 miljn. fr., Tunis 5 miljn. fr., Marokko 7 miljn. fr., Zachodnia Afryka francuska 7.600 tys. fr., Równikowa Afryka francuska 3.700 tys. fr., Madagaskar 6 miljn. fr., Wyspy Réunion i Guadelupa 2 miljn. fr., francuskie terytorja w Indjach 1 miljn. fr., Togo — Kamerun 2 miljn. fr., Syrja i Liban 3 miljn. fr. Indochiny, których sekcja zajmuje przeszło 9 hektarów, zasługują na wymienienie na miejscu honorowem. Udział ich wyniósł 25 miljn. fr., samo odtworzenie świątyni w Angkor kosztowało 13 miljn. fr. W całości wydatki kolonij francuskich wynoszą około 80 miljn. fr. Wzniesienie parku atrakcyj pochłonęło również poważne sumy. Trudno obliczyć obecnie wydatki, poczynione przez koncesjonarjusza wysp w lasku Vincennes, eksploatującego statki i inne urządzenia komunikacyjne. Samo urządzenie i utrzymanie parku zoologicznego kosztować będzie około 4 miljn.-fr.

Podobnie również nie da się obliczyć wydatków, poniesionych przez Belgję, Holandję, Portugalję i Stany Zjednoczone, które wzniosły obszerne pawilony, jak i wydatków 450 wystawców, oraz kosztów różnorodnych urządzeń wystawowych, jak kolejki okrężnej, autobusów, samochodów, wózków motorowych i t. p. W każdym razie przypuszczać należy, iż ogólna suma wydatków, pozostających w związku z Wystawą Kolonjalną, przekraczać będzie gigantyczną sumę 500 miljn. fr.

Wystawa posiadać będzie również bezpośrednie znaczenie gospodarcze dla Francji; winna ona ożywić zamierający ostatnio w związku z kryzysem ruch turystów zagranicznych i ożywić odczuwające w wysokim stopniu przesilenie dziedziny francuskiej produkcji luksusowej i turystyczno-hotelarskiej. Trudno jest obecnie zdać sobie sprawę, czy nadzieje w tym kierunku spełnią się i czy w ten sposób Wystawa Kolonjalna zamortyzuje się. Chociażby to jednak nie nastąpiło w dziedzinie czysto liczbowej, co jest wysoce możliwe wobec zmniejszającej się siły kupna krajów zagranicznych, to jednak amortyzacja ta nastąpi niewątpliwie z nadwyżką w dziedzinie moralnej, okazując ludności samej Francji w wspaniałem ujęciu ogrom i potęgę francuskiego imperjum kolonjalnego— ukaże im wielką Francję ze 100 miljn. ludności.

*B. Rm.*

**POPIERANIE UPRAWY LNU I KONOPI.** — Wniesione niedawno przez Min. Rolnictwa do Izby Deputowanych projekty ustaw, dotyczące poparcia produkcji lnu i poparcia produkcji konopi — dążą do rozszerzenia na produkcję roślin włókienniczych stosowanego dotychczas wyłącznie w zakresie jedwabnictwa systemu premij bezpośrednich. Rzecz prosta, Polskę, eksportującą znaczniejsze ilości lnu i konopi, powyższe poczynania Rządu francuskiego powinny interesować.

Jak już wspomniano, Francja stosowała dotąd — w dziedzinie produkcji rolnej i opartych o nią gałęzi przemysłowych — premje tylko odnośnie do produkcji jedwabniczej. Wprowadzono je ustawą z dn. 11 czerwca 1909 r., przyczem wysokość ich ulegała kilkakrotnym modyfikacjom. W ciągu tego przeszło 20-letniego okresu system premjowania w zakresie jedwabnictwa silnie się ugruntował. Dopiero w ostatnich czasach pojawiła się tendencja do ograniczenia premij jedynie do kokonów, użytkowanych we Francji.

Pewne analogie z prawodawstwem, dotyczącem premij jedwabniczych, posiadają wspomniane wyżej projekty ustaw, mające na celu wprowadzenie premij dla lnu i konopi. Zachodzą wszakże dość znaczne różnice.

Przedewszystkiem ustala się dla lnu i konopi jedynie globalną sumę premij rocznych z pozostawieniem corocznego określania wysokości stawek drogą dekretu w zależności od powierzchni zasiewu, przewidywanego zbioru oraz stanu rynku w każdym roku. Poza tem premje dla obu roślin włókienniczych projekt ustawy określa jedynie na 6 lat. Suma premij, przeznaczonych na poparcie produkcji lnu, wynosić ma rocznie 60 miljn. fr. produkcji konopi — 6 miljn. fr. Premje, przeznaczone na poparcie produkcji lnu, mają być w zasadzie przeznaczone tylko dla lnu produkcji francuskiej, międlonego w kraju. Prowizorycznie tylko proponuje się rozszerzenie ich, aż do odwołania przez odpowiedni dekret i w wysokości nie przekraczającej $^2/_3$ ogólnej sumy premij, na słomę lnianą produkcji francuskiej, wywożoną dla roszenia i międlenia zagranicę.

Projekty obu ustaw przewidują również wprowadzenie przymusu użytkowania przez tkactwo francuskie lnu i ko-

nopi, podległych premjowaniu w corocznie określanym minimalnym odsetku.

Podania o premje mają być kierowane do Min. Rolnictwa przez odpowiednie organizacje fachowe, którym projekty ustaw powierzają również podział premij między uprawnionych.

Specjalny komitet, wyznaczony przez Min. Rolnictwa, będzie miał za zadanie kontrolowanie podań oraz przedstawianie ministerstwu propozycyj udzielania i podziału premij.

Jeśli chodzi o motywy omawianych projektów—streszczają się one w konieczności poparcia produkcji lnu i konopi z punktu widzenia rolniczego, przemysłowego, społecznego i ogólno-narodowego. Ponieważ poparcie to w formie podwyżki ceł przywozowych uznano, ze względu na potrzebę aprowidowania się przemysłu w surowiec zagraniczny w $^2/_3$ zapotrzebowania, za niewskazane — pozostała więc droga premjowania.

## STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI

**ZAOSTRZENIE KRYZYSU NAFTOWEGO.** — Sytuacja na amerykańskich rynkach naftowych — według informacyj „*Tägliche Berichte*" — uległa w czerwcu dalszemu zaostrzeniu. W obszarze wschodniego Teksasu wielkie towarzystwa zakupu ropy zaprzestały wogóle ustalania cen dla odbioru ropy, ponieważ nie udało im się wciągnąć do zamierzonej regulacji produkcji outsiderów, a wydobycie w związku z tem wzrasta stale ponad dopuszczalną miarę.

Notowania ropy wschodnio-teksaskiej wahały się między 25 a 37 ct. za baryłkę zależnie od jakości, lecz zawierano także kontrakty po cenie 15 ct. za baryłkę.

Oficjalna redukcja cen w Midcontinent i Golf wpłynęła także na zniżkę cen w środkowym obszarze północno-wschodnim (Pelsylwanja, Ohio), w którym wydobywa się najbardziej wartościowe amerykańskie ropy. Zniżki wynoszą tam 20 — 25 ct. za baryłkę, tak że najlepszą pensylwańską ropę notowano $ 1 — 1·50 za baryłkę wobec normalnej ceny $ 3 — 4.

Ma się rozumieć, że ta reduta cen ropy wpłynąć musiała także na dalsze obniżenie cen gotowych produktów, w szczególności benzyny; prawie we wszystkich ważniejszych centrach produkcji i składowych U. S. A. notowania loco rafinerja, jak również w handlu hurtowym i w pompach doznały mniej lub więcej silnego spadku.

Producenci Midcontinentu zwrócili się z usilną próbą do Prezydenta Hoovera o zastosowanie środków zaradczych. W pierwszej linji domagają się natychmiastowego wydania w drodze rozporządzenia zakazu przywozu zagranicznej ropy.

Z powyższych informacyj wynika, że cena ropy 15 ct. am. za baryłkę (133 $^1/_3$ kg), t. j. $ 10·5 za cysternę ropy — jest niższa niż najniższe notowania cen ropy borysławskiej w 1909 r., które wynosiły 70 halerzy za 100 kg, t. j. $ 15 za cysternę.

Obecna cena ropy borysławskiej wynosi $ 180 za cysternę. *J. W.*

## NIEMCY

**PRZYMUSOWY PRZEMIAŁ PSZENICY.** — Na posiedzeniu Wydziału Rzeczoznawców w Ministerstwie Wyżywienia i Rolnictwa Rzeszy mówił Minister Schiele o zamiarach Rządu w sprawie ustalenia procentowego stosunku przymusowego przemiału pszenicy (Vermahlungszwang) w nowym roku gospodarczym.

Minister Schiele stwierdził, że roczne zapotrzebowanie pszenicy (łącznie z pszenicą, przeznaczoną na zasiew) wynosi w Niemczech ok. 4·8 miljn. tonn. W nowym roku gospodarczym będzie jednak zapotrzebowanie nieco większe niż w poprzednim roku, a to ze względu na to, że przerzucenie się konsumpcji z pszenicy na żyto, które nastąpiło w ostatnich latach ze względu na rozpiętość cen pszenicy i żyta, znacznie się zmniejszy. Poza tem niema potrzeby popierania konsumpcji żyta kosztem pszenicy drogą specjalnych środków przymusowych.

Wobec zwiększenia się obszaru zasiewu pszenicy o ok. 375—400 tys. ha, czyli o przeszło 20% w porównaniu z 1929 r., można się spodziewać, że produkcja pszenicy (jarej i ozimej) wyniesie około 4·5—4·6 miljn. t, a zatem trzeba będzie sprowadzić z zagranicy kilkaset tys. t. Ministerstwo Wyżywienia i Rolnictwa Rzeszy zamierza wobec tego ustalić stosunek przymusowego przemiału na cały nowy rok gospodarczy na 97%. Równocześnie, wobec istniejących trudności w finansowaniu zbiorów, Ministerstwo zamierza ułatwić eksport specjalnie bezpośrednio po zbiorach — a import zamierza uregulować w ten sposób, by nastąpiła wymiana gatunkowa, t. zn. pszenicy niemieckiej na twardą pszenicę zagraniczną.

*A. B.*

## CZECHOSŁOWACJA

**KONCENTRACJA W PRZEMYŚLE SAMOCHODOWYM.**—Po dłuższych rokowaniach, prowadzonych w Pradze przez przedstawicieli 3 największych czeskosłowackich przedsiębiorstw samochodowych, doszło niedawno do zawarcia porozumienia między firmami Praga, Skoda i Tatra w przedmiocie uregulowania produkcji i zbytu samochodów w Czechosłowacji. W uchwał, jaka zapadła na konferencji przedstawicieli wymienionych firm, postanowiono stworzyć wspólną dla wszystkich 3 fabryk organizację produkcji i sprzedaży, przy zachowaniu jednak odrębności typów samochodowych, wytwarzanych dotychczas w poszczególnych fabrykach. Nowa organizacja opierać się więc będzie na analogicznych zasadach na jakich oparte jest amerykańskie towarzystwo General Motors i otrzymać ma formę spółki akcyjnej pod nazwą: Czeskosłowacki Przemysł Samochodowy S. A. Według obliczeń fachowców, zaoszczędzi się przez wprowadzenie wspólnej organizacji produkcji i zbytu ok. Kcz. 60 — 80 miljn. rocznie, co umożliwi przeprowadzenie daleko idącej redukcji cen i ułatwi w ten sposób czeskosłowackiemu przemysłowi samochodowemu walkę z konkurencją zagraniczną, nie tylko na rynku krajowym, lecz i na rynkach zagranicznych, przedewszystkiem zaś na rynkach wschodnich.

Program produkcji nowej spółki, która działalność swą rozpocznie prawdopodobnie z dniem 1 stycznia 1932 r., nie został jeszcze definitywnie ustalony, prawdopodobnie jednak sprawa ta uregulowana będzie w ten sposób, że małe (t. zw. ludowe) wozy wyrabiane będą w Zakładach Skody, większe zaś typy — w fabryce Praga, posiadającej najodpowiedniejsze ku temu urządzenia techniczne.

Liczby, ilustrujące dotychczasową wytwórczość sfuzjonowanych przedsiębiorstw, przedstawiają się następująco (ilość wozów)):

| | *Wytwórczość:* | | *Zbyt:* | |
|---|---|---|---|---|
| | *1930* | *1929* | *1930* | *1929* |
| Skoda . . . | 5.500 | 4.400 | 4.533 | 3.843 |
| Praga . . . | 5.350 | 4.700 | 5.002 | 4.949 |
| Tatra . . . | 4.050 | 3.600 | 3.830 | 3.700 |

Liczby te będą miarodajne przy ustalaniu kontyngentów produkcyjnych dla poszczególnych fabryk.

Jak słychać, w finansowaniu nowego przedsiębiorstwa oprócz bezpośrednio zainteresowanych firm wezmą udział również 2 wielkie banki czeskosłowackie. Wysokość kapitału akcyjnego zjednoczonej spółki samochodowej nie została jeszcze ustalona, prawdopodobnie jednak nie będzie przekraczała Kcz. 100 miljn.

## SZWECJA

**POROZUMIENIE W SPRAWIE PRZEWOZU WEŁNY DRZEWNEJ.**— Siedem poważnych przedsiębiorstw żeglugowych, zajmujących się przewozem wełny drzewnej ze Szwecji do Stanów Zjednoczonych, zawarło ostatnio porozumienie pod nazwą „Szwedzko-Bałtycka Północno-Atlantycka Konferencja Frachtowa" (The Swedish-Baltic North Atlantic Freight Conference).

Do konferencji tej weszły 4 towarzystwa szwedzkie, a mianowicie: The Swedish — America—Mexico Line, The Transatlantic Shipping Company, The Transmarine Company, The Helsingborg Shipping Company, jedno norweskie — Wilhelm Wilhelmsen, jedno amerykańskie — The American Scantic Line, i jedno niemieckie — Unterweser Reederei, A. G.

Celem Szwedzko-Bałtyckiej grupy jest racjonalizacja transportu wełny drzewnej ze Szwecji do Stanów Zjednoczonych drogą kooperacji pomiędzy 7 wymienionemi towarzystwami — przez przydział odpowiedniej ilości ładunku wełny na statki tych towarzystw, odchodzące z portów Północnej Szwecji do Ameryki, przyczem przewidywane jest 12—15 odjazdów co miesiąc.

## BUŁGARJA

**SYTUACJA GOSPODARCZA.** — Rolnictwo, będące najważniejszą gałęzią produkcji, znajduje się obecnie w Bułgarji w sytuacji stosunkowo pomyślnej. Zasiewy jesienne i wiosenne są większe niż w r. ub., eksport płodów rolnych utrzymuje się na pomyślnym poziomie pod względem ilościowym, a uzyskiwane ceny uważane są za dość zadowalające, dotyczy to zwłaszcza kukurydzy, jęczmienia i żyta. Natomiast produkcja oliwy była w marcu r. b. mniejsza niż w tym samym miesiącu r. ub. i mniejsza niż w lutym; spadła również produkcja mineralna i metalowa. Niemniej liczba robotników, zatrudnionych w różnych przemysłach, oprócz tytoniowego, wynosiła w marcu r. b. 43.396 wobec 41.819 w lutym i 57.968 w marcu r. ub., przemysł tytoniowy zaś zatrudniał 14.009 osób wobec 9.701 w lutym r. b. Wzrost produkcji zaznaczył się w przemyśle włókienniczym, chemicznym, budowlanym i elektrycznym. Obroty handlu zagranicznego wzrosły w marcu

i wynosiły w imporcie 375 miljn. lewów, a w eksporcie 582 miljn. lewów, podczas gdy w lutym r. b. import wyniósł 308 miljn. lewów i eksport 347 miljn. lewów. Dzięki znacznej przewadze eksportu w marcu bilans handlowy za I kwartał r. b. zamknął się saldem aktywnem w kwocie 339 miljn. lewów; w tym samym okresie r. ub. saldo aktywne wynosiło 458 miljn. lewów. Spadek przewyżki eksportowej wynika ze zniżki cen, ilościowo bowiem nie nastąpiły w porównaniu z r. ub. prawie żadne zmiany. Ilość upadłości wykazuje ostatnio tendencję spadkową. Dochody Państwa za jedenaście miesięcy roku budżetowego 1930/31 wyniosły 4.583 miljn. lewów, co stanowi spadek o 20% w porównaniu z tym samym okresem r. ub. W wyniku spadku dochodów budżet zamknął się deficytem, przekraczającym 1 miljd. lewów.

## HISZPANJA

**STEMPLOWANIE BANKNOTÓW.** — Dekret Rządu z dn. 23/VII r. b., opublikowany w dn. 25/VII r. b., postanawia, iż od dn. 10/VIII r. b. rozpoczęte zostanie ostemplowywanie banknotów, znajdujących się w obiegu. Proces ten trwać będzie co najwyżej 3 miesiące. Od dn. 20/IX r. b. kasy urzędowe nie będą przyjmować banknotów nieostemplowanych. Ban Hiszpański przygotowuje się do emisji nowego typu banknotów — z emblematami Republiki.

## SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN. W PAŃSTW. ZAGR.

**TRAKTAT HANDLOWY NIEMIECKO-WĘGIERSKI.** — W dn. 22 lipca r. b. zawarty został w Genewie traktat handlowy pomiędzy Rzeszą Niemiecką i Węgrami, mający zastąpić dotychczasowe prowizorjum handlowe między obu temi krajami, oparte o klauzulę największego uprzywilejowania i nie zawierające żadnych specjalnych postanowień celnych.

Traktat ten jest po stronie Niemiec traktatem preferencyjno-celnym i stanowi trzeci już zkolei tego rodzaju układ (po traktatach handlowych Niemiec z Rumunją i Austrji z Jugosławią, nie licząc traktatu austro-węgierskiego, zawierającego ukrytą preferencję), zawarty w ciągu ostatnich tygodni w Europie Środkowej.

Zgodnie z posiadanemi dotychczas danemi, Węgry udzielają w traktacie z dn. 22/VII Niemcom szeregu zniżek celnych i fiksacyj celnych na produkty przemysłowe, interesujące specjalnie wywóz niemiecki do Węgier, a mianowicie: maszyny, wyroby żelazne, chemikalja, wyroby włókiennicze, zabawki i t. d. Jak słychać, jednak istnieją w liście zniżek węgierskich i zniżki na niektóre produkty spożywcze.

Wzamian za te ustępstwa Niemcy udzielają Węgrom cła preferencyjnego na pszenicę, wynoszącego o 25% mniej niż obecnie obowiązująca autonomiczna niemiecka stawka celna w tej pozycji, a więc RM 18·75 zamiast RM 25. Poza tem Węgry uzyskują w traktacie możność korzystania z preferencji, udzielonej przez Niemcy Rumunji w traktacie z dn. 27/VI r. b. dla kukurydzy i jęczmienia. Nadto Niemcy udzielają Węgrom kontyngentu przywozowego na 80.000 świń tłuszczowych (powyżej 110 kg) oraz kontyngentu przywozowego na 6.000 sztuk bydła — tak, jak przyznały Niemcy Szwecji w traktacie z dn. 18/II 1930 r. Węgierska trzoda chlewna nie została dopuszczona przez Niemcy na wolny rynek i winna być, stosownie do postanowień układu, kierowana do fabryk mięsnych w Niemczech. Zresztą przewiduje się, iż wobec niskich cen wieprzowiny w Niemczech i wysokiego cła kontyngent nie zostanie chwilowo przez Węgry wykorzystany. Wywóz cieląt z Węgier do Niemiec podlega według traktatu bardzo ostrym przepisom weterynaryjnym, oprócz tego zaś wolno przywozić je tylko przez pewne określone stacje graniczne, i podlegają one zabiciu w najbliższej do stacji granicznej rzeźni.

Rozumie się, iż tak, jak było stypulowane w traktacie niemiecko-rumuńskim dla kukurydzy i jęczmienia, preferencja dla pszenicy węgierskiej wejdzie w życie dopiero wówczas, gdy państwa, posiadające na terenie Niemiec klauzulę największego uprzywilejowania (chodzi tu przedewszystkiem o zainteresowane w wywozie pszenicy Stany Zjednoczone i Z.S.R.R.), na to zgodzą się. Takie załatwienia sprawy, rozumie się, nie zadowala Węgry, które pragnęły, jak obecnie wiadomo, preferencji dla swej pszenicy w Niemczech w formie zakupu przez niemieckie firmy zbożowe 100—150 tys. tonn pszenicy węgierskiej po cenach wyższych od poziomu cen światowych, przyczem ryzyko tranzakcyj miały ponieść finanse Rzeszy. Taka preferencja ukryta nie doszła do skutku — jakoby naskutek ciężkiego położenia finansowego Niemiec, ale fakt ten pozbawił Niemcy szeregu dalszych ustępstw ze strony Węgier, które w wypadku takiego rozwiązania sprawy preferencji godziłyby się na większe ofiary od tych, jakie poniosły w traktacie z dn. 22/VII r. b.

Niemieckie sfery przemysłowe i handlowe wskazują na fakt, iż, kto wie, czy nie udałoby się uzyskać od Węgier większych ustępstw wzamian za obniżenie niemieckich ceł na inne produkty rolne, skoro tranzakcja zakupu pszenicy nie mog'a dojść do skutku. Naskutek jednak sprzeciwu sfer rolniczych w Niemczech wszelkie ustępstwa dalsze na rzecz Węgier zostały uniemożliwione.

Traktat z dn. 22/VII podlega ratyfikacji przez parlamenty obu krajów, niektóre postanowienia jednak wprowadza się w życie jeszcze przed ratyfikacją. Rokowania prowadzone były w Berlinie i Genewie, przyczem ze strony węgierskiej głównym delegatem był P. de Nickl, Dyrektor Departamentu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, ze strony niemieckiej zaś — Konsul Generalny Winden z Auswaertiges Amt. *C.*

**AUSTRJA.** — V nowela celna[1]). — W *„Bundesgesetzblatt"* Nr. 49 z dn. 17/VII 1931 r. ogłoszona została ustawa, zmieniająca szereg stawek celnych, t. zw. V nowela celna. Ustawa ta co do ilości przeprowadzonych zmian stanowi najpoważniejszą rewizję taryfy celnej, obejmuje bowiem przeszło 600 stawek celnych. Dotychczas przeprowadzone zmiany w ustawie zasadniczej, jaką jest taryfa celna z dn. 5/IX 1924 r., objęły około 1.500 stawek celnych, a mianowicie: I nowela (z dn. 18/III 1926)—7 stawek, II (z dn. 28/VI 1926) — ok. 350, III (z dn. 27/X 1927) — ok. 130, IV (z dn. 16/VII 1930) — ok. 400, V (z dn. 14/VII 1931) — ok. 600. A więc, choć, oczywiście, wiele stawek było kilkakrotnie zmienianych — taryfa celna z 1924 r., licząca przeszło 1400 stawek, została powyższemi nowelami prawie całkowicie zmieniona, przyczem niektóre pozycje zróżniczkowano. Zaznaczyć należy, że na jesieni r. ub. przystąpiono do opracowania nowej taryfy celnej, rozpoczęte prace jednak nie zostały doprowadzone do końca, a natomiast Rząd złożył do Parlamentu w dn. 20/II r. b. projekt V noweli celnej. Projekt ten został następnie znacznie rozszerzony i ostatnio ogłoszony.

Ważniejsze zmiany przedstawiają się, jak następuje:

| *Poz. tar. celnej* | *Nazwa towaru* | *Cło: obecne* | *Cło: dotychczasowe* |
|---|---|---|---|
| | | kor. zł. od 100 kg | |
| 23 | Pszenica, orkisz | 6·— | 6·— |
| 24 | Żyto | 6·— | 6·— |
| 25 | Jęczmień | 6·— | 6·— |
| | Uwaga: Jęczmień na paszę | b. c. | b. c. |
| | Za jęczmień pastewny uważa się jęczmień odpadkowy | | |
| 52 | Bydło rogate: | | |
| | *a*) rzeźne | 30·— | 15·— |
| | *b*) hodowlane — od sztuki | 150·— | 75·— |
| | *c*) jałowizna „ „ | 90·— | 45·— |
| | *d*) cielęta „ „ | 18·— | 8·— |
| 58 | Ptactwo domowe wszelkiego rodzaju: | | |
| | *a*) żywe | 20·— | 12·— |
| | *b*) bite | 40·— | 25·— |
| 71 | Masło naturalne, świeże lub solone, również topione, szmalec gęsi, również topiony | 81·— | 60·— |
| 78 | Wosk zwierzęcy, pszczeli, wosk roślinny, jak wosk Carnauba i inne gatunki wosku: | | |
| | *a*) wosk Carnauba, surowy lub rafinowany | b. c. | 2·— |
| | *b*) inny: | | |
| | 1) w stanie naturalnym | 2·— | 2·— |
| | 2) przerobiony (bielony, barwiony, przetopiony w formie tafelek lub kulek), również z domieszką innych materjałów | 12·— | 12·— |
| 97 | Kiełbasy mięsne: | | |
| | *b*) wyborowe | 250·— | 200·— |

[1]) *P. artykuł zesz. 12/1931, str. 486/8.*

| | | | |
|---|---|---|---|
| 123 | Ropa naftowa surowa | 0·40 | 0·25 |
| 124 | Ropa naftowa destylowana lub destylowana i rafinowana, oleje z węgla brunatnego i łupku, również rafinowane: | | |
| | *b*) nafta | 4·— | 2·— |
| | *d*) olej gazowy | 1·— | 0·50 |
| | *e*) oleje cylindrowe o gęstości poniżej 915° i punkcie zapłonienia powyżej 310° C. | 10·— | 12·— |
| 126 | Parafina, cerezyna, wosk ziemny: | | |
| | *b*) parafina nieoczyszczona lub oczyszczona | b. c. | 4·— |
| | *c*) cerezyna oczyszczona lub zaprawiona | 12·— | 12·— |
| 133 | Przędza bawełniana pojedyńcza, surowa: | | |
| | *d*) powyżej Nr. 50 do Nr. 102 num. ang. | 60·— | 60·— |
| | *e*) powyżej Nr. 102 num. ang. | b. c. | 60·— |
| 134 | podwójna, surowa: | | |
| | *d*) powyżej Nr. 50 do Nr. 102 num. ang. | 84·— | 84·— |
| | *e*) powyżej Nr. 102 num. ang. | b. c. | 84·— |
| 135 | potrójna lub więcej razy skręcona, surowa: | | |
| | *d*) powyżej Nr. 50 do Nr. 102 num. ang. | 84·— | 84·— |
| | *e*) powyżej Nr. 102 num. ang. | b. c. | 84·— |
| 146 | Aksamit, tkaniny i wstążki aksamitne: | | |
| | *a*) surowe | 280·— | 300·— |
| | *b*) barwione | 420·— | 350·— |
| | *c*) drukowane lub kolorowo tkane | 550·— | 430·— |
| 157 | Przędza lniana, konopna, również mieszana z innemi należącemi do tej klasy materjałami włóknistemi, oraz osobno niewymienione przędze: | | |
| | *a*) pojedyńcze, surowe: | | |
| | 2) lniana, konopna: | | |
| | do Nr. 6 num. ang. | 10·50 | 8·— |
| | powyżej Nr. 6 do Nr. 10 num. ang. | 13·— | 8·— |
| | powyżej Nr. 10 num. ang. | 15·50 | 8·— |
| 161 | Tkaniny z przędzy, wymienionej w poz. 157 i 158: | | |
| | *a*) niewzorzyste | | |
| | 1) surowe: | | |
| | do 40 nitek w osnowie i wątku w 2 cm² | 80·— | 60·— |
| | powyżej 40 do 160 nitek | 140·— | 100·— |
| | powyżej 160 nitek | 140·— | 180·— |
| | 2) bielone, barwione, drukowane lub kolorowo tkane; | | |
| | do 80 nitek w osnowie i wątku w 2 cm² | 200·— | 150·— |
| | powyżej 80 do 160 nitek | 300·— | 280·— |
| | powyżej 160 nitek | 300·— | 300·— |
| | *b*) wzorzyste, z wyjątkiem adamaszku: | | |
| | 1) surowe. | | |
| | do 160 nitek | 250·— | 250·— |
| | powyżej 160 nitek | 250·— | 320·— |
| | 2) bielone, barwione, drukowane lub kolorowo tkane | 400·— | 400·— |
| 162 | Adamaszki wszelkiego rodzaju, również surowe | 450·— | 400·— |
| 368 | Żelazo i stal w sztabach, również kute: | | |
| | *a*) walcowane na gorąco lub kute | 5·— | 5·— |
| | *b*) ciągnione, również walcowane na zimno (z wyjątkiem żelaza taśmowego) | 7·— | 10·— |
| | *c*) inaczej obrobione | 10·— | 10·— |
| 368 *A* | Żelazo taśmowe na zimno walcowane lub ciągnione: | | |
| | *a*) wygładzone przez walcowanie lub ciągnienie, również wyżarzone lub przycięte — o grubości: | | |
| | 1) 1 mm i wyżej | 11·— | 9·50 |
| | 2) poniżej 1 mm do 0·3 mm | 13·— | 10·— |
| | 3) poniżej 0·3 mm | 17·— | 14·— |
| | *b*) obrobione, również niklowane — o grubości: | | |
| | 1) 1 mm i wyżej | 15·— | 11·80 |
| | 2) poniżej 1 mm do 0·3 mm | 17·— | 14·— |
| | 3) poniżej 0·3 mm | 21·— | 16·— |
| 370 | Blachy i płyty wyginane, przykrajane, przebijane, dziurkowane podlegają dopłacie do cła za odpowiednie blachy i płyty, a mianowicie: | | |
| | *c*) przebijane, dziurkowane | 6·— | 3·50 |
| 439 | Maszyny i aparaty rolnicze: | | |
| | *a*) 1) pługi motorowe | 30·— | 10·— |
| | 2) pługi parowe i inne mechaniczne (z wyłączeniem motorów) | 10·— | 10·— |
| | *b*) młocarnie o wadze sztuki: | | |
| | 1) 1.500 kg i wyżej | 25·— | 25·— |
| | 2) poniżej 1.500 kg | 45·— | 25·— |
| | *d*) inne: | | |
| | 1) drewniane (t. zn. o zawartości 75% lub więcej drzewa) | 15·— | 15·— |
| | 2) żelazne: | | |
| | bronzy tarczowe, siewniki, siewniki do nawozów sztucznych, żniwiarki, kosiarki, sieczkarnie, prasy do wina i owoców, śrutowniki | 45·— | 30·— |
| | inne | 30·— | 30·— |

**WŁOCHY.** — Podwyżki celne. — Od dn. 9 lipca zostały podwyższone następujące cła generalne: od mięsa mrożonego do 100 lir. (dotychczas przywóz bezcłowy), od żyta z 17½ na 36½ lir., od mąki żytniej z 23·9 do 50·9 lir.

# Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

## BYDŁO I MIĘSO

— Na rynku bekonów w Anglji w I połowie lipca, ze względu na dobry popyt ze strony konsumentów, panowała tendencja mocniejsza przy cenach zwyżkujących, mimo że dowozy były duże. Towar polski cieszył się dobrym popytem, a ceny podniosły się o ok. sh 5 na 1 cwt.

Na rynku trzody chlewnej w Austrji w związku z wprowadzeniem w bliskie przyszłości cła—kupcy gromadzili towar to też popyt był dobry przy dużych obrotach. W końcu okresu sprawozdawczego mimo dużego popytu wszystkie gatunki obniżyły się w cenie.

W Pradze dla nierogacizny utrzymywała się w okresie sprawozdawczym tendencja mocniejsza, która cechowała również rynek bydła rogatego oraz cieląt.

W Gdańsku dla bydła rogatego, z wyjątkiem krów, zanotowano słabszą tendencję przy nieznacznym spadku cen. Również nieco słabiej kształtowały się i ceny nierogacizny.

**LONDYN.** — Na rynku bekonów notowano dn. 11/VII — w sh za 1 cwt: duńskie Nr. 1 sizeable 65, — Nr. 2 63, — Nr. 3 61, — ciężkie Nr. 1 65, — Nr. 2 63, — szóstki Nr. 1 59 — 61,—szóstki Nr. 2 60, szwedzkie Nr. 1 sizeable 61,— Nr. 2 59,— ciężkie Nr. 1 61, — Nr. 2 58, holenderskie Nr. 1 sizeable 57, — Nr. 2 55, — Nr. 3 51, — ciężkie Nr. 1 57, — Nr. 2 53, polskie Nr. 1 sizeable 52, — Nr. 2 51, — Nr. 3 50, — ciężkie Nr. 1 51,—Nr. 2 50, — szóstki Nr. 1 45 — 47, — Nr. 2 45 — 47.

**WIEDEŃ.** — Notowano dn. 14/VII — w szyl. austr. za 1 kg żywej wagi: angielskie krzyżówki 1·35 — 1·50, mięsne lekkie z Polski 1·25 — 1·60, grube 1·18 — 1·50, tertio 1·10 — 1·15, stare 1·20, — 1·25, chłopskie 1·25 — 1·45.

**PRAGA.** — W jatkach Praga VII płacono dn. 8/VII za 1 kg bitej wagi łącznie z podatkiem: cielęta 7 — 7·50, świnie krajowe 8·00 — 9·50. Na targu bydła żywego płacono—w Kcz. bez podatku: woły kraj. 3·50 — 6·00, stadniki 4·40 — 5·50,— krowy 3·50 — 6·50, — jałówki 5·25 — 6·80, stadniki polskie 4·25—4·75, krowy 4·30— 5·10, a świnie płacono: krajowe 6·50— 6·75, słowackie 6·40 — 6·70, bagony jugosłowiańskie 7·40 — 8·40.

## MASŁO

— Na zagranicznych rynkach maślarskich w I połowie lipca przy zwiększonem zapotrzebowaniu ze strony konsumentów ogólna sytuacja rynkowa była mocniejsza. Ceny na początku okresu sprawozdawczego utrzymywały się na niezmienionym poziomie, ponieważ jednak w związku z chłodami zapotrzebowanie konsumpcyjne wzrosło, stopniowo zarysowała się tendencja zwyżkowa i w połowie miesiąca ceny podniosły się o kilka punktów.

Na rynku angielskim przy znacznych dowozach i dużem zapotrzebowaniu ceny wykazują poważną tendencję zwyżkową. Najlepszym popytem cieszy się masło duńskie, którego ceny zwyżkowały o sh 5. Dobrym popytem cieszy się również masło kolonjalne. Ceny masła holenderskiego i polskiego kształtują się przy tendencji lekko zwyżkowej.

Na rynku niemieckim położenie nie było zupełnie jasne, aczkolwiek ceny w ostatnich dniach zwyżkowały. Ze względu na ogólną sytuację Niemiec trudno narazie określić, czy podwyżka cen została spowodowana większem zapotrzebowaniem przy ograniczonej podaży, czy wchodzą tu w grę inne przyczyny.

Na rynku duńskim popyt ze strony rynków odbiorczych jest dobry, ceny wykazują tendencję mocniejszą.

**LONDYN.** — Notowano oficjalnie — w sh za 1 cwt: nowozelandzkie najlepsze 113 — 115, — niesolone 114 — 116, australijskie najlepsze 107—109, — niesolone 108 — 110, duńskie 121 — 122, holenderskie niesolone 122 — 124, polskie 90 — 96, — niesolone 96 — 98, niesolone duńskie za 100 kg na eksport do Anglji 117 — 118.

**BERLIN.** — Notowano — w RM za 50 kg: I gat. 125 — 129, II gat. 115 — 119, III gat. 101 — 105, hamburskie I gat. 115—128, — II gat. 108 — 120, — III gat. 100—110.

**KOPENHAGA.** — Notowano — w kor. za 1 kg 1·88 — 1·95.

## JAJA

W I połowie lipca na światowym rynku jajczarskim przy niedużych dowozach panowała tendencja niejednolita.

Na rynku niemieckim w związku z ogólną depresją położenie niewyraźne. Kupcy zachowują się z rezerwą. Tendencja wyczekująca.

W Anglji przy ograniczonych dowozach jaj angielskiej krajowej produkcji położenie dla towaru angielskiego mocniejsze. Ceny tego towaru wykazują wyraźną tendencję zwyżkową. Notowania jaj polskich pozostają bez zmian.

Na rynku francuskim usposobienie spokojne. Popyt na jaja do picia, szczególnie francuskie oraz belgijskie, dobry. Dowozy ograniczone.

Na rynku austrjackim jeszcze w początku okresu sprawozdawczego dużo towaru nabywano dla celów spekulacyjnych w przewidywaniu cła. Naskutek zwiększonego zapotrzebowania ceny wyraźnie zwyżkowały. W połowie miesiąca przy dużej podaży towaru importowanego ogólna tendencja poważnie osłabła, kupcy zachowują się wstrzemięźliwie.

W Danji ceny pozostają na niezmienionym poziomie, podaż towaru znacznie sie zmniejszyła.

W Holandji w związku z niewyraźną sytuacją na rynku niemieckim — spokój przy tendencji wyczekującej. Dowozy małe.

W Z. S. R. R. dowozy bardzo ograniczone i prawdopodobnie nie powiększą się ze względu na roboty polne. Ceny bez zmian.

**BERLIN.** — Notowano — w fenigach za sztukę franco wagon Berlin: jaja niemieckie do picia ponad 65 g wagi sztuka 9¾, — ponad 48 g 7½, wysortowane 6¼ — 6½, duńskie 18 lbs. 9¾, — 15½ lbs. 8 holenderskie 68 g 10½, jugosłowiańskie 6½ — 7, rosyjskie duże 7 — 7½, normalne 6½ — 6¾, zagraniczne drobne 5½ — 6.

**LONDYN.** — Notowano — w sh za 120 sztuk: angielskie „Specials" 16, belgijskie 18 lbs. 10/6, duńskie 18 lbs. 11/6, holenderskie bronzowe 12 — 12/6, polskie 54/57 kg 6/6 — 7, — 51/54 kg 6/3,—48/51 kg 6, — 45/48 kg 5/3 — 5/9, — polskie czerwone 4/9 — 5.

**WIEDEŃ.** — Notowano — w gr. austr. za sztukę: prima jugosłowiańskie i węgierskie przerobione 10½, oryginalne 10, prima polskie 51/54 kg 8¼ — 9, — 48/51 kg 8—8¼.

**PRAGA.** — Notowano — w Kcz. za 60 sztuk: jaja polskie 28 — 31, czeskie i morawskie 32—35 słowackie 29—32.

## METALE

**ŻELAZO.** — Po chwilowem polepszeniu stanu rynku żelaznego w pośrednim związku z propozycją Prezydenta Hoovera położenie w tygodniu sprawozdawczym — od 18 do 24 lipca — doznało pogorszenia. Możliwość wystąpienia w ostrzejszej formie dumpingu niemieckiego trzyma w szachu międzynarodowy rynek żelaza, gdzie ceny, w przeciwieństwie do paru ostatnich tygodni, zaczęły ujawniać pewną chwiejność ze skłonnością ku zniżce.

Jeszcze gorzej przedstawiają się sprawy na rynku starego żelastwa, który ze specjalną czułością reaguje na ruchy gospodarczo-politycznego barometru. Zapotrzebowanie na rynkach wewnętrznych spadło do minimum i jedyna nadzieja na polepszenie sytuacji jest w krajach, importujących żelastwo.

Kryzys finansowy wraz z silnem ograniczeniem kredytów i podniesieniem stopy dyskontowej, prawie zupełnie zdezorganizował rynek niemiecki, który ograniczył się tylko do nieznacznych tranzakcyj zarówno wewnętrznych, jak i eksportowych. Stosunkowo najlepsze zapotrzebowanie było na belki dla celów budowlanych i na blachę. Jako cenę eksportową żądaną notowano £ 3.14.0 za żelazo sztabowe.

Na Górnym Śląsku niemieckim tworzy się trust żelazny, obejmujący całe hutnictwo oraz większość zakładów przetwórczych. Odnośna umowa między „Vereinigte Oberschlesische Hüttenwerke" i „Borsigwerk" jest już podobno podpisana, oczekiwane jest również przystąpienie „Preussagu" w dziale stali specjalnych. Trust ten ma kontrolować wytwórczość 650.000 t stali rocznie.

Na rynku starego żelastwa panowała silna depresja przy cenach zniżkujących. Wymieniano cenę RM 36 — 37 za tonnę staliwa w okręgu zachodnim.

Rynek francuski ciągle jest jeszcze pod wpływem utworzenia biura sprzedaży żelaza sztabowego, które odrazu wyznaczyło cenę 500 fr. za tonnę, nic więc dziwnego, że wywołało to chwilowy silny popyt na ten gatunek, który obecnie sprzedawany jest po 450 do 470 fr. Zapotrzebowanie surówki trochę się polepszyło i ceny utrzymują się na wysokości 290 fr. za surówkę fosforową Nr. 3 i 335 fr. za surówkę półfosforową. Na rynku starego żelastwa panuje kompletny zastój.

Na rynku belgijskim panował bardzo pesymistyczny nastrój. Ceny częściowo wykazały tendencję zniżkową przy zasadniczej cenie żelaza sztabowego £ 3.10. Belki normalnego profilu notowano po £ 3.6, kształtowniki £ 3.11 do 3.16.

Rynek starego żelastwa znajdował się w kompletnym zastoju, ceny wykazywały tendencję zniżkową.

Na rynku angielskim położenie pogarsza się pod wpływem wydarzeń politycznych. Wytwórczość się zmniejsza, ostatnio zgaszono 2 wielkie piece. Obroty były o wiele nie wystarczające. Jedynie w blasze cynkowanej i w blasze białej uwidacznia się nieznaczne polepszenie. Ceny utrzymywane są na dotychczasowym poziomie.

Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglji, Belgji wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ f. o. b. port — notowane były w dn. 23 lipca 1931 r., jak następuje:

| | *Wielka Brytanja* za 1.016 kg | *Belgja i Luksemburg* za 1.000 kg | *Francja* za 1.000 kg |
|---|---|---|---|
| Surówka: | | | |
| odlewn. Nr. III (2·5-3·0% Si) | 2.18.6 | 2. 8.6 | 2. 8.6 |
| tomasowska | — | 2. 7.0 | — |
| hematytowa | 3. 2.6 | — | — |
| ferromangan | 8 0.0 | — | — |
| Półwytwór: | | | |
| kęsy | — | 3. 6.0 | 3. 6.0 |
| platyny | — | 3. 7.6 | 3. 7.6 |
| Wytwory gotowe: | | | |
| żelazo sztabowe | 6. 5.0 | 3.10.0 | 3.10.0 |
| belki | 7. 5.0 | 3. 6.6 | 3. 6.6 |
| kątowniki | 7.10.0 | 3.10.0 | 3.10.0 |
| blacha okrętowa, rezerwoarowa i t. p. | 7.10.0 | — | — |
| szyny stalowe | 7.15.0 | 6.10.0 | 6.10.0 |
| bednarka | 8.10.0 | 4. 5.0 | 4. 5.0 |
| drut-walcówka | 7.10.0 | 5. 2.6 | 5. 2.6 |
| blacha tomasowska | 8.15.0 | 4 12.0 | 4 12.0 |
| blacha czarna (24 gage) | 8.10.0 | — | — |
| drut ocynkow. | 13. 0.0 | 6. 5.0 | 6. 5.0 |
| gwoździe druc. | 10. 0.0 | 4.18.6 | 4 18.6 |

**METALE NIEŻELAZNE.** — Ogólna niepewność, panująca na europejskim rynku finansowym z powodu wydarzeń niemieckich, okazywała bardzo silny wpływ na stan angielskiego rynku metalowego również i w tygodniu sprawozdawczym, od 18 do 24 lipca. Zakupy ze strony Niemiec zostały zupełnie wstrzymane. Poza tem niekorzystne statystyczne wiadomości we wszystkich prawie metalach mogły tylko niekorzystnie wpłynąć na stan rynku. To też w tygodniu sprawozdawczym w silnym stopniu zarysowywało się powstrzymywanie się konsumentów od zakupów. Wszystkie te okoliczności wpłynęły na znaczny spadek cen, najsilniejszy dla miedzi i cyny.

Na rynku miedzi ponownie pojawiły się oferty hut, stojących poza kartelem, w cenie po 7·75 cts, a nawet i po 7·50 cts za lb, podczas gdy kartelowa cena wywozowa wynosiła ciągle 8·25 cts. Położenie statystyczne jest niekorzystne, gdyż wykazuje ciągły wzrost zapasów (zapasy znane wystarczają na pokrycie 5-miesięcznego zapotrzebowania).

Na rynku cyny kompletny brak zapotrzebowania ze strony spożywców, jak

również zupełny spokój ze strony spekulacji wpłynął na bardzo silny spadek ceny. A tymczasem z Singapore nadchodzą korzystne wiadomości o zmniejszeniu się wytwórczości metalu i mniejszej jego wysyłce. Nie wywarły one jednak jeszcze wpływu na poprawę rynku i ceny.

Rynek ołowiu wykazywał stosunkowo najlepsze usposobienie i najmniejszy spadek cen. Ze względu jednak na osłabienie już od jakiegoś czasu zapotrzebowania ostatnio odbyta konferencja porozumienia w Londynie postanowiła zwiększenie ograniczenia wytwórczości o dalsze 5% (w maju o 15% od przeciętnej wytwórczości w 1930 r.).

Na rynku cynkowym nastąpił względnie większy spadek ceny, która jednak w ostatnim dniu poprawiła się.

Ruch cen poszczególnych metali przedstawia się, jak następuje:

Miedź standard straciła w ciągu tygodnia £ 1¼ przy operacjach kasowych, a przy terminowych £ 1 7/16. Miedź elektrolityczna pozostała przy dawnej cenie, natomiast miedź rafinowana straciła £ 1¼. Cyna wykazała stratę przy sprzedaży gotówkowej £ 4 11/16, a przy dostawach na termin £ 4½. Ołów stracił przy kasowych tranzakcjach £ 3/8, a przy terminowych £ 5/8. Cynk dał stratę £ ¾ przy operacjach gotówkowych i £ 7/8 przy terminowych. Glin i nikiel pozostawały bez zmiany przy sprzedaży krajowej i zagranicznej. Blacha biała, platyna, srebro i złoto pozostawały bez zmiany.

W poniższem zestawieniu podane są ceny wymienionych metali (w £ za 1.016 kg z wyjątkiem blachy białej, która notowana jest w sh za skrzynkę o 112 arkuszach, platyny — w £ za uncję, złota — w sh za uncję i srebra — w d za uncję):

| Metal | Poprzed. tydz. ultimo | Tydz. sprawozdawczy: maksymum | minimum | ultimo |
|---|---|---|---|---|
| **Miedź:** | | | | |
| standard: | | | | |
| kasa | 34 7/8-35 | 34 7/8 | 33 3/16 | 33 3/16-¼ |
| term. | 35½-5/8 | 35 9/16 | 34 | 34-1/8 |
| elektrol. | 36-38 | 38 | 36½ | 36½-37½ |
| rafinow. | 36-37¼ | 37¼ | 34¾ | 34¾-36 |
| **Cyna:** | | | | |
| kasa | 112¾-113 | 112¾ | 108 1/8 | 108 1/8-¼ |
| term. | 114¼-7/8 | 114¾ | 110½ | 110¼-3/8 |
| **Ołów:** | | | | |
| kasa | 12 15/16 | 12 7/8 | 12 9/16 | 12 9/16 |
| term. | 13 1/8 | 13 1/16 | 12½ | 12½ |
| **Cynk:** | | | | |
| kasa | 12¾ | 12 5/8 | 11¾ | 12 |
| term. | 13 1/16 | 13 3/16 | 12¼ | 12 7/16 |
| **Glin:** | | | | |
| dla kraju | 85 | 85 | 85 | 85 |
| „ zagr. | 85 | 85 | 85 | 85 |
| **Blacha biała** | 14 | 14 | 13¾ | 13¾ |
| **Nikiel:** | | | | |
| dla kraju | 175 | 175 | 175 | 175 |
| „ zagr. | 175 | 175 | 175 | 175 |
| **Platyna „Spong"** | 8 | 8 | 8 | 8 |
| **Srebro:** | | | | |
| kasa | 13 | 13 1/8 | 12 15/16 | 13 |
| term. | 12 15/16 | 13 1/16 | 12 7/8 | 12 15/16 |
| **Złoto** | 84.11½ | 84.11½ | 84.11½ | 84.11½ |

# BIBLJOGRAFJA

**„STREFY HANDLU ZAGRANICZNEGO, CZYLI WOLNE PORTY".** Warszawa 1931, str. 452. — Nakładem tyg. *„Polska Gospodarcza"* ukazało się w tłumaczeniu polskiem opracowane przez Komitet Inż. Rzecznych i Portowych Dep. Wojny oraz Biuro Operacyjne Komitetu Okrętowego Stanów Zjednoczonych Am. dzieło, poświęcone wolnym portom.

Jak wiadomo, zagadnienie wolnych portów lub wolnych stref w portach jest bardzo aktualne nietylko w Ameryce, gdzie problemat ten ostatnio stanowi przedmiot specjalnych pogłębionych studjów. Bliższe zetknięcie się z zagadnieniami morskiemi w Polsce i rozbudowa portu w Gdyni czynią problemat wolnych stref specjalnie interesującym dla nas. Omawiana praca wszechstronnie traktuje to zagadnienie. Część I poświęcona jest ogólnej analizie kwestji, część II omawia poszczególne wolne porty w Europie. Cała praca jest obficie ilustrowana zdjęciami z licznych portów. Należy stwierdzić, że przyswojenie tej pracy młodej polskiej literaturze morskiej jest rzeczą pożyteczną.

**EKONOMIKA WOJNY.** *J. SWIATŁOWSKI.* Moskwa, 1926. — Wzajemna zależność wojny i ekonomiki tłumaczy się — według Autora — następującemi przyczynami: 1) techniczny aparat wojny, a z nim i kapitalne inwestycje, niezbędne dla utworzenia i rozwoju sił zbrojnych oraz dla prowadzenia wojny, mają dążność do wzrastania; zjawisko to pozostaje w związku z rozwojem techniki, zwiększeniem liczebności wojsk oraz coraz większem komplikowaniem organizacji sił zbrojnych (lądowych, morskich i powietrznych); techniczny charakter wojny wynika również i z konieczności istnienia armji pracy, niezbędnej do wytworzenia materjalnych środków walki — do materjalnego przygotowania bitwy; 2) wojna coraz ściślej łączy się z rozwojem gospodarstwa narodowego i powodzenie na wojnie w coraz większym stopniu zależy od ogólnego stanu gospodarstwa narodowego; wynika z tego konieczność nietylko mobilizacji, lecz i organizacji gospodarstwa narodowego dla celów wojny; 3) wojna coraz bardziej przybiera charakter zmagania socjalnego na podłożu gospodarki światowej.

Nowoczesna wojna wymaga od gospodarstwa narodowego nie tylko naprężenia wszystkich rozporządzalnych sił, lecz również i zachowania równowagi wszystkich czynników tego gospodarstwa. O ile wojna naruszy warunki tej równowagi, całość (gospodarstwo) może ulec zniszczeniu — w różnym stopniu (bankructwo finansowe, krach gospodarki, socjalno-ekonomiczne wstrząsy i zaburzenia). Z tych względów wojna stawia ekonomice dwojakie wymagania: 1) utrzymanie materjalnej sprawności siły zbrojnej, 2) samoochrony gospodarstwa narodowego (jego sił i istnienia).

W czasie wojny konieczność zadośćuczynienia punktowi pierwszemu powoduje mobilizację gospodarstwa narodowego (ludność, przemysł, rolnictwo, komunikacje i finanse); samoochrona zmusza do prowadzenia określonej polityki gospodarczej podczas wojny, a przy końcu wojny — przedsięwzięcia kroków, mających na celu przejście od warunków wojennych do pokojowych (demobilizacja). Tego rodzaju organizacja gospodarstwa narodowego ma na celu zapobieżenie katastrofie ekonomicznej i socjalnej, z której możliwością trzeba się poważnie liczyć, mając na uwadze ciężkie warunki szczególnie wytężonej pracy gospodarstwa narodowego w czasie wojny.

Wojna stawia ekonomice wymagania pod względem: 1) liczebności sił zbrojnych (wielkie masy pod bronią i ich przygotowanie), 2) ruchliwości strategicznej (budowa dróg, tabor), 3) techniki (rozwój przemysłu wojennego, wytwarzanie środków lokomocji, łączności, przekazywania wiadomości), 4) zaopatrzenie (rozwój przemysłu, pracującego na obronę, i rozwój rolnictwa), 5) organizacji (środki łączności: poczta, telegraf, telefon, prasa).

Czynnikami ekonomicznemi potęgi siły zbrojnej są: ludność, przemysł, rolnictwo i transport, środki komunikacyjne, wymiana dóbr, kredyt i bogactwa przyrodzone.

Siłami, ograniczającemi wykorzystanie ekonomicznych czynników potęgi siły zbrojnej są: 1) zawiłość wymagań, stawianych przez wojnę (np. zwiększenia stanów liczebnych wojska przy jednoczesnej konieczności pozostawienia części ludności w charakterze personelu technicznego, siły roboczej i t. p.), 2) konieczność zachowania równowagi w gospodarstwie narodowem (np. cały przemysł nie może pracować wyłącznie dla potrzeb wojny i wojska, lecz część musi mieć za zadanie zaspokajanie potrzeb ludności cywilnej).

Wojna obejmuje całość gospodarstwa narodowego, a więc wywiera nań wpływ, z drugiej i gospodarstwo narodowe wpływa na wojnę; wniosek: wojna i gospodarstwo narodowe są wzajemnie zależne. Zależność ta wzrasta z rozwojem techniki i z przedłużeniem się czasu trwania wojny. Rozwój techniki wprowadza coraz więcej jej wytworów na pole walki. Masowe użycie powoduje i masowe zużycie, a konieczność utrzymania ciągłości procesu walki na poziomie, wymaganym przez wypadki wojenne, zmusza do masowego wytwarzania. Na rozrost procesu wytwarzania wpływa jeszcze konieczność możliwie wydatnego ilościowego zwiększenia sprzętu wojennego, aby w ten sposób zastąpić człowieka maszyną, narzędziem zniszczenia. „Wyprodukowanie" człowieka zdatnego do wojny wymaga 17—18 lat, wytworzenie maszyny wojennej trwa znacznie krócej i przy odpowiedniej organizacji przemysłu nie trwa dłużej niż parę miesięcy (jako maksymum). W wyniku wojna przybiera charakter wojny maszyn (obsługiwanych przez ludzi); następuje przeniesienie się ciężaru wojny prawie bez reszty na tyły—do wytwórni, właściwym żołnierzem staje się robotnik, pracujący w tych wytwórniach. Wojna staje się wojną gospodarczą, w której fronty mają znaczenie jako osłona, umożliwiająca wytwórniom normalną pracę; w wojnie tej podstawowemi czynnikami zwycięstwa stają się: ręce robocze, surowce, komunikacje (swoboda żeglugi), kapitał. Z tych względów wojna wchodzi w tryby gospodarki światowej; dwa te procesy uzależniają się wzajemnie. Tkwi w tem podłoże wojen koalicyjnych, przyczem koalicje są właściwie mniej lub więcej luźnemi porozumieniami gospodarczemi.

Gospodarstwo narodowe wywiera wpływ na wojnę, jej powstanie, przebieg i wynik, jest ono też od wojny zależne.

Karol Clausewitz w swem dziele „O woj-

nie" powiedział, że wojna jest polityką, prowadzoną innemi środkami, wyżej przytoczone rozważania Swiatłowskiego pozwalają na następującą modyfikację tego powiedzenia: wojna jest polityką gospodarczą, prowadzoną innemi środkami.

*Inż. S. K. Kochanowski*

**„SŁOWNIK MORSKI POLSKO - ANGIELSKO - FRANCUSKO - NIEMIECKO - ROSYJSKI".** Zeszyt III. Statki żaglowe. Maszty, liny i żagle. Redagował *INŻ. A. GARNUSZEWSKI.* Warszawa. 1931 r., str. 92.— Świeżo wydany zeszyt Słownika Morskiego, opracowywanego przez Komisję Terminologiczną przy Lidze Morskiej i Kolonjalnej, zawiera słownictwo z dziedziny omasztowania, olinowania i ożaglowania współczesnych żaglowców. Dziedzina ta była dotychczas najbardziej zachwaszczona barbaryzmami w naszej literaturze fachowej i beletrystycznej oraz wymagała ujednostajnienia poszczególnych terminów. Komisja Terminologiczna podała 3 rodzaje nazw polskich. Pierwszy, opracowany przez wybitnego znawcę filologji morskiej, Prof. Adama Kleczkowskiego, przedstawia próbę całkowitego spolszczenia słownictwa żeglarskiego za wzorem naszej terminologji w matematyce, fizyce i chemji. Wszystkie terminy są tu rdzennie polskie. Są one naogół krótkie i bardzo trafne: budowa wyrazów jest logiczna i prawidłowa. Drugi rodzaj nazw, którego autorem jest b. Dyr. Państwowej Szkoły Morskiej, Inż. Antoni Garnuszewski, polega na wprowadzeniu zasady geometryczno-liczbowej; maszty są oznaczone literami, a miejsca na nich określa się zapomocą liczb. System ten uderza swą matematyczną logiką i jest bardzo łatwy dla zorjentowania się. Trzeci, wreszcie, rodzaj, którego promotorem jest znany działacz na polu krzewienia idei morskiej w Polsce, gen. Zaruski, stanowi wprowadzenie do języka polskiego spolszczonej terminologji holenderskiej, przyjętej, poza Anglją i Niemcami, na całym Bałtyku.

Najbardziej udatną próbą jest terminologja Prof. Kleczkowskiego, która po pewnych ogładzeniach, jakie da jej praktyka na okrętach i statkach szkolnych, zajmie prawdopodobnie dominujące stanowisko na naszych żaglowcach. Projekt Inż. Garnuszewskiego, nader logiczny i prosty, nasuwa duże zastrzeżenia praktyczne, nie nadaje się bowiem do komend na morzu wobec zlewania się w jedno brzmień poszczególnych liter porządkowych. Projekt Gen. Zaruskiego, choć terminologja holenderska została przyjętą przez narody słowiańskie, Jugosłowian i Rosjan, kaleczy w najwyższym stopniu język polski i małe ma szanse zastosowania.

Ogółem zeszyt zawiera 853 terminy. Opracowany został pod względem treści i formy bardzo starannie. Żałować tylko należy, że Komisja Terminologiczna podała w nim do wyboru 3 rodzaje nazw polskich, co utrudni ujednostajnienienie nomenklatury.

*Inż. W. Hubert*

**„KSIĘGA PAMIĄTKOWA OGÓLNOPOLSKIEGO ZJAZDU INSTYTUCYJ OSZCZĘDNOŚCIOWYCH".** Nakładem Rady Zjazdów Instytucyj Oszczędnościowych w Polsce. Warszawa 1931, str. 220. — W dn. 28 czerwca r. b. odbył się w Warszawie Ogólnopolski Zjazd Instytucyj Oszczędnościowych. Zjazd ten, połączony z otwarciem wystawy oszczędnościowej, ze zjazdem ogólnopolskim komunalnych kas oszczędności (29 czerwca) oraz z posiedzeniem komitetu Międzynarodowego Instytutu Oszczędnościowego, również odbytem w Warszawie (w dn. 27 czerwca), stał się wielką manifestacją na rzecz akcji oszczędnościowej.

W związku z omawianym zjazdem wydana została „Księga Pamiątkowa", przedstawiająca się bardzo estetycznie i ozdobnie i zawierająca szereg prac wybitnych ekonomistów, teoretyków i praktyków gospodarczych oraz najwybitniejszych działaczy na niwie pracy oszczędnościowej. Z pośród 11 prac wymienimy m. in. następujące: Polska na tle kapitalizacji światowej—Dr. H. Gruber; Oszczędność współczynnikiem świetności i upadku narodów — Prof. Dr. A. Krzyżanowski; Uwagi o polityce lokacyjnej w Polsce — Dr. J. Nowak; Działalność B. G. K. na polu kapitalizacji wewnętrznej — A. Minkowski.

Prace, składające się na „Księgę Pamiątkową", szeroko i wszechstronnie oświetlają zagadnienie oszczędności w Polsce, wykazując całą wagę tej kwestji.

**„SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU BEZROBOCIA".** Warszawa 1931, str. 60 z licznemi zestawieniami i wykresami. — Szóste z rzędu sprawozdanie z działalności Funduszu Bezrobocia obejmuje rok 1930, ilustrując dokładnie stan rynku pracy w r. ub. Objętość omawianego sprawozdania jest nieco mniejsza niż w roku poprzednim, a to z uwagi na fakt, że obejmuje tylko okres sprawozdawczy, podczas gdy poprzednie sprawozdanie podawało również przegląd za okres pięcioletni. Naogół sprawozdanie Fundusu daje dokładny obraz trudności gospodarczych, które już w pełni przejawiły się w 1930 r. i uzyskały wyraz przedewszystkiem w gwałtownym wzroście bezrobocia i równie wzmożonej działalności Funduszu Bezrobocia. Na treść sprawozdania składają się: Sprawozdanie z działalności organów centralnych i miejscowych Funduszu, Finanse Funduszu Bezrobocia, Protokół Komisji Rewizyjnej oraz obszerne tablice statystyczne i wykresy sprawozdawcze. Ze sprawozdania wynika, że liczba ubezpieczonych robotników wyniosła w r. ub. 932 tys., czyli mniej niż w 1929 r. (1.005 tys.) i tyle samo, ile w 1928 r. Liczba bezrobotnych—przeciętnie w całym roku, wyniosła 209 tys., ustępując tylko przeciętnej z 1926 r. (215 tys.) i o wiele przewyższając przeciętną z 1929 r. Ogromnie wzrosła liczba pobierających zasiłki ustawowe — do 106 tys., wynosząc 50·9% liczby bezrobotnych (w 1929 r. 53 tys. i 44·4%, w 1928 r. 48 tys. i 24·5%). Odpowiednio do tego kwoty, wypłacone bezrobotnym przez Fundusz, wyniosły ℳ 104·5 miljn. wobec ℳ 49·8 miljn. w 1929 r. i ℳ 20·7 miljn. w 1928 r. Wskazuje to na coraz to intensywniejszą pomoc ze strony Funduszu Bezrobocia dla robotników, pozostających bez pracy.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

**REDAKCJA I ADMINISTRACJA:**
ELEKTORALNA 2, pokój 26 (parter)
telefony:
412-66 (Red.), 412-73 (Adm.) i 412-68 (Druk.)
Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu
KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

**PRENUMERATA**
w kraju:
kwartalnie—ℳ 15, półrocznie—ℳ 30, rocznie—ℳ 60
zagranicą:
kwartalnie—ℳ 25, półrocznie—ℳ 50, rocznie—ℳ 100

**CENY OGŁOSZEŃ**
w zeszytach zwykłych:
IV str. okładki—ℳ 1.200; II i III str. okł.—ℳ 900;
½ str. — ℳ 500; strony zwyczajne — ℳ 600,
½ str. — ℳ 350, ¼ str. — ℳ 200, ⅛ str. — ℳ 110

Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%

Redaktor Naczelny: CZESŁAW PECHE
Redaktor: WACŁAW SZURIG
Redaktor działu finansowo-skarbowego: PAWEŁ MICHALSKI
Redaktor działu rolniczego: LEONARD KRAWULSKI
Redaktor działu komunikacyjnego: JÓZEF GIEYSZTOR
Wydawca: MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU

# OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

## BANK SPÓŁEK NIEMIECKICH W POLSCE Sp. Akc. ŁÓDŹ

**Bilans surowy na dz. 30 czerwca 1931 r.**

| STAN CZYNNY | zł | zł |
|---|---|---|
| Kasa i sumy do dyspoz. w Banku Pol., P. K. O. i B-ku Gosp. Kraj. | | 172.183·52 |
| Waluty zagraniczne | | 50.599·02 |
| Papiery wartościowe własne: | | |
| *a*) pożyczki państwowe | 7.525·50 | |
| *b*) papiery hipoteczne | 8.928·09 | |
| *c*) akcje | 139.972·75 | 156.426·34 |
| Udziały i akcje w przedsięb. konsorcjalnych | | 348.208·23 |
| Towary | | — |
| Banki krajowe | | 24.584·46 |
| Banki zagraniczne | | 131.093·85 |
| Weksle zdyskontowane | | 1,627.351·65 |
| Rachunki bież. (salda debet.): | | |
| *a*) zabezpieczone | 856.814·88 | |
| *b*) niezabezpieczone | 241.933·35 | 1,098.748·23 |
| Pożyczki terminowe | | 713.228·03 |
| Nieruchomości | | 279.659·01 |
| Różne rachunki | | 256.075·87 |
| Koszty | | 112.978·83 |
| Oddziały | | — |
| Długoterminowe pożyczki hipot. | | — |
| | | 4,971.137·04 |

| STAN BIERNY | zł | zł |
|---|---|---|
| Kapitały własne: | | |
| *a*) zakładowy | 1,500.000·00 | |
| *b*) zapasowy | 92.200·00 | |
| *c*) inne rezerwy | 54.200·00 | |
| *d*) fundusz amortyzacyjny | — | 1,646.400·00 |
| Wkłady: | | |
| *a*) terminowe | 1,272.047·21 | |
| *b*) á vista | 512.312·56 | 1,784.359·77 |
| Rachunki bieżące (salda kredyt.) | | 506.948·21 |
| Zobowiązania inkasowe | | 8.486·06 |
| Redyskonto weksli | | 452.328·26 |
| Banki krajowe | | 285.397·05 |
| „ zagraniczne | | 44.878·56 |
| Wierzyciele hipoteczni | | — |
| Różne rachunki | | 81.608·87 |
| Procenty, prowizje i różne zyski | | 160.730·26 |
| Oddziały | | — |
| Listy zastawne (obligacje) | | — |
| Akcepty | | — |
| | | 4.971.137·04 |

| | | |
|---|---|---|
| Gwarancje | zł | — |
| Inkaso | „ | 261.679·69 |

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

## „Cukrownia Trawniki"

podaje do wiadomości PP. Akcjonarjuszów, że w **dn. 29 sierpnia 1931 r. o godz. 4 po południu,** odbędzie się w lokalu Banku Gospodarstwa Krajowego w Lublinie, ul. Kapucyńska Nr. 4,

**Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonarjuszów,**

z nast. porządkiem obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu za rok operacyjny 1930/31, 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej, 3) Zatwierdzenie bilansu za rok operacyjny 1930/31 oraz podział zysków, 4) Uchwalenie budżetu na rok operacyjny 1931/32, 5) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytów, potrzebnych na kapitał obrotowy, jakoteż do zawierania w tym celu odpowiednich umów i udzielania gwarancyj i zabezpieczeń, nie wyłączając hipotecznych, 6) Upoważnienie Zarządu do udzielenia gwarancji hipotecznej dla zabezpieczenia kredytu akcyzowego, 7) Wybory Członka Zarządu oraz 5 Członków Komisji Rewizyjnej, 8) Określenie wynagrodzenia Członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej, 9) Wolne wnioski.

PP. Akcjonarjusze, chcący wziąć udział w tem Walnem Zgromadzeniu, winni nie później, jak na 7 dni przed terminem Zgromadzenia, t. j. do dn. 22 sierpnia 1931 r., złożyć swe akcje lub zaświadczenia depozytowe instytucyj kredytowych — w Biurze Cukrowni w Trawnikach, w Banku Gospodarstwa Krajowego w Lublinie lub w Biurze Administratora Cukrowni w Warszawie, Elektoralna 35 m. 11, w godzinach biurowych.

## WILEŃSKI PRYWATNY BANK HANDLOWY, S. A.

**Bilans surowy na 30 czerwca 1931 r.**

AKTYWA: Kasa i sumy do dyspozycji: *a*) gotowizna w kasie zł 161.745·12; *b*) pozostałość w B-ku Polskim, P. K. O. i B-ku Gosp. Kraj. zł 80.165·06; Waluty zagraniczne zł 312.460·75; Papiery wartościowe własne: *a*) pożyczki państwowe zł 1.368·81; *b*) papiery hipoteczne zł 797.591·36, c) akcje zł 45.438·78; Udziały i akcje w przeds. kons. zł 75.000·00; Banki krajowe zł 132.201·23; Banki zagraniczne zł 124.096·60; Weksle zdyskontowane zł 3,707.810·32; Rachunki bieżące (salda debetowe) otwartego kredytu: *a*) zabezpieczone zł 4,462.431·18; *b*) niezabezpieczone zł 255.999·19; Pożyczki terminowe zł 179.725·32; Nieruchomości zł 633.000·00; Różne rachunki zł 459.639·11; Koszty, różnice kursowe i t. p. zł 297.380·42; Oddziały zł 1,002.476·04; **Suma bilansowa zł 12,728.529·29;** Udzielone gwarancje zł 136.900·00; Inkaso zł 1,504.093·27; **Razem zł 14,369.522·56.**

PASYWA: Kapitały własne: *a*) zakładowy zł 2,500.000·00; *b*) zapasowy zł 120.981·84; Wkłady: *a*) terminowe zł 4,622.558·90; *b*) á vista zł 2,374.935·52; Rachunki bieżące (salda kredytowe) otwartego kredytu zł 57.655·61; Zobowiązania inkasowe zł 13.789·37; Redyskonto weksli zł 725.580·74; Banki krajowe zł 252.111·73; Banki zagraniczne zł 3.060·74; Różne rachunki zł 567.944·83; Procenty i prowizje różne zł 489.699·04; Oddziały zł 1,000.210·97; **Suma bilansowa zł 12,728.529·29;** Zobowiązania z tyt. udziel. gwar. zł 136.900·00; Różni za inkaso zł 1,504.093·27; **Razem zł 14,369.522·56.**

# Cukrownia „Mała-Wieś", S. A.

**Bilans na dzień 31 marca 1931 r.**

| STAN CZYNNY | zł |
|---|---|
| Kasa | 7.259·81 |
| Papiery procentowe i udziały | 134.308·00 |
| Majątek nieruchomy i ruchomy | 7,784.832·86 |
| Cukier, melas i t. d. | 2,743.300·00 |
| Dłużnicy | 374.099·81 |
| Materjały dla remontu i fabrykacji | 289.271·13 |
| Różne wydatki na kampanję 1931/32 | 407.469·53 |
| Razem: | 11,740.541·14 |

| STAN BIERNY | zł |
|---|---|
| Kapitał zakładowy | 3,450.000·00 |
| „ zapasowy | 10.000·00 |
| „ amortyzacyjny | 2,248.538·90 |
| „ rezerwowy | 1,810.582·46 |
| Akcepty własne i weksle kredytu plantat. | 852.443·44 |
| Kredyt zagraniczny | 1,176.661·85 |
| Wierzyciele | 1,948.722·53 |
| Zysk za rok operacyjny 1930/31 | 243.591·96 |
| Razem: | 11,740.541·14 |

**Rachunek Strat i Zysków.**

| WINIEN | zł |
|---|---|
| Odpisane straty plantatorskie i różne straty | 141.524·37 |
| Podatek dochodowy za 1926/27 i 1927/28 r. | 58.987·28 |
| Różnice kursowe | 34.599·59 |
| Zysk za rok operacyjny 1930/31 | 243.591·96 |
| Razem: | 478.703·20 |

| MA | zł |
|---|---|
| Zwrot długów od plantatorów, spisanych na straty w latach ubiegłych | 2.136·99 |
| Zysk na fabrykacji | 476.566·21 |
| | 478.703·20 |

Walne Zgromadzenie Akcjonarjuszów w dn. 16 lipca 1931 r. uchwaliło osiągnięty w roku sprawozdawczym 1930/31 zysk w kwocie zł 243.591·96 podzielić w następujący sposób:

1) na kapitał zapasowy przeznaczyć kwotę zł 20.000·00;
2) na wyrównanie poborów dla dyrekcji i administracji kwotę zł 16.591·96;
3) resztę zaś, t. j. kwotę zł 207.000·00, wynoszącą 6% od kapitału zakładowego, przeznaczyć na dywidendę dla akcjonarjuszy.

# ŚLĄSKI ZAKŁAD KREDYTOWY

**Bilans surowy na dz. 30 czerwca 1931 r.**

| STAN CZYNNY | zł | zł |
|---|---|---|
| Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim i P. K. O. | | 1,064.802·29 |
| Waluty zagraniczne | | 279.271·75 |
| Papiery wart.: państwowe | 115.590·48 | |
| hipoteczne | 268.014·25 | |
| akcje | 48.491·87 | 432.096·60 |
| Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcjalnych | | 211.782·00 |
| Banki krajowe | | 1,510.660·07 |
| Banki zagraniczne | | 598.437·86 |
| Weksle zdyskontowane | | 15,007.641·43 |
| Rachunki bież.: zabezpieczone | 12,961.656·27 | |
| niezabezpiecz. | 3,954.896·42 | 16,916.552·69 |
| Nieruchomości | | 214.919·00 |
| Różne rachunki | | 536.444·73 |
| Koszty handlowe | | 676.488·62 |
| Oddziały | | 2,534.593·00 |
| | | 39,983.690·04 |

| STAN BIERNY | zł | zł |
|---|---|---|
| Kapitały własne: zakładowy | 3,000.000·00 | |
| zapasowy | 800.000·00 | |
| inne rezerwy | 1,496.000·00 | |
| fundusz amortyzacyjny | 4.650·00 | 5,300.650·00 |
| Wkłady: terminowe | 4,140.437·48 | |
| á vista | 3,843.296·14 | 7,983.733·62 |
| Rachunki bież.: salda kredyt. | | 4.117.245·86 |
| Redyskonto weksli | | 9,126.950·51 |
| Banki krajowe | | 1,099.436·39 |
| Banki zagraniczne | | 8,106.994·88 |
| Różne rachunki | | 519.637·00 |
| Procenty, prowizje i różne zyski | | 1,090.742·88 |
| Oddziały | | 2,485.670·90 |
| Zysk z lat ubiegłych | | 152.628·00 |
| | | 39,983.690·04 |

| | | |
|---|---|---|
| Gwarancje | zł | 1,341.480·55 |
| Inkaso | „ | 1,837.956·78 |

# BANK POLSKA KASA OPIEKI, S. A. w Warszawie

**Bilans na dz. 30 czerwca 1931 r.**

| STAN CZYNNY | zł |
|---|---|
| Kasa i sumy do dyspozycji | 142.475·52 |
| Waluty zagraniczne | 18.037·51 |
| Papiery wartościowe własne | 3,307.576·78 |
| Banki „Nostro" | 1,074.163·84 |
| Rachunki bieżące | 114.874·28 |
| Ruchomości | 28.727·22 |
| Rachunek Centrali w Oddziale | 948.817·04 |
| Sumy przechodnie | 9.511·05 |
| Koszty organizacyjne | 129.955·63 |
| Koszty administracyjne | 95.199·66 |
| Różne | 240·00 |
| | 5,869.578·53 |
| Inkaso | 70.656·15 |
| | 5,940.234·68 |

| STAN BIERNY | zł |
|---|---|
| Kapitał akcyjny | 2,500.000·00 |
| „ zapasowy | 33.336·44 |
| Wkłady oszczędnościowe | 1,631.580·15 |
| Banki „Loro" | 794.880·21 |
| Przekazy | 98.478·45 |
| Rachunki bieżące | 199.662·32 |
| Rachunek Oddziału w Centrali | 558.277·46 |
| Sumy przechodnie | 2.550·90 |
| Fundusz amortyzacyjny | 3.109·75 |
| Odsetki i prowizje pobrane | 47.702·85 |
| | 5,869.578·53 |
| Różni za inkaso | 70.656·15 |
| | 5,940.234·68 |

**BILANS SUROWY**

# BANKU TOWARZYSTW SPÓŁDZIELCZYCH, Sp. Akc.

**dn. 30 czerwca 1931 r.**

**STAN CZYNNY:**

Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gospodarstwa Krajowego zł 1.214.678·10; Waluty zagraniczne zł 623.119·90; Papiery wartościowe własne: a) pożyczki państwowe zł 347.226·51, b) papiery hipoteczne zł 652.677·43, c) akcje zł 199.686·36, razem zł 1,199.590·30; Banki krajowe zł 795.668·39; Banki zagraniczne zł 416.806·42; Weksle zdyskontowane zł 15,731.812·93; Rachunki bieżące (salda debitowe): a) zabezpieczone zł 2,505.252·82. b) niezabezpieczone zł 337.102·28, razem zł 2,842.355·10; Pożyczki terminowe zł 122.752·38; Nieruchomości zł 4,628.804·42; Różne rachunki zł 1,229.001·01; Koszty, różnice kursowe i t. p. zł 779.755·44; Oddziały zł 1,912.753·72; **Ogółem zł 31,497.098·11.**

**STAN BIERNY:**

Kapitały własne: a) zakładowy zł 3,000.000·00, b) zapasowy zł 438.061·14, c) fundusz amortyzacyjny zł 487.784·99, d) inne rezerwy zł 1,180.000·00, razem zł 5,105.846·13; Wkłady: a) terminowe zł 9,895.118·29, b) a vista zł 10,293.624·42, razem zł 20.188.742·71; Rachunki bieżące (salda kredytowe) zł 662.483·39; Zobowiązania inkasowe zł 1.331·35; Redyskonto weksli zł 1,317.180·45; Banki krajowe zł 665.888·81; Banki zagraniczne zł 10.740·77; Wierzyciele hipoteczni zł 205·71; Różne rachunki zł 769.621·22; Procenty, prowizje, różne zyski zł 863.248·48; Oddziały zł 1,911.809·09; **Ogółem zł 31,497.098·11.**

Gwarancje . . . . . zł 310.674·73.
Inkaso . . . . . zł 1,378.239·88.

---

RADA SPÓŁKI AKCYJNEJ

## „Zjednoczone Gazownie Polskie"

zawiadamia PP. Akcjonarjuszów że **dn. 22 sierpnia 1931 r. o godz. 18** odbędzie się

**Zwyczajne Walne Zebranie**

w lokalu Zarządu przy ul. Marszałkowskiej 87.

Porządek obrad: 1) Zagajenie i wybór prezydjum, 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1930 r. i określenie wynagrodzenia tejże, 3) Preliminarz budżetu na 1931 r., 4) Wybór Władz, 5) Wnioski Rady i Akcjonarjuszów.

Pragnący uczestniczyć w Zebraniu winni złożyć swe akcje zgodnie z § 27 statutu Spółki w biurze Zarządu Spółki, ul. Marszałkowska 87 m. 15.

---

**Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonarjuszów**

spółki akcyjnej pod firmą

## „KANOLD" Spółka Akcyjna w Lesznie

odbędzie się **dn. 18 sierpnia 1931 r. o godz. 5 po południu**, w lokalu spółki w Lesznie.

Porządek obrad:

1) Wybór członka zarządu,
2) Uzupełniający wybór członków Rady Nadzorczej,
3) Zmiana statutu,
4) Wolne głosy.

Akcjonarjusze, pragnący wziąć udział w Walnem Zebraniu, winni akcje swe najpóźniej p/g § 12 stat. Spółki Akcyjnej na 2 dni przed zgromadzeniem złożyć w Spółce, lub Miejskiej Komunalnej Kasie Oszczędności, Leszno.

Zarząd: *Bittner*

---

**Francuska Spółka Akcyjna**

# TOWARZYSTWO BEZIMIENNE KOPALŃ WĘGLA „CZELADŹ" W PIASKACH k/SOSNOWCA

**Siedziba Zarządu — Paryż — 76, Rue de la Victoire**

## Bilans z działalności ogólnej Towarzystwa w 1930 r.

| AKTYWA | fr. | PASYWA | fr. |
|---|---|---|---|
| Nieruchomości | 28,985.759·40 | Kapitał akcyjny | 19,500.000·00 |
| Ruchomości | 18,985.401·13 | „ rezerwowy | 3,750.000·00 |
| Towary | 5.541.94 ·86 | „ amortyzacyjny | 21,085.294·47 |
| Dział Handlowy — Dłużnicy różni | 7,256.642·14 | Rezerwa legalna | 2,335.396·62 |
| Gotówka i papiery wartościowe | 11,358.694·50 | Wierzyciele | 18,064.793·04 |
| Różne | 1 601.948·54 | Sumy przechodnie | 1,360 815·97 |
| | | Straty i zyski z przeniesienia z lat poprzednich | 3 570.531·96 |
| | | Rachunek Strat i Zysków za 1930 r. | 4 063.555 51 |
| Suma aktywów | 73.730 387·57 | Suma pasywów | 73.730 387·57 |

## Bilans działalności w Polsce na dz. 31 grudnia 1930 r.

| AKTYWA | zł | PASYWA | zł |
|---|---|---|---|
| Urządzenie kopalni: | | Kapitał przeznaczony na działalność w Polsce | 13,173.225·00 |
| Nieruchomości | 23,739.400·33 | Rezerwa ustawowa | 767.472·78 |
| Ruchomości | 12,863.741·54 | Amortyzacja ogólna | 13,507.071·23 |
| Towary | 1,937.741·83 | Kapitał rezerwowy z przerachowania aktywów na 1 lipca 1929 r. | 6,762 000·00 |
| Dział handlowy: Dłużnicy różni | 2,265.914·22 | Wierzyciele | 7,626.458·98 |
| Gotówka w Polsce | 772.268·73 | Weksle do zapłacenia | 52.000·00 |
| Udziały | 422.031·48 | Sumy przechodnie | 418.459·61 |
| Różne | 262.824·36 | Opłaty stemplowe od rachunków za węgiel | 3.719·82 |
| Podatek majątkowy | 1,112.080·94 | Zyski i straty | 1,065.596·01 |
| Razem aktywa | 43,376.003·43 | Razem pasywa | 43,376.003·43 |

# PRZEMYSŁ CHEMICZNY „BORUTA", Sp. Akc. w Zgierzu

## Bilans w dn. 31 grudnia 1930 r.

| STAN CZYNNY: | zł | zł | STAN BIERNY: | zł | zł |
|---|---|---|---|---|---|
| Nieruchomości | 2,965.371·82 | | Kapitał akcyjny | 2,400.000·00 | |
| Maszyny i urządzenia techniczne | 2.731.657·70 | | „ zapasowy | 168.076·67 | |
| Inwentarz żywy i martwy | 138.033·22 | | Fundusz amortyzacyjny | 2,764.331·65 | 5,332.408·32 |
| Inwestycje | 297.041·85 | 6,132.104·59 | Wierzyciele | 6,783.188·82 | |
| Kasa | 18.200·45 | | Traty | 142.180·30 | |
| Waluty | 6.384·64 | | Akcepty | 131.000·00 | |
| Weksle | 460.661 80 | 485.246·89 | Niewypłacona dywidenda | 7.814·20 | |
| Papiery wart., akcje i udziały | | 563.109·12 | Długi hipoteczne | 50.413·84 | 7,114.597·16 |
| Towary własnej fabrykacji | 1,533.598·21 | | Kaucje Członków Rady | | 8.000·00 |
| Surowce, materjały techniczne, węgiel, opakowania | 1,058.719·72 | | Sumy Przechodnie | | 56.739·72 |
| Surowce i półprod. w fabrykacji | 287.936·56 | 2,880.254·49 | Zysk | | 6.242·09 |
| Dłużnicy | | 2,374 204·00 | | | |
| Kaucje | | 4.916·95 | | | |
| Akcje Członków Rady | | 8.000·00 | | | |
| Sumy przechodnie | | 70.151·25 | | | |
| | | 12,517.987·29 | | | 12,517.987·29 |
| Weksle żyrowane | | 668.312·57 | Żyro obligo | | 668.312·57 |

## Rachunek Strat i Zysków za 1930 r.

| WINIEN: | zł | zł | MA: | zł | zł |
|---|---|---|---|---|---|
| Koszty ogólne i handlowe | 1.359.845·28 | | Zysk brutto na sprzedaży towarów | | 2,063.153·85 |
| Podatki | 105.053·54 | 1,464.898·82 | Zysk na sprzedaży placu w Warszawie | 102.531·62 | |
| Procenty | 441.941·51 | | Uzyskane od dłużników wątpliwych | 8.263 85 | 110.795·47 |
| Straty na dłużnikach wątpliwych | 212.494·03 | | | | |
| Różne odpisy | 1.937·14 | 656.372·68 | | | |
| Pozostałość straty z 1929 r. | | 46.435·73 | | | |
| Zysk | | 6.242·09 | | | |
| | | 2,173.949·32 | | | 2,173.949·32 |

## BELGIJSKA SPÓŁKA AKCYJNA TOW. AKC. SOCHACZEWSKIEJ FABRYKI SZTUCZNEGO JEDWABIU

**Zarząd w Brukseli, 368, Avenue Louise**

Rada Zarządzająca zaprasza posiadaczy akcyj okazicielskich i założycielskich na

**Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie**

w drugim terminie, ważne bez względu na ilość reprezentowanych akcyj, które odbędzie się **w dn. 13 sierpnia 1931 r. o godz. 11** w Zarządzie Spółki w Brukseli, 368, Avenue Louise, z następującym porządkiem obrad: 1) Sprostowanie omyłek w dawniejszych ogłoszeniach (art. 8 statutu) oraz zawiadomieniach odnośnie akcyj niepełno opłaconych względnie zaginionych, 2) Zmiana art. 10 statutu odnośnie uprawnień Spółki w wypadkach opóźnienia wpłat na akcje i w wypadkach niewypłacalności stwierdzonej lub uznanej, 3) Zaliczenie wpłat dokonanych powyżej 10%, uskutecznionych w chwili subskrypcji w 1911 r. przez akcjonarjuszów, zalegających z wpłatami i zwolnienie od odsetek; zaofiarowanie na sprzedaż akcyj w ten sposób opłaconych, 4) Odniesienie na ciężar rachunku strat i zysków kwot należnych za akcje emitowane i nieopłacone w całości, 5) Użycie w razie potrzeby na umorzenie salda dłużnego rachunku strat i zysków części nadzwyczajnej rezerwy na przeszacowanie aktywów lub funduszu rezerwowego, 6) Zmniejszenie kapitału akcyjnego naskutek stwierdzonej lub uznanej niewypłacalności subskrybentów, z zastrzeżeniem wystąpienia przeciwko zainteresowanym; udzielenie Radzie różnych uprawnień w związku z powyższemi uchwałami, a mianowicie dla zmiany art. 6, 7 i 8 statutu, 7) Zmiana firmy Spółki i w związku z tem art. 1 statutu, 8) Zmniejszenie minimalnej ilości członków Rady i w związku z tem zmiana art. 18 statutu.

Akcjonarjusze, którzy chcą wziąć udział w powyższem Zgromadzeniu, winni zastosować się do art. 35, 36 i 37 statutu. Akcje kapitalne i założycielskie można składać: 1) w Tow. „Finance & Industrie, Bruksela Bd. du Régent, 23; 2) w biurze Spółki, Warszawa, ul. Mińska Nr. 25.

## ZARZĄD TOWARZYSTWA ROBÓT KOLEJOWYCH I BUDOWLANYCH „TOR"

**Sp. Akc. w Warszawie**

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonarjuszów, iż

**Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonarjuszów**

odbędzie się w **dn. 26 sierpnia 1931 r. o godz. 6 po południu** w biurze Zarządu Towarzystwa w Warszawie, ul. Wiejska Nr. 21, z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie powyższych sprawozdań, w szczególności bilansu na 1 kwietnia 1931 r., rachunku zysków i strat za 1930/31 r., oraz pokwitowanie władz spółki z wykonania przez nie obowiązków;
3) Powzięcie uchwały co do pokrycia strat;
4) Wybór Zarządu w pełnym składzie (5 członków), w związku z dokonaną zmianą statutu Spółki;
5) Wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej;
6) Określenie wynagrodzenia Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
7) Wybór pism do zamieszczenia ogłoszenia spółki;
8) Podwyższenie Kapitału Zakładowego Spółki z zł 200.000 do zł 300.000 przez wypuszczenie nowych 1.000 szt. akcyj nominalnej wartości po zł 100 i określenie warunków nowej emisji;
9) Zmiana § 5 statutu w związku z powyższem podwyższeniem Kapitału Zakładowego, w tym sensie, że Kapitał Zakładowy Spółki wynosić będzie nie zł 200.000, lecz zł 300.000, podzielonych nie na 2.000, a na 3.000 sztuk akcyj po zł 100 wartości nominalnej każda.

Akcjonarjusze, reprezentujący przynajmniej 1/10 część Kapitału Akcyjnego, mają prawo zgłosić dodatkowo na porządek dzienny jeszcze inne sprawy, zawiadamiając o tem Zarząd Spółki nie później jak do dn. 12 sierpnia r. b.

# STANDARD-NOBEL W POLSCE, S. A.

## Bilans na dzień 31 grudnia 1930 r.

| AKTYWA CZYNNY: | zł | zł |
|---|---|---|
| Aktywa stałe: | | |
| Grunta | 1,845.826·50 | |
| Inwestycje Centrali | 1,059.379·53 | |
| „ Organizacji Handlowej | 16,539.368·69 | |
| Inwestycje Rafinerji | 9,006.951·46 | |
| „ Kopalń | 55,365.303·87 | |
| „ Gazoliniarni | 472.096·15 | |
| „ Żeglugi | 1,452.880·67 | |
| Cysterny kolejowe | 2,999.780·58 | 88,741.587·45 |
| Materjały pomocnicze: na Kopalniach, Rafinerji i Składach | | 3,828.392·20 |
| Aktywa płynne: | | |
| Gotówka w kas. i bankach | 201.605·59 | |
| Przekazy | 854.212·03 | |
| Papiery wartościowe | 53.758·25 | |
| Weksle | 1,341.098·79 | |
| Dłużnicy | 10,905.373·22 | |
| Sumy przejściowe | 454.234·32 | |
| Produkty Naftowe - remanenty | 12.650.187·62 | 26,460.469·82 |
| Kaucje złożone: | | 192.235·18 |
| Udziały: | | |
| Syndykat Przemysłu Naftowego | 72.800·00 | |
| Związek Polsk. Przem. Naft.-Lwów | 1.560·00 | |
| „Pionier" | 1,500.000·00 | |
| Syndykat Turystyczny Sp. z o. o. | 250·00 | 1,574.610·00 |
| Depozyty kaucyjne: | | 10.628·96 |
| Straty nieodpisane za 1929 r. | 325.237·97 | |
| za 1930 r. | 895.213·23 | 1,220.451·20 |
| | | 122,028.374·81 |

| STAN BIERNY: | zł | zł |
|---|---|---|
| Kapitały własne: | | |
| Kapitał Akcyjny | 23,400.000·00 | |
| Kapitał Ubezpieczeniowy | 150.668·27 | 23,550.668·27 |
| Kapitał amortyzacyjny | | 22,924.003·19 |
| Pasywa płynne: | | |
| Akcepty | 6,234.000·00 | |
| Wierzyciele | 69,036.093·31 | |
| Sumy przejściowe | 226.053·10 | 75,496.146·41 |
| Kaucje przyjęte | | 46.927·98 |
| Różni za depozyty | | 10.628·96 |
| | | 122,028.374·81 |

### GWARANCJE:

| | | | |
|---|---|---|---|
| Różni za gwarancje udzielone | 5,354.088·08 | Weksle Gwaranc. Wydane | 4,863.600·00 |
| | | Gwarancje udzielone | 490.288·08 |
| | | | 5,354.088·08 |

## Rachunek Zysków i Strat za rok operacyjny 1930

| STRATY: | zł |
|---|---|
| Koszty Sprzedaży Kraj. Prod. Naftowych | 13,653.289·77 |
| Koszty Sprzedaży Eksportowej i Krajowej Oddz. Eksportowego | 202.477·20 |
| Koszty Eksploatacji Kopalń i Centr. Tłoczni Ropnej | 4,193.918·97 |
| Koszty Eksploatacji Gazoliniarni | 616.918·41 |
| Koszty Eksploatacji Cystern, Żeglugi, Budynku Centrali, oraz Koszty handlowe przy sprzedaży Asfaltu Importowanego | 947.072·20 |
| Odsetki | 3.089.392·04 |
| Amortyzacja | 2,475.270·39 |
| Różnice kursu i Skonto Kusowe | 54.761·66 |
| | 25.233.100·64 |

| ZYSKI: | zł |
|---|---|
| Zysk na Kraj. Sprzedaży Prod. Naftowych | 14,886.148·96 |
| Zysk na wyeksped. z Rafinerji i sprzedanych na Eksport produktach mniej Strata na wyeksped. produktach zagranicę | 56.343·46 |
| Zysk na Produkcji Ropy i Gazach Ziemnych oraz na Eksploatacji Centr. Tłoczni Ropnej | 7,100.773·61 |
| Zysk na produkcji Gazoliny | 1.285.671·70 |
| Zysk na Eksploatacji Cystern, Żeglugi, Budynku Centrali oraz na Sprzedaży Asfaltu Import. | 1,008.949·68 |
| Strata za rok operacyjny 1930 | 895.213·23 |
| | 25,233.100·64 |

Szef Rachunkowości: (—) *Zygmunt Rezler*

Za Zarząd: (—) *Leigh Ballenberg*
(—) *Karol Bohdanowicz*
(—) *Alfred Lewandowski*
(—) *Ludwik Włoczewski*

Niniejszem zaprasza się Akcjonarjuszów

# Cukrowni Pelplin

na

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbyć się mające w środę, **dnia 12 sierpnia 1931 r., o godz. 2-ej po południu** w hotelu „Pod Orłem" w Pelplinie.

Porządek dzienny:

1) Przedłożenie sprawozdania, wykazu o stanie majątkowym, oraz rachunku zysków i strat za rok gospodarczy 1930/31, jakoteż ustalenie bilansu.
2) Podział czystego zysku.
3) Udzielenie absolutorjum zarządowi i radzie nadzorczej.
4) Nowe wybory.

Z zarządu ustępują z powodu upływu kadencji wyborczej: właściciel dóbr p. Alfred Goertz, Wielkie Walichnowy i właściciel dóbr p. Jan Wiens, Rudno.

Z rady nadzorczej ustępują z powodu upływu kadencji wyborczej: właściciel dóbr p. Maks Ziehm, Bałdowo i właściciel dóbr rycerskich p. Kurt von Maercker, Starajania.

5) Obrady i powzięcie uchwał co do wniosków zarządu i rady nadzorczej, również co do wniosków poszczególnych akcjonarjuszów, o ile zostały takowe na czas zgłoszone.

Pelplin, dnia 15 lipca 1931 r.

Zarząd
(—) *Eugenjusz Ziehm*
(—) *Jan Dirksen*

Zwraca się jeszcze uwagę na § 24 umowy Spółki, który brzmi:

„Do brania udziału w Walnem Zgromadzeniu uprawnieni są tylko ci akcjonarjusze, którzy udział swój zgłoszą najpóźniej na trzeci dzień przed zebraniem w zarządzie Spółki (tym razem najpóźniej do niedzieli, dnia 9 sierpnia 1931 r.).

Akcjonarjuszów, którzy osobiście udziału brać nie mogą, a chcą być zastąpieni, uprasza się o nadesłanie pełnomocnictw, również najdalej do dnia 9 sierpnia b. r.

Odbiór kuponów dywidendowych nastąpi po powyższem Zgromadzeniu w biurze fabryki, oraz przez Danziger Raiffeisenbank w Gdańsku, tejże filji w Grudziądzu i Landgenossenschaft w Tczewie.

ZARZĄD

STOWARZYSZENIA ROLNICZO-HANDLOWEGO W RADOMSKU, Sp. Akc.

zawiadamia, że stosownie do art. 52 Statutu, zwołuje

**Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonarjuszów Spółki**

**na dzień 18 sierpnia 1931 r. na godz. 2 po poł.** do gmachu własnego w Radomsku, ul. Reymonta Nr. 12 (sala posiedzeń II piętro) z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie zebrania przez Prezesa Zarządu, 2) Wybór Prezydjum Zgromadzenia, 3) Odczytanie protokułu z poprzedniego Zebrania, 4) Sprzedaż nieruchomości w Koniecpolu, 5) Wolne wnioski.

Stosownie do art. 57 Statutu, uprasza się PP. Akcjonarjuszów o zgłoszenie dodatkowych spraw na porządek dzienny do dn. 3 sierpnia r. b., które mogłyby być umieszczone w ostatniem ogłoszeniu.

# Polonia - Italia

**Organ Izby Handlowej Polsko-Italskiej**

Redaktor Naczelny **Dr. LEON PĄCZEWSKI**

Komitet Redakcyjny: Dr. A. Menotti Corvi, Radca Handlowy Poselstwa Italskiego w Warszawie, Dr. A. Barigiani, jego zastępca, Józef Werner, Prezes Izby, J. Brygiewicz, Wiceprezes Izby, Inż. J. Dworzańczyk, Prezes oddziału w Katowicach, oraz Dr. W. Olszewicz

Na żądanie wysyłamy numery okazowe

Adres Redakcji i Administracji: Wierzbowa 11, tel. 202-15. Prenumerata roczna zł 40.

**Francuska Spółka Akcyjna Spółka Galicyjska Kopalń Compagnie Galicienne de Mines Société Anonyme Libiąż — Małopolska**

**Bilans na dzień 31 grudnia 1930 r.**

**AKTYWA:** Pierwsze założenie zł 14,113.055·60; Disponible zł 1,373.843·50; Różne zł 139.404 82; Zmniejszenie wartości majątku (zaliczki na poczet podatku majątkowego wpłacone od 1923 r.) zł 146.434 04; Zyski i Straty: lata sprawozdawcze 1928 i 1929 (po amortyzacji) zł 164.018·17; Zyski i Straty: rok sprawozdawczy 1930 (po amortyzacji) zł 85.129·23; **Ogółem aktywa zł 16,021.885·36.**

**PASYWA:** Kapitał zł 4,195.804·19; Amortyzacja ogólna zł 5,729.946·07; Różne zł 6,096.135 10; **Ogółem pasywa zł 16,021.885·36.**

**Rachunek Zysków i Strat na dzień 31 grudnia 1930 r.**

**DEBET:** Koszta prowadzenia przedsiębiorstwa zł 4.072.854·09; Amortyzacja ogólna zł 324.059·66; **Razem zł 4,396.913·75.**

**KREDYT:** Sprzedaż węgla zł 4,311.784·52; Saldo: strata za rok sprawozdawczy 1930 zł 85.129·23; **Razem zł 4,396.913·75.**

## Bilans surowy Banku Kujawskiego w Włocławku Sp. Akc.

**po dz. 30 czerwca 1931 r.**

STAN CZYNNY

1) Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P.K.O. i Banku Gospodarstwa Krajowego zł 20.803·92, 2) Waluty zagraniczne zł 2 331·80, 3) Papiery wartościowe własne: *a)* pożyczki państwowe zł 51.548·61, *b)* papiery hipoteczne zł 116.328·75, *c)* akcje zł 21.099, razem zł 188.976·36, 4) Banki krajowe zł 29.442·71 5) Weksle zdyskontowane zł 694 679·29, 6) Różne rachunki zł 111.465·16, 7) Rachunki bieżące (salda debetowe): *a)* zabezpieczone zł 282 999·80, *b)* niezabezpieczone zł 133.863·31, razem zł 516.863·11, *8)* Należności inkasowe zł 16.739·73, 9) Koszty zł 53.426·28, **Suma ogólna zł 1,634 728·36**

STAN BIERNY

1) Kapitały własne: *a)* zakładowy zł 500.000·00, *b)* zapasowy zł 9.413·01, razem zł 509.413·01, 2) Wkłady: *a)* terminowe zł 169 206·79, *b)* a vista zł 296.924·88, razem zł 466.131·67, 3) Rachunki bieżące (salda kredytowe) zł 97.651·79, 4) Zobowiązania Inkasowe zł 24.596·89, 5) Rediskonto weksli zł 368.521·98 6) Banki krajowe zł 55.505·40, 7) Różne rachunki zł 51.375·31, 8) Procenty, prowizje i różne zyski zł 61.532·31, **Suma ogólna zł 1,634.728·34.** Inkaso zł 168.578 74.

# „POLMIN"

## PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH

SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ULICA SZPITALNA Nr. 1

TELEFONY: 2-48, 3-28, 39-20, 39-21

FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH W DROHOBYCZU — TELEFON 105

REPREZENTACJA W WARSZAWIE ul. Szkolna 2; telefony: 70-84, 114-75, 512-33 i 177-8

**Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company — Krebsmarkt 7 — 8**

**Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach Europy**

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

## OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

**Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT**

OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGATUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW POWIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH. OLEJE TURBINOWE i TRANSFORMATOROWE. OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MASZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH. SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYCH I OLEJE OSIOWE. — PARAFINĘ, ŚWIECE, WAZELINĘ TECHNICZNĄ. — BENZYNY: EKSTRAKCYJNĄ, LOTNICZĄ, SAMOCHODOWĄ I MOTOROWĄ. — NAFTĘ: RAFINOWANĄ I SILNOPŁOMIENNĄ. OLEJE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARAFINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.

### ODDZIAŁY W KRAJU:

BIAŁYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34
KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82
LUBLIN, ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74
LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23
ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,
WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 714-75
POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36
SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-08
TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99
WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

### SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

BIAŁYSTOK, BIELSK PODLASKI, BIŁGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHEŁM, DOLINA, DROHOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUDZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA, KOWEL, KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN. LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, ŁOMŻA, ŁÓDŹ, MIĘDZYRZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPOCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM, RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW, SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO, WIELUŃ, WIERZBNIK, WOŁKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOCZÓW, ŻYRARDÓW

**WŁASNY PARK CYSTERNOWY**

# BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

ZAKŁAD CENTRALNY W WARSZAWIE
UL. KRÓLEWSKA 5

ADRES TELEGRAFICZNY: KRAJOBANK

KAPITAŁ ZAKŁADOWY ℳ 150,000.000. REZERWY ℳ 58,362.380

ZAŁATWIA WSZELKIE OPERACJE BANKOWE

UDZIELA KREDYTU DŁUGOTERMINOWEGO, PRZEDEWSZYSTKIEM POŻYCZEK INWESTYCYJNYCH DLA SAMORZĄDÓW W 7% OBLIGACJACH KOMUNALNYCH I POŻYCZEK W 7% LISTACH ZASTAWNYCH NA MAJĄTKI ZIEMSKIE I NIERUCHOMOŚCI MIEJSKIE.

EMISJE BANKU, WYSTAWIONE W PEŁNOWARTOŚCIOWEJ WALUCIE, ZAOPATRZONE SĄ W GWARANCJĘ SKARBU PAŃSTWA ORAZ ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE.

19 ODDZIAŁÓW W POLSCE

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH WIĘKSZYCH MIASTACH ŚWIATA

Główna Drukarnia Wojskowa.